

150
2018
Yıl

İSTANBUL BİLDİRGESİ UYGULAMA TEDBİRLERİ UZMANLAR GRUBU TOPLANTISI

20 Ekim 2017 - Ankara

“YARGITAY ETİK, ŞEFFAFLIK VE GÜVEN PROJESİ”

Bu kitap, Yargıtay Başkanlığı tarafından finanse edilen ve Yargıtay Başkanlığı ile UNDP tarafından yürütülen “Yargıtay, Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” kapsamında hazırlanmış ve basılmıştır.

Editörler:

Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı
Gözde HÜLAGÜ, Yargıtay Yargı Reformu Birimi

YARGITAY ETİK, ŞEFFAFLIK ve GÜVEN PROJESİ
YARGIDA ŞEFFAFLIĞA İLİŞKİN İSTANBUL BİLDİRGESİ
UZMANLAR GRUBU TOPLANTISI
20 Ekim 2017, ANKARA

İçindekiler

• ÖNSÖZ	7
• AÇIŞ KONUŞMASI	11
• OTURUM I:	19
İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 1, İlke 2, İlke 3 ve İlke 4 Bağlamında İncelenmesi	19
• İlke 1	20
• İlke 2	26
• İlke 3	29
• İlke 4	36
• OTURUM II:	39
İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 5, İlke 6, İlke 7 ve İlke 8 Bağlamında İncelenmesi	39
• İlke 5	39
• İlke 6	47
• İlke 7	53
• İlke 8	57
• OTURUM III:	59
İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 9, İlke 10, İlke 11 ve İlke 12 Bağlamında İncelenmesi	59
• İlke 9	59
• İlke 10	61
• İlke 11	63
• İlke 12	64
• OTURUM IV:	75
İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 13, İlke 14 ve İlke 15 Bağlamında İncelenmesi	75
• İlke 13	75
• İlke 14	88
• İlke 15	95

ÖNSÖZ

Hepimizin bildiği gibi, şeffaflık, yargı sürecinin temel ögesidir. “Yargıda şeffaflık”, birey ile adalet arasındaki bir köprüdür. Biz bu köprüyü çok sağlam bir şekilde ve güvenle kurmalıyız ki bireyler adalete kavuşabilsin! Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile geliştirdiğimiz Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, yargıda şeffaflığın temel ilkelerini belirleyen çok önemli bir kılavuzdur.

İstanbul Bildirgesi başlangıçta Asya Bölgesinden 13 ayrı ülkeden gelen Yüksek Mahkeme Başkanları ve Yüksek Yargıçlarından oluşan temsili bir grup tarafından mütalaa edilip kabul edilmiştir. Sonrasında Bildirge, Balkan Bölgesinin Yüksek Mahkeme Başkanları ve Yüksek Yargıçları tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır. Son olarak 20 Ekim 2017’de Ankara’da; Sayın Dr. Nihal Jayawickrama; Yüksek Mahkeme Başkanı Sayın Kashim Zannah; Yüksek Yargıç Sayın John Dowd; Yüksek Yargıç Sayın Shiranee Tilakawardane; Yüksek Yargıç Sayın Jeffrey Apperson; Yüksek Yargıç Michael Buenger’in katılımlarıyla ve katkılarıyla İstanbul Bildirgesi Uygulama Tedbirlerini geliştirdik. Bu toplantıda; Yargıtay Birinci Başkanvekili Sayın Abdulhalik Yıldız, Yargıtay Daire Başkanı Sayın Fahri Akçin, Yargıtay Daire Başkanı Sayın Seracettin Göktaş, Yargıtay Daire Başkanı Sayın Ahmet Er, Genel Sekreter Yusuf Ziyaattin Cenik ile Genel Sekreter Yardımcımız Dr. Mustafa Saldırım çok değerli katkılar sundular. 20 Ekim 2017’de gösterdikleri olağanüstü performans ve yaratıcılıklarından dolayı kendilerine ne kadar teşekkür etsem azdır. Bu değerli çalışmanın yargıda şeffaflık konusunda, uluslararası alanda çok önemli bir boşluğu dolduracağına yürekten inanıyorum.

İsmail Rüştü CİRİT
Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanı

“Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Uygulama Tedbirleri Taslağı”, Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanı Sayın İsmail Rüştü CİRİT’in ev sahipliğinde, 20 Ekim 2017 tarihinde Ankara’da düzenlenen “Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Uzmanlar Grubu Toplantısında” aşağıda isimleri yazılı yargıçlar ve uluslararası uzmanların çok değerli katkıları ve uzman görüşleriyle geliştirilmiştir:

1. **İsmail Rüştü CİRİT**, Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanı,
2. **John DOWD**, Avustralya Yüksek Mahkeme Hâkimi,
3. **Prof. Dr. Nihal JAYAWICKRAMA**, BM Yargıda Dürüstlük Grubu Koordinatörü,
4. **Shiranee TILAKAWARDANE**, Sri Lanka Yüksek Mahkeme Hâkimi,
5. **Kashim ZANNAH**, Nijerya Yüksek Mahkemesi Başkanı,
6. **Jeffrey APPERSON**, Amerika Birleşik Devletleri Devlet Mahkemeleri Ulusal Merkezi Başkan Yardımcısı,
7. **Michael BUENGER**, Hâkim, Amerika Birleşik Devletleri Ohio Eyaleti Yüksek Mahkeme İdari İşler Müdürü,
8. **Wojciech POSTULSKI**, Hâkim, Avrupa Yargı Eğitim Ağı (EJTN) Genel Sekreteri,
9. **Abdülhalik YILDIZ**, Yargıtay Birinci Başkanvekili ve Ceza Genel Kurulu Başkanı,
10. **Fahri AKÇİN**, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi Başkanı,
11. **Seracettin GÖKTAŞ**, Yargıtay 22. Hukuk Dairesi Başkanı,
12. **Ahmet ER**, Yargıtay 12. Ceza Dairesi Başkanı,
13. **Yusuf Ziyaattin CENİK**, Yargıtay Genel Sekreteri,
14. **Dr. Mustafa SALDIRIM**, Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı.

TOPLANTI PROGRAMI

(20 Ekim 2017 - Ankara)

08:45-09:00 **KAYIT**

09:00-09:15 **AÇIŞ KONUŞMASI**

Sayın İsmail Rüştü CİRİT, Yargıtay Birinci Başkanı

09:15-09:30 Yargıtay Daire Başkanlarının Kendilerini Tanıtmaları

09:30-09:40 **Dr. Mustafa SALDIRIM**, Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı

Yargıtay'ın Etik ve Şeffaflık Stratejisi

09:40-09:50 **Prof. Dr. Nihal JAYAWICKRAMA**, Birleşmiş Milletler Yargıda Dürüstlük Grubu Koordinatörü

İstanbul Bildirgesinin Temeli ve Geliştirilmesi Sürecine İlişkin Kısa Bilgilendirme

09:50-10:00 **Aile Fotoğrafi Seremonisi ve Çay/Kahve Arası**

10:00-11:15 **OTURUM I**

Oturum Eşbaşkanları:

Sayın İsmail Rüştü CİRİT ve Sayın Prof. Dr. Nihal JAYAWICKRAMA

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 1, İlke 2, İlke 3 ve İlke 4 Bağlamında İncelenmesi

11:15-11:30 **Çay/Kahve Arası**

11:30-12:30 **OTURUM II**

Oturum Eşbaşkanları:

Sayın Fahri AKÇİN ve Sayın John DOWD

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 5, İlke 6, İlke 7 ve İlke 8 Bağlamında İncelenmesi

12:30-14:00 **Öğle Yemeđi**

14:00-15:15 OTURUM III

Oturum Eşbaşkanları:

Sayın Ahmet ER ve Sayın Kashim ZANNAH

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 9, İlke 10, İlke 11 ve İlke 12 Bağlamında İncelenmesi

15:15-15:30 **Çay/Kahve Arası**

15:30-16:45 OTURUM IV

Oturum Eşbaşkanları:

Sayın Seracetin GÖKTAŞ ve Sayın Shiranee Hesta TILAKARWADANE

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 13, İlke 14 ve İlke 15 Bağlamında İncelenmesi

16:45-17:00 **Çay/Kahve Arası**

17:00-18:00 OTURUM V

Oturum Eşbaşkanları:

Sayın Prof. Dr. Nihal JAYAWICKRAMA ve Sayın Dr. Mustafa SALDIRIM

Son Görüşlerin Alınması ve Kapanış Oturumu

ACIŞ KONUŞMASI

İSMAIL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)-Saygıdeğer konuklar, değerli katılımcılar; öncelikle Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Uzmanlar Grubu Toplantısı dolayısıyla sizlerle bir arada olmaktan duyduğum onur ve memnuniyeti ifade etmek istiyorum. Davetimizi kabul eden seçkin uzmanlarımıza, yabancı uzmanlarımıza ve çok değerli daire başkanlarımıza saygılar sunuyorum, birbirinden değerli dört yabancı konuğumuzu ağırlamaktan dolayı son derece kıvançlıyız. Ayrıca üç uzmanımız da internet aracılığıyla toplantımıza katkı sağlayacak ve bizleri bilgi bakımından zenginleştirecekler. Bu toplantıya katılmak amacıyla çok uzak diyarlardan katılım sağlanması, dostlukların zamanla ve mekânla sınırlı olmadığını göstermesi bakımından bizim için ayrı bir önem ve mana içermektedir. Sayın Nihal Bey ve Shiranee Hanım Sri Lanka'dan, Sayın John Dowd Avustralya'dan, Sayın Kashim Zannah Nijerya'dan geldiler. Daha iyi bir adalet sistemine ilişkin evrensel ideallerimizi gerçekleştirmek için çıktığımız bu zorlu yolda bizleri yalnız bırakmayan kıymetli uluslararası uzmanlarımıza bu vesileyle teşekkür ediyorum, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Uzmanlar Grubu Toplantısı'nda Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi'ni ele alacağız. Son derece birikimli ve alanında yetkin birbirinden değerli katılımcılarımız bu konudaki bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşacaklar. Programa göre çalışmalarımızı Sayın Nihal Bey'in hazırladığı İstanbul Bildirgesi'nin Uygulanmasına İlişkin Eylem Planı üzerinden yürüteceğiz. Bu vesileyle çalışmalarımıza sağladığı çok değerli katkılardan dolayı Nihal Bey'e özel teşekkürlerimi sizlerin huzurlarınızda ifade etmek istiyorum.

İzin verirsiniz toplantı konuları üzerinde de görüşlerimi kısaca ve ana hatlarıyla özetlemek istiyorum. Sayın konuklar, değerli katılımcılar; ülkemizin de dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Sistemi bildiğiniz üzere demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları olmak üzere üç ana sütun üzerinde inşa edilmiştir. Hiç şüphe yok ki bu kavramlar ve bu kavramların çekirdeğinde yer alan değerlere tarih boyunca çok farklı coğrafyalardan pek çok medeniyet katkı sağlamıştır. Daha açık ve kısa bir şekilde ifade etmem gerekirse, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları insanlık tarihinin kültür ocağından çıkan kavram ve değerlerdir. Hiçbir devletin, coğrafyanın ve ideolojinin tekelinde değildir. Bu değerlerin düşünsel temellerini antik Yunan'da Aristo ve Platon'un görüşlerinde, Mevlana'nın Mesnevi'sinde, Yunus Emre'nin "*yaratılanı sev yaratandan ötürü*" sözünde bulabilirsiniz. Özellikle devletin temeli olan adalet kavramının bilinmediği ve öneminin vurgulanmadığı hiçbir uygarlık düşünemiyorum. Ömer Hayyam'a göre

“*adalet kâinatın ruhudur*”. Mevlana’ya göre ise her şeyi yerli yerine koymaktır; ona göre “*gülü sulamak adalet, dikenini sulamak zulümdür*”. İktidarı sınırlama ihtiyacından kaynaklanan anayasacılık hareketlerinin izlerine İngiltere’de Magna Carta’da, Osmanlı’da II. Mahmut döneminde Sened-i İttifak’ta rastlayabiliriz. İnsan haklarının en önemli güvencelerinden biri hiç şüphe yok ki kuvvetler ayrılığıdır. Kuvvetler ayrılığı insan haklarının ve anayasanın teminatıdır. Bu siyasal ve hukuki gerçek Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi 16. maddesinde “Hakların güvence altına alınmadığı, erkler ayrılığının sağlanmadığı bir toplumda anayasa yoktur.” şeklinde veciz sözle ifade edilmiştir.

1948 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi İnsan Hakları Sisteminin ana temellerini özgürlük, eşitlik ve dayanışma olarak belirlemiştir. Bugün bizlere düşen görev zamanla ve mekânla sınırlı olmayan insanlığın bu ortak değerlerini yaşatmak, yüceltmek ve içeriğini zenginleştirmek, insan odaklı bir yaklaşımla bu değerlerin uygulanmasını güvence altına almaktır. Aksi halde bu kavramlar birer slogan ve insan haklarına ilişkin uluslararası belgeler boş bir övünme meselesi olmaktan ileri gidemeyecektir.

Saygıdeğer konuklar, değerli katılımcılar; tarihsel ve kurumsal olarak yüksek mahkemelerin hukukun tüm ülkede eşit şekilde uygulanmasını sağlamak ve hukuki denetim yapmak üzere iki temel işlevi vardır. İstinaf mahkemelerinin de hukuki denetim yaptığı dikkate alındığında en üst derecedeki yüksek mahkemeleri karakterize eden asıl unsur hukuki denetim yapmanın ötesinde hukukun ülkede eşit olarak uygulanmasını sağlamaktır. Bu nedenle yüksek mahkemelerin eğitim misyonu da vardır. Objektif işlevinden dolayı bir yüksek mahkeme kararı sadece o davanın taraflarına yönelik değil, vatandaşlık ayrımı gözetmeksizin herkese yönelik bir nitelik ve içerik taşımalıdır. Bu nedenle daha iyi bir adalet sistemine ilişkin ideallerimizin gerçekleştirilmesinde adli yargının en yüksek mahkemesi olarak rolümüz son derece kritiktir ve sorumluluğumuz oldukça ağırdır. Yüksek mahkemelerin eğitici görevini yerine getirebilmesi, tüm kararların kamuoyu erişimine açılmasını zorunlu kılmaktadır. Bunun yanında kararlara erişim sadece Avrupa İnsan Hakları Sistemi içinde değil, Birleşmiş Milletler’in temel metinlerinde de şeffaflık ilkesinin asgari bir standardı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle son birkaç yıl içinde gerçekleştirdiğimiz en önemli reformlardan biri tüm Yargıtay kararlarını kamunun erişimine açmak olmuştur. Yapılan diğer önemli bir reform ise, her kademedeki Yargıtay çalışanı için etik ilkelerin kabul edilmesidir. Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ve Yargıtay personeli için etik ilkeleri oluşturduk. Yargıtay üyelerine ilişkin olanlar dışında, dün itibarıyla tüm etik ilkeler kabul edildi ve uygulanmaya başlandı.

Önümüzdeki günler içerisinde de Yargıtay üyeleri ile ilgili çalışmalarımızı da tamamlayıp, onaya sunup, uygulamaya başlayacağız. Etik ilkelerimizin İngilizce versiyonları bugün sizlere dağıtıldı.

İstanbul Bildirgesi'ni dünyaya da tanıtmaya çalışırken bu ilkelerin en iyi uygulama örneklerini Yargıtay'da geliştirmeyi bir sorumluluk olarak kabul ediyoruz. Etik ilkelerimizi, 14. Madde'de öngörülen standartlara uygun şekilde oluşturarak İstanbul Bildirgesi'nin en iyi uygulama örneklerinden birisini daha gerçekleştirmiş olduk. Bizler hepimiz insanlık ailesinin birbirine eşit, birbirleriyle aynı değerlerde olan fertleriyiz. Adaletin ve insan haklarının herkes için eşit şekilde sağlandığı evrensel bir hukuk kültürü oluşturmalıyız. Bu nedenle daha çok bir araya gelmeli ve amaçladığımız evrensel bir hukuk kültürü idealine doğru güvenle ilerlemenin çarelerini elbirliğiyle aramalıyız. Bugün burada taşıdığımız bu yüksek sorumluluğun bilincinde olarak çok seçkin hukukçularla yargının temel bir unsuru olan “*yargıda şeffaflık*” temasını işleyeceğiz. Yargıda şeffaflık bireyle adalet arasında bir köprüdür. Bu köprüyü çok sağlam bir şekilde ve güvenle kurmalıyız ki bireyler adalete kavuşabilsin. Daha önce Asya Pasifik Bölgesinin yüksek mahkemelerinin ve uluslararası toplumun çok değerli temsilcileriyle birlikte çalışarak Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi'ni oluşturmuştuk. Bugün bu ilkeleri tekrar tartışıp anlam ve içerik bakımından daha çok zenginleştirilmesine fırsat bulabileceğiz. Ayrıca farklı ülke uygulamaları konusunda bilgi sahibi olacağız. Böylece adalet ve insan haklarının herkese eşit şekilde sağlandığı evrensel bir hukuk kültürü idealine doğru bir adım daha ilerlemiş olacağız. Beni dinleme sabrı ve nezaketini göstermenizden dolayı hepinize teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Programa göre Sayın Daire Başkanlarımız kendilerini kısaca tanıtabilirlerse memnun olacağız. Sayın Başkanım, sizden başlayabiliriz.

ABDÜLHALİK YILDIZ- Teşekkür ederim. Abdülhalik Yıldız Yargıtay 1. Başkan Vekili, aynı zamanda Ceza Genel Kurulu Başkanı görevini ifa ediyorum.

FAHRİ AKÇİN- Yargıtay 8. Hukuk Dairesi Başkanım. Bu imkânı verdiği için Sayın Başkanımıza çok teşekkür ediyoruz. Çok uzaklardan gelen konuklara da hoş geldiniz diyorum.

SERACETTİN GÖKTAŞ- Yargıtay 22. Hukuk Dairesi Başkanım, aynı zamanda toplu iş uyuşmazlıklarını çözme konusunda son merci olan Yüksek Hakem Kurulu Başkanlığını yürütüyorum. Ben de bu imkânı tanıdıkları için Sayın Başkanımıza teşekkür ediyorum. Konuklarımıza da hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum.

AHMET ER- Yargıtay 12. Ceza Dairesi Başkanı Ahmet Er. Sayın Başkan'ım, değerli misafirler, hepinize günaydınlar, sizleri en kalbi duygularıyla selamlar, saygılarımı sunarım. Misafirlerimizi Türkiye'de ağırlamaktan şeref duyarız. Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi Uzmanlar Grubu Toplantısının başarılı geçmesini dilerim. Misafirlerimizin konularında uzman olduklarını biliyor ve çok büyük katkıda bulunacaklarına inanıyoruz, hepsine şimdiden teşekkür ederiz. Sayın Başkanımıza bu imkânı sağladığı için teşekkür ediyoruz.

YUSUF ZİYAATTİN CENİK-Yargıtay Genel Sekreteriyim, aynı zamanda Yargıtay Üyesiyim. Görevim gereği Başkanımın idari yardımcısıyım. Bu görevi yaptığım için, henüz mahkeme görevi yapmıyorum. Ben de yabancı konuklarımıza hoş geldiniz diyorum, herkesi saygıyla selamlıyorum.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi uygun görürseniz yabancı konuklarımıza da birer söz hakkı verelim, onlar da kısaca kendilerini tanıtırlarsa memnun oluruz. Nihal Bey'i herkes tanıyor, ama kendisinin de toplantı başlamadan önce söylemek isteyeceği şeyler vardır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Çok teşekkür ederim. Ben muhtemelen bu toplantıda hâkim olmayan tek kişiyim. Birkaç yıllığına mahkeme üyeliği yaptım, ancak mahkeme hiç toplanmadı. Aynı zamanda kendi ülkemdeki hâkimlerin ataması, nakli ve disiplin kontrolüne katılma şerefine nail oldum. Burada bulunmaktan memnuniyet duyuyorum, davetiniz ve güzel ülkenize her gelişimde gösterdiğiniz misafirperverlikten ötürü teşekkür ederim. Teşekkürler.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Çok teşekkürler. Sayın Dowd?

JOHN DOWD- Teşekkürler Sayın Başkan ve Yargıtay hâkimleri, sizleri bu girişiminizden dolayı tebrik ediyorum. Burada olmak büyük bir şeref. Ben eski bir hâkimim, Yeni Güney Galler Yüksek Mahkemesi Yargıcı ve Ceza İstinaf Mahkemesi üyesiyim. Bu görevimden emekli oldum. Onun öncesinde birkaç yıl boyunca kanunlardan ve hükümetin yönlendirilmesinden sorumlu, Yeni Güney Galler seçilmiş hükümeti için Adalet Bakanı olarak görev aldım. Aynı zamanda Uluslararası Hukukçular Komisyonu Avustralya Bölge Başkanayım. Teşekkürler.

KASHIM ZANNAH- Çok teşekkürler. Ben Nijerya'nın eyaletlerinden biri olan Borno Eyaleti Yüksek Mahkemesi Yargıcayım. Aynı zamanda, bu alanda aktif olan Kurul'un Yolsuzlukla Mücadele ve Şeffaflık Komiteleri de dâhil olmak üzere, bu konferansla ilgili birkaç komitesinde yer aldım. Mahkemelerin idaresinden sorumlu Ulusal Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun üyesiyim. Aynı zamanda, tüm Nijerya'da yargılama süreçlerini otomasyona geçirmeye çalıştığımız Mahkeme Teknoloji Komitesi'ne

başkanlık yapmaktayım. Eyalet ölçeğinde mahkeme başkanlığı yaptım ve çeşitli nedenlerden dolayı faaliyetlerimize son vermeden önce, temel değerlendirme çalışmaları ve ilerleme değerlendirmeleri yaptığımız Kapasite ve Dürüstlük Projesi adı verilen şeffaflık inisiyatifini gerçekleştirdiğimiz diğer bir Birleşmiş Milletler organı olan UNODC (BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi) ile ortaklık içerisinde benzer reform çalışmalarını yapma fırsatı buldum. Burada olmaktan ve sizler tarafından ağırlandıktan son derece mutluyum. İstanbul'a birkaç defa gelmiş olsam da bu Ankara'ya ilk gelişim. Yani Türkiye'yi ilk ziyaretim değil. Neredeyse bir İstanbul bağımlısıyım. İstanbul'a o kadar çok gittim ki sayısını unuttum. İstanbul'a bir yıldan uzun süre gelmezsem, Boğaz'daki balık restoranlarının tadını çıkarmak için muhakkak seyahat rotamı değiştirecek bir bahane yaratırım. İstanbul'un daha iyi keyfini çıkarmak için Türk bir yazarın romanını okuyorum. Ben kalben *İstanbulluyum*. Ancak bu Ankara'yı ilk ziyaretim. Konukseverliğiniz için teşekkür ederim. Teşekkürler.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Günaydın. Bu sabah sizlerle olmak benim için bir zevk ve ayrıcalık. Özellikle geldiğimiz andan itibaren gösterdiğiniz nezaket ve konukseverlik için teşekkür ederim. Ben mesleki yaşantıma savcı olarak başladım, 37 yıllık hâkimlik deneyimimden sonra Yüksek Mahkeme Hâkimi ve Yüksek Mahkeme Başkan Vekili oldum. Bu görevimden emekli oldum. Şu anda Sri Lanka Hukuk Enstitüsü'ne danışmanlık yapıyorum ve ders verdiğim konulardan biri yargı etiği, bu derslerde Prof. Dr. Nihal Jayawickrama'nın oluşturduğu ve yargı etiği gelişimine büyük fayda sağlayan formatları kullanıyorum. Aynı zamanda başta çocuklar olmak üzere, ayrımcılığa maruz kalan herkes için insan hakları, çevre hukuku ve benzeri konularda yıllarca çalışmalar yaptım. 37 yıllık hukuk eğitimine sahibim. Beni davet ettiğiniz için teşekkür ederim.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Konuklarımıza çok teşekkür ediyoruz. Son birkaç yıl içerisinde Yargıtay Başkanımızın vizyonu ve öncülüğünde Yargıtay olarak çok ciddi reformlar gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu reformları anlatan beş dakikalık İngilizce altyazılı kısa bir filmimiz var, izninizle onu göstermek istiyoruz.

(Film Gösterimi)

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Kısa filmimizden de anlaşıldığı üzere özellikle bu yıl çok ciddi bir şekilde etik konusuna eğildik. Bu Yargıtay'ın reform hareketinin çok önemli bir basamağını oluşturmaktadır. İzin verirseniz ben de program uyarınca etik ve şeffaflık konusunun Yargıtay açısından taşıdığı önemi ve aşamalarını çok kısa size arz etmek istiyorum.

Projemizin üç ana amacı bulunmaktadır: 1. Etik ilkelerin oluşturulması ve yaygınlaştırılması, 2. Şeffaflığın sağlanması. Şeffaflık içerisinde hem

kurum içi hem de kurum dışı şeffaflığın sağlanması öngörülmektedir. 3. Bu şekilde yapılan çalışmalarda toplumun güveninin sağlanması önemli amaçlarımızdan birini oluşturmaktadır. Projenin şeffaflık bileşeninin en önemli unsuru İstanbul Bildirgesi'nin hem dünyada tanıtılması, ama dünyada tanıtılırken de Yargıtay'da İstanbul Bildirgesi'nin en güzel örneklerinin verilmesi de temel hedeflerimiz arasındadır.

Etik ilkelerin amaçları Bangalor Etik İlkeleri'nin önsözünde açıkça belirtildiği üzere toplumun yasama ve yürütme organlarıyla avukatların yargıyı daha iyi anlamalarını sağlamak, hâkimlere mesleki davranışlarında rehberlik etmek, hâkimlerin mevcut mesleki davranış standartlarını yükseltmek ve mevcut olan standartları tamamlamak, İstanbul Bildirgesi'nin 14. maddesinin gereğini yerine getirmek, Türkiye'nin de taraf olduğu Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 11. Maddesi uyarınca yapılan Birleşmiş Milletler çalışmalarıyla uyumu sağlamak ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Kalkınma Planı ile Yargıtay Stratejik Planı'nda öngörülen etik ve şeffaflığa ilişkin hedefleri gerçekleştirmektir.

Etik bileşenimiz konusunda önce açılış sempozyumu ve çalıştaylarımızı yaptık. Sayın Nihal Bey'in de açılış sempozyumumuzda çok değerli destekleri oldu. İkinci aşamada karşılaştırmalı hukuk araştırmalarımızı yaparak bunları kitaplaştırdık. Üçüncü aşamada etik davranış ilkelerimizi oluşturduk. Dördüncü aşamada eğitim modülleri geliştiriliyor, beş ve altıncı aşamalarda ise hem eğitim modülleri hem de etik ilkelerin kılavuzları hazırlanıyor. Bu konuda Shiranee Hanım bize çok değerli desteklerde bulunuyor, aynı zamanda kendisi proje uzmanımız. Devam eden aşamalardaysa, etik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve yaptığımız çalışmaların toplumla paylaşılması aşamasına geçeceğiz.

Biraz önce belirttiğim üzere Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı oluşturulmasına yönelik çalışmalar Türkiye'nin de taraf olduğu Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi çerçevesinde devam etmektedir. Projemiz de bu konuda büyük önem taşımaktadır. Şeffaflık bileşeni, yüksek mahkemelerin eğitici rolü olmasından dolayı son derece önemlidir. Sayın Başkanımızın da konuşmasında belirttiği gibi şeffaflık toplumla mahkemeler arasında bir köprüdür. Bu köprü'nün çok güçlü bir şekilde, sağlam bir şekilde kurulması şeffaflık bileşenimiz açısından önem taşımaktadır. Şeffaflık bileşeniyle ilgili olarak karşılaştırmalı hukuk incelemelerimiz devam etmektedir. Arkasından uluslararası konferans çalışmalarımız olacaktır. Halkla ilişkiler birimimizde toplumun memnuniyetinin ölçülmesi için bir yazılım geliştirilmektedir. Bu yazılım tamamlandığında Yargıtay'dan hizmet alan tüm mahkeme kullanıcılarının memnuniyetini düzenli aralıklarla ölçeceğiz ve bu şekilde İstanbul Bildirgesi'nin bir gereğini daha yerine getirmiş olacağız. Arkasından

paydaşlarımızla yapılacak toplantılar sonucunda şeffaflık stratejisi ve eylem planı oluşturulacak, bu çerçevede biz o plan uyarınca çalışmalarımıza devam edeceğiz. Yine İstanbul Bildirgesi'ndeki çok kapılı adliye sisteminin somut bir örneği olarak Yargıtay bünyesinde Türkiye Uluslararası Uyuşmazlık Çözüm Merkezi oluşturulmuştur. Onun broşürlerini arkadaşlarımızın size verdiği çantada bulma imkânınız vardır.

Biraz önce filmde de belirtildiği üzere 2016 yılı Birleşmiş Milletler'in "*Şeffaf ve Hesap Verebilir Bir Yargı Sistemine İlişkin*" raporunda İstanbul Bildirgesi'ne atıf yapılması bizim çalışmalarımız açısından önemli bir kazanım olmuştur. Arkasından güven bileşeniyle toplumla olan ilişkilerimizi daha da güçlendireceğiz ve bu şekilde projemizi tamamlayacağız. Ben katılımınızdan dolayı bu vesileyle tekrar teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum ve sözü program uyarınca uygun görürlerse Sayın Nihal Jayawickrama'ya vermek istiyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Teşekkür ederim. Sayın Yargıtay Başkanı, saygıdeğer Yargıtay Hâkimleri, Değerli Katılımcılar, sizlere İstanbul Bildirgesi ve gelişimi hakkında temel bilgiler vermek istiyorum. Bu noktada İstanbul Bildirgesi'nin gelişimine odaklanacağım. İstanbul Bildirgesi'nin kabul süreci, sanırım 2010 yılında, Kasım ayında İstanbul'da düzenlenen Yüksek Mahkemeler Zirvesi'ne davet edilen Asya Pasifik bölgesi mahkeme başkanlarına Bildirge'nin taslağının sunulmasıyla başladı. Taslak hakkındaki görüşleri alındı ve bu görüşler, asıl taslağın düzenlenmesinde oldukça faydalı oldu. Bunun üzerine, Kasım 2013'te, Asya ve Pasifik bölgesi mahkeme başkanları o yıl Türkiye'de düzenlenen İkinci Yüksek Mahkemeler Zirvesi'ne katıldı. Bu toplantıda, taslak ilkeler, mahkeme başkanları tarafından farklı odalarda dikkatlice incelendi. Bazı değişiklikler yapıldı ve bugün aramızda bulunan Hâkim John Dowd yalnızca yeni bir ilke eklemekle kalmayıp aynı zamanda görüşlerin düzenlenmesine de yardımcı olarak çok önemli bir katkıda bulundu. Tabii ki başka uluslararası uzmanlar da vardı. Bu uzmanlar arasında Hâkim ve Avukatların Bağımsızlığı Üzerine Birleşmiş Milletler Özel Raportörü Sayın Param Cumaraswamy ve Singapur'dan gelen LAWASIA Başkanı bulunmaktaydı.

Sonrasında, İstanbul Bildirgesi, tarihi Bursa şehrinde Haziran 2016'da düzenlenen toplantıda, Balkan bölgesinden mahkeme başkanlarına sunuldu. Üçüncü Yüksek Mahkemeler Zirvesi'nde Bildirge tekrar incelendi, yorumlandı ve sonuç olarak herhangi bir değişiklik yapılmadan Balkan bölgesi mahkeme başkanları tarafından kabul edildi. Şu anda belge hazır durumda. Yargıtay da İstanbul Bildirgesi'nin uygulanmasına yönelik bir eylem planı olması önerisinde bulundu ve bugün burada bu öneriyi inceleyeceğimizi düşünüyorum. Şimdi, bir an önce işe koyulmamız gerekli,

bugün aramızda bulunamayan başka uzmanların da görüşlerini aldık ve kendileri oldukça detaylı yorumlarda bulundu. Bu yorumları da incelemeye zaman ayırmamız gerektiğini düşünüyorum. Son olarak internette gördüğüm bir şeyden bahsetmek istiyorum. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan bir iş ilanında, adayın Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 11. Maddesine İlişkin Uygulama Kılavuzu ve Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi hakkında bilgi sahibi olması gerektiği yazıyordu. Bunun, Bildirge'nin küresel ölçekte kabul edilmesi için son derece önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Çok teşekkürler.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Çok teşekkür ediyoruz Nihal Bey'e. Şimdi programımıza göre bir aile fotoğrafı seremonimiz ve ardından da bir çay, kahve molamız olacaktır.

ARA

OTURUM I:

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 1, İlke 2, İlke 3 ve İlke 4 Bağlamında İncelenmesi

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- İzninizle 1. Oturuma başlıyoruz. Bu oturumu Yargıtay Başkanımız Sayın İsmail Rüştü Cirit ile Sayın Nihal Jayawickrama birlikte yönetecekler. Bir de Polonyalı uzmanımız vardı ve bugün Skype'den bağlanması öngörülüyordu. Fakat bir mazereti nedeniyle bağlanamayacağını belirterek, bize dün gece İngilizce bir sayfalık yorum gönderdi. Sayın Nihal Bey ile de ben oturum arasında görüştüm. Tabii dün gece atıldığı için çeviri imkânımız olmadı. Ama tercümanlarımız uygun görürse o bir sayfalık metni çevirecekler, genele ilişkin olduğu için Polonyalı uzmanımızın da katkısını ele alabileceğiz. Ben sözü oturum başkanlarımıza bırakıyorum efendim.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Teşekkür ediyoruz. Yurtdışından gelen değerli dostlarımız Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi ile ilgili çok değerli katkılar sağladılar. Bu konuda dünyada saygın hukukçuluğuyla bilinen yabancı uzmanlarımız ki Bangalor Yargı Etiği İlkeleri hususunda çalışmışlardı. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin bugün dünyada tanınıyor olması ve referans olarak alınıyor olması başta Dr. Jayawickrama ve arkadaşlarının bu konudaki çalışmalarıyla gerçekleşmiştir. İstanbul Bildirgesi'yle ilgili de çalışmaları birlikte yürütmekteyiz. İstanbul Bildirgesi'nde belli bir aşama kaydedildi. Kendisinin de ifade ettiği gibi 2013 yılında Asya Pasifik Ülkeleri Yüksek Mahkeme Başkanlarıyla birlikte başlayan bu çalışma, geçtiğimiz yıl Balkan ülkeleriyle birlikte belli bir ivme kazandı. Ancak bunun dünyada daha fazla tanınırlığının sağlanması ve Birleşmiş Milletler ile birlikte yürüttüğümüz bu çalışmanın bilinebilmesi için daha çok çaba göstermemiz ve daha çok çalışmamız gerekmektedir. Bu konuda da bize rehberlik yapan Dr. Jayawickrama ve arkadaşlarına huzurunuzda teşekkürü bir borç biliyorum. Her dört uzmanımız, Sri Lanka'dan, Avusturalya'dan ve Nijerya'dan gelen çok kıymetli uzmanlarımız, alanlarında yetkin hukukçulardır. Bu konuda çalışmalarıyla kendilerini kanıtlamışlardır. Bizlere de bu konuda yardım ettikleri için tekrar teşekkür ediyorum.

Biliyorsunuz Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi'nin şu anda ilk dört maddesini irdeleyeceğiz. Bunlar da “*İlke (1) Yargılama, temel bir ilke olarak, kamuya açık yapılmalıdır. (2) Yargı sistemi adliyelere ve adli bilgiye kolay erişimi sağlamalıdır. (3) Yargı, yargı sistemine erişimi kolaylaştırılmalıdır. (4) Yargı, mahkeme kullanıcılarına, herhangi bir ücret talep etmeksizin, yazılı ve sözlü çeviri imkânları sağlamalıdır.*” şeklindedir.

Bunlarla ilgili düşüncelerimizi ortaya koyacağız. Ben bu başlangıcı yaptıktan sonra sözümü Prof. Dr. Jayawickrama'ya veriyorum, Prof. Dr. Jayawickrama'yı dinlemek istiyorum. Tekrar teşekkür ediyorum.

İlke 1

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Nasıl devam edelim? Bence ilkeleri tek tek ele alalım. Amerikalı uzmanın gönderdiği bir belge var. Bu belgenin çevirisi yapıldı mı? Belge müsait mi? Jeff'in gönderdiği belge. Teşekkürler. Burada bahsedilen bazı konular var, devam ettikçe bu konulara değinebiliriz. Ama önce önerileri ele alalım. İlke (1) için yapılan öneri, basit bir dil değişikliği. Bence, önerilen bu ifade taslakta yer alan ifadeden daha iyi. Sizlere sesli okuyabilirim. İfade şu şekilde: *“Halkın, adaletin açıkça uygulandığına inanması ve güvenmesi, mahkemelerin bağımsızlığı için esastır. Yargı, (1) Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri, kabul edilebilir sınırlar içerisinde, tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır; (2) Mahkeme salonlarında halkın oturması ve yargılamayı izlemesi için yeterli yer bulunmasını sağlayacak önlemleri almalıdır; (3) Halkın duruşmanın yeri ve zamanı hakkında önceden bilgilenmesini sağlayacak usulleri tesis etmelidir;”* Madde (4)'ün silinmesini önermektedir, bunun yerini Madde (5) almaktadır: *“Hâkimlerin kararlarını zamanında ve kamuya açık olarak vermesini zorunlu kılan standart usuller tesis etmelidir”*. Bence metnin yeniden düzenlenmiş halini kabul edebiliriz, çünkü daha açık ve daha iyi biçimde ifade ediyor.

JOHN DOWD- Sayın Başkan, bir yorumda bulunabilir miyim? Bugün, çoğu ülkede, mahkemeler ve adliyeler, yargı erkinin bütçesini aşıyor. Yargı erkinin bütçesi Meclis tarafından belirleniyor ve sorumluluğu yalnızca yargıya yüklemek oldukça sınırlandırıcı oluyor. Bence “Yasama ve Yargı” kelimelerini ekleyebiliriz, çünkü yasama organı, yargının ötesine geçen çevirmen, mahkeme personeli ve mahkeme binalarının bütçesini temin ediyor, bu şekilde sorumluluğu yalnızca yargıya yüklememiş oluruz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Teşekkür ederim. Bence iyi bir fikir. Kendisi, Madde (4) için şu öneride bulunmuş “basın mensuplarının katılımı için yeterli olanaklar tesis edilmelidir...” Neden bilmiyorum. Bence bu burada olmalı.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Evet, bu konuda tabii görüşlerimizi serbestçe ortaya koyabilmeliyiz. Sayın Prof. Dr. Jayawickrama, dördüncü madde olarak basın mensuplarının yargılamayı izlemesinde yeterli kolaylık sağlanmalıdır. Önce bunu kaldıralım da (5)'i (4) yapalım, ancak daha sonra da kalması gerektiğini söylüyor. Bizim ülkemizde asıl olan yargılama, açık ve alenidir. Çocuk yargılamalarında

veya çok istisnai durumlarda hâkimin takdiriyle birlikte yargılamalar kapalı olmaktadır. Ancak yargılamanın sağlıklı bir şekilde kamuoyuna ulaştırılması ve kamuoyunu bilgilendirme açısından basının önemi ve rolü büyüktür. Basın mensuplarının yargılamayı izlemesi gerektiğini düşünüyorum ben. Çünkü sağlıklı bilgilendirme doğru olandır. Aksi bir durum, bir kısım spekülasyonlara ve yargılama üzerinde bazı şüphelere yol açacaktır. Buna yol açmaması için İlke (1) Madde (4)'ün yerinde kalması gerektiğini düşünüyorum. Biz en son Yargıtay'ımızda, basının işlerini kolaylaştırmak amacıyla bir basın bürosu kurduk ve orada onlara her türlü imkânı sağladık. Basının da halkın ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi için önemli olduğunu düşünüyorum. Bu konuda düşüncelerini ifade etmek isteyen Başkan'a söz veriyorum. Buyurun Sayın Başkan. Başkan bizim hem hakemimiz, aynı zamanda da iş davalarına bakan Daire Başkanımız Sayın Göktaş, buyurun.

SERACETTİN GÖKTAŞ- Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Şimdi ben de Sayın Nihal Bey'e katılıyorum. Fakat şöyle bir şey var; Madde (1)'de zaten yargılamanın basına açık olarak yürütülmesini sağlamalıdır diyor hâkim, bu zaten Madde (4)'ü de kapsayan bir ilkedir. Ayrıca Madde (4)'e gerek olmadığını düşünüyorum. Çünkü bunun basına açık olarak yürütülmesi, yargılamanın basına açık olarak yürütülmesinin içinde zaten gerekli kolaylığın sağlanması da vardır. Ben bu bakımdan Madde (4)'e gerek yoktur diye düşünüyorum.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Buyurun Sayın Saldırım.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- İki madde birbirine yakın gibi görünüyorsa da, izlenmesine olanak sağlanmasıyla, yeterli kolaylık sağlanması arasında şöyle bir nüans var: Yeterli kolaylık sağlanması demek bir anlamda basın mensupları için kullanabilecekleri bir oda, iletişim imkânı, gerektiğinde bir bilgisayar gibi onların duruşmayı izledikten sonra da rahatlıkla edindiği bilgileri kendi kuruluşlarına, basın kuruluşlarına gönderilmesini sağlamak şeklinde mahkemelere pozitif bir yükümlülük yüklüyor. Yani sadece duruşma salonuna girmelerine izin verilmesi şeklinde belki düşünmemek gerekebilir. Bu iki konu arasında fark olabilir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Neden bunu önerdiğini bilmiyorum. Tekrar edildiğini düşünmüş olabilir. Öte yandan, İlke (1) basınla ilgili ifadeler içeriyor. Yargı, basında yer alacak haberleri kolaylaştırmak üzere ve gazetecilerin taleplerine yanıt vermek amacıyla bir halkla ilişkiler bürosu oluşturmalıdır. Bence bu farklı bir konuyla ilgili. Buradaki soru, İlke (1) yeterli midir, yoksa İlke (4) de muhafaza edilmeli midir? Bu aynı şey: “*Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak*

usulleri, kabul edilebilir sınırlar içerisinde, tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır;”Madde (4)’te ise basın mensuplarının erişimi için uygun olanaklar sağlanmalıdır denmektedir. Belki burada bir tekrar vardır ve Madde (4) olmadan da olabilir.

JOHN DOWD- Başka bir konu olarak, Yeni Güney Galler Eyaleti hükümetinde yer aldığım dönemde, çok sayıda adliye kurmuş biri olarak, bu noktada “yeterli” kelimesi hakkında tereddütlerim var. Yeni Güney Galler’de 160 mahkeme salonum vardı ve birçoğu küçüktü. Günümüzde televizyon, kitle iletişiminde gazeteden daha fazla rol oynamaya başlamıştır. “Yeterli olanaklar” ifadesi yerine “uygun olanaklar” ifadesini kullanmamızı öneriyorum. Çünkü küçük bir ilçede bir mahkeme istiyorsanız ve burada tüm medya kanalları yoksa, mahkeme salonunu bütçe dâhilinde bütünüyle idare etmeniz gerekir. “Uygun olanaklar” ifadesi mahkeme taraflarının ve televizyonların, televizyon kameralarını içeri alması ihtiyacı ve talebini ölçmektedir. Avustralya’da çoğunlukla televizyonlar adliyeye girmez. Bazen girerler ve ancak yüksek profilli uluslararası bir dava olması gibi belirli sınırlar vardır. Bu nedenle “yeterli” yerine “uygun” ifadesini kullanmamızı öneriyorum.

Prof.Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu konuda yorumu olan var mı?

AHMET ER- 1’le 4’ü beraber de yapabiliriz. Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesiyle beraber yeterli kolaylık sağlanmalıdır.

İSMAIL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Ben Sayın John’un burada belirttiği *“parlamento mensuplarının, yargı mensuplarının yanında,”* kısmını anlayamadım, biraz açabilir mi acaba Sayın John?

JOHN DOWD- Ben ikisinin birleştirilmesinden memnunum. Yaptığım tek yorum, boyutu ilgilendiren “yeterli” kelimesi hakkındaydı. Mahkemelerin çoğunluğunu oluşturan küçük mahkeme salonları ve aynı zamanda büyük mahkeme salonlarını kapsaması için “uygun” olmalıdır. Yani “yeterli” yerine “uygun”. Yeterli, gerekli olan boyutu ifade etmektedir ve mahkemeler çok büyük olacaktır ve asla inşa edilemeyecektir. Uygunluk, mahkemenin büyüklüğüne ve yapısına bağlıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tabii, ilke şu şekilde devam ediyor: *“(1)Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri, kabul edilebilir sınırlar içerisinde, tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır;”*“Kabul edilebilir sınırlar” ifadesi, yeterli olanaklar üzerinde herhangi bir etki yaratmakta mıdır veya uygun olanaklar olacaksa, “kabul edilebilir sınırlar” ifadesini çıkarmalı mıyız?

JOHN DOWD- “Kabul edilebilir sınırlar” ifadesinin çok belirsiz olduğunu ve anlamlı bir ifade taşımadığını düşünüyorum, ancak uygun ifadesi daha doğrudur.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- O halde, kabul edilebilir sınırlar dâhilinde ifadesi silinecek.

JOHN DOWD- Evet.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Yani şu şekilde olmasına karar verildi; *“Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır”?*

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Yani şu şekilde olmasına mı karar verildi - *“Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır”?* Ben başka bir şeye dikkat çekmek ve Madde (4)’e geri dönmek istiyorum. Mustafa’ Bey’in de dediği gibi “içeri girmeli” olmalıdır, çünkü Madde (4) tamamen Madde (1)’e dâhil edilmiştir. Burada bir tekrar oluşacaktır, çünkü hem basını hem de olanakları kapsamaktadır. John’un uygun olanaklar ve yeterli olanaklar arasındaki farka ilişkin dile getirdiği sorun, yeterli olması hakkındadır, bunlar asgari standartlar olabilir, uygun ise yeni bilgi teknolojileri gibi iletişim türlerini içerecektir. Yani bence iyi bir öneri gibi duruyor. Daha sonra gelen “kabul edilebilir sınırlar dâhilinde” ifadesi konusunda net değilim, maddenin tamamını okursanız duruşmanın açık olması gerektiğini söylüyor, ancak kanuna göre bazı davalar kamerayla kaydedilmektedir ve halka açık değildir, bunlar çocukları ilgilendiren davalar gibi hassas davalardır. Bu nedenle kanunda geçen ifadeyi de yansıtmayı için, “kabul edilebilir sınırlar dâhilinde” yerine “yasal sınırlar dâhilinde” ifadesini kullanabiliriz. Buradaki “kabul edilebilir” kelimesi neyi ifade etmektedir? Yasal sınırlamalar olmadığı durumlarda duruşma her zaman halka açık olmalıdır. Bu anlamlı geliyor mu?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sorun şu ki daha büyük sınırlamalar belirli bir ülkede oldukça maliyetli olabilir. Şu anda bildiğimiz üzere, genellikle çocukları ilgilendiren veya evlilik bağıyla ilgili konuları kapsayan yasal sınırlamaları ifade ettiğini biliyoruz. Ancak hükümetin siyasi yapıdaki davalara basın erişimini istisnasız olarak yasakladığı durumlar olmuştur.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ancak bunlar kanunda yer almıyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Kanunda mı?

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Kanunda böyle bir hüküm yok.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Yani bunun meydana geldiği bir ülkede, konu mahkemeye taşınmıştır ve mahkeme, kanunun hükümetin

yetkilerinin dışında olduğuna karar vermiştir. Yani bence şu şekilde olmalıdır: “Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır”. Yani “kabul edilebilir sınırlar dâhilinde” ifadesini siliyoruz.

KASHIM ZANNAH- Bence hala sorun oluşturuyor, çünkü örneğin çocukları ilgilendiren davalarda veya istismar davalarındaki durum belirtildi, basın kamuya açık yayını yapması uygun olmayabilir. Bu istisnanın belirtilmesi gereklidir. Bence, muhtemelen sorun oluşturan şey, bu sınırlamaların hem yargılama usulünü hem de tesislerin koşullarını sınırlıyor oluşudur. Buradan sınırlamayı çıkartıp usule eklersek ve sınırlama olmadan uygun olanakları kullanırsak sorun çözülebilir, çünkü şu anda da olduğu gibi, kabul edilebilir sınırlamalar hem prosedürleri hem de tesislerin koşullarını sınırlandırmaktadır. Ya da prosedürlerden sonra açıkça ya da parantez içinde belirtebiliriz, örneğin çocukları ilgilendiren duruşmaların istisna olduğunu söyleyebiliriz.

JOHN DOWD- Sayın Başkan, bununla ilgili tek sorun terörizm sorunudur. Bazen, bir terörist hakkında bilgi veren muhbirlerin korunması gerekebiliyor. Çocukların korunması gerektiği konusunda hemfikirim, ancak terörizm ve ulusal güvenlik de dikkate alınmalıdır. Burada iş karmaşıklaşıyor. Çocukların korunmasına katılıyorum ve “uygun” ifadesinin kullanımının sorunlarımızın bir kısmını çözebileceğini düşünüyorum. Ancak çocukların yanı sıra terörizm konusunu da dikkate almamız gerekir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Peki “kabul edilebilir sınırlar dâhilinde” ifadesini aynen bırakırsak, bu ifade neyi kapsayacaktır?

KASHIM ZANNAH- Bence sorunumuz kabul edilebilir olanı kimin tanımladığı ve bu tanımın herhangi bir kimse tarafından yapılmasına izin verip vermememiz veya bu tanımlamayı sınırlandırmamız gerekip gerekmediğidir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Çünkü tamamen bırakırsak, herhangi bir sınırlandırmaya yer vermemiş oluyoruz. Tüm duruşmaların halka açık olması gerektiği ifade ediliyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- İlke (1)’e bakarsanız, “Yargılama, temel bir ilke olarak, kamuya açık yapılmalıdır” denmektedir. Bunlar, çocuklar, evlilik bağı vb. konuları ilgilendiren durumlarda, evrensel olarak kabul edilen istisnalar olacaktır. Bence, bu İlke veya cümle, kural olarak, sınırlamaları da barındırmaktadır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence bu şekilde uygun. Yani kabul edilebilir sınırlar ifadesini çıkartıyorsunuz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Evet. Onu siliyoruz “uygun” ekliyoruz.

JOHN DOWD- Sayın Başkan, üyesi olduğum hükümet de dâhil olmak üzere, hiçbir hükümete asla güvenmemeniz gerektiğini söylemişimdir hep.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Buna katılıyorum. Devam edelim mi?

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Başkanı)- Çok değerli arkadaşlar, burada da Madde (1)'in cümle olarak yüklediği anlam ve sonuçlarla Madde (4)'ün yüklediği anlam ve sonuçlar farklı şeyleri ifade ediyor. Yani bana göre hâkim yargılamanın kamuya, basına açık olarak yürütülmesini sağlamalıdır, yani basına ve kamuya açık ve Madde (4)'te basına bunu izlemesi için yeterli kolaylık sağlanmalıdır. Yasal anlamda çok da onu kapsamıyor. Yeterli, onu yasal anlamda, yani ona ilave hukuka uygunluk anlamında, kabul edilebilir sınırlar anlamında, yeterli birçok şeyi karşılıyor gibi. Yani kabul edilebilir sınırlar, yani ne anlamda kabul edilebilir sınırlar? Acaba yeterli ve uygun kolaylık sağlanmalı mıdır diye yazsak? Orada yeterli ve uygun kolaylık sağlanmalıdır.

Dr. MUSTAFASALDIRIM- Şimdi efendim, Madde (1)'in konusuyla Madde (4)'ün konusu arasında şöyle bir fark olduğunu düşünüyorum: Madde (1)'de kamuya ve basına açık olma, yani eğer meşru bir gerekçe yoksa -ki açıklama kitabımızda da bu yazıyor, Madde (1)'in dipnotunda yazıyor İstanbul Bildirgesi'nin. Mesela, bir kamu düzeni veya çocuklarla ilgili bir şey, burada basınla normal vatandaş arasında bir fark yok. Normal vatandaş da izleyemeyecek meşru bir gerekçe varsa, basın da izleyemeyecek. 4. maddeyse, basının çalışma şartlarına ilişkin, mahkemede çalışma şartlarına ilişkin, dolayısıyla onu o şekilde anlamlandırırsak, iki farklı konu şeklinde düşünebilirsek, o zaman tabii basın ayrıcalıklı çalışma koşulları açısından normal bir vatandaştan farklı olacak, ama Madde (1)'de vatandaş nasıl izleyemiyorsa meşru gerekçe olmayınca basın da izleyemeyecek.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hangi formülde karar kıldığımızı okuyorum. *“Halkın, adaletin açıkça uygulandığına inanması ve güvenmesi, mahkemelerin bağımsızlığı için esastır. Yargı, (1) Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri, kabul edilebilir sınırlar içerisinde, tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır;”*

JOHN DOWD- “uygun”.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Pardon? ... *“Halkın, adaletin açıkça uygulandığına inanması ve güvenmesi, mahkemelerin bağımsızlığı için esastır. Yargı, (1) Yargılamanın kamuya ve basına açık olarak yürütülmesini sağlayacak usulleri, kabul edilebilir sınırlar içerisinde, tesis etmeli ve yeterli kolaylıkları sağlamalıdır, (2) Mahkeme salonlarında halkın*

oturması ve yargılamayı izlemesi için yeterli yer bulunmasını sağlayacak önlemleri almalıdır. (3) Halkın duruşmanın yeri ve zamanı hakkında önceden bilgilenmesini sağlayacak usulleri tesis etmelidir. (4) ... yeterli olanakları sağlamalıdır.”

JOHN DOWD- Burada “uygun ifadesinin “yeterli” ifadesi yerine, gerekli esnekliği sağlayıp sağlamadığını merak ediyorum. Yeterli ifadesi, yeterince büyük anlamına gelmektedir, uygun ifadesi ise büyük ve küçüğü kapsamaktadır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tamam? “(4) *Basın mensuplarının yargılamayı izlemesi için erişim ve uygun kolaylıkları sağlamalıdır.*” ve “(5) *Hâkimlerin kararlarını zamanında ve kamuya açık olarak vermesini zorunlu kılan standart usuller tesis etmelidir.*” Bu formül kabul edilebilir mi? Tamam, İlke (2)’ye geçebilir miyiz?

İlke 2

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Şimdi Amerikalı meslektaşımızın önerdiği değişiklikleri ve varsa diğer değişiklikleri ele alalım. Şunu önerdi: “*Yargıya fiziksel erişim*” - bu bir giriş, önsözdür – “*Yargıya fiziksel erişim, halkın adalet yönetimine güvenini artırmanın ayrılmaz bileşeni olduğundan, yargı: (1) Mümkün olduğunda ve kaynakların elverdiği ölçüde, mahkemeleri toplu taşıma ağlarına yakın bir yere yerleştirmelidir; (2) Fiziksel olarak duruşmaya gelemeyecek veya mahkeme programlarına erişemeyecek kişiler düşünülerek, gezici mahkeme veya gece mahkemesi programları, telefon veya video konferans veya yargılama öncesi duruşmaların çevrimiçi sohbet ortamlarında yapılması gibi, mahkeme hizmetlerinin sunumunda yenilikleri desteklemelidir; (3) Mahkeme binasındaki ofislerin kolayca bulunabilmesi için açıkça okunur ve anlaşılır levhalar bulundurulmalıdır; (4) Mahkeme kullanıcılarına gerekli bilgileri sağlamak amacıyla, adliyenin girişinde danışma masası veya hizmet masası bulundurulmalıdır; (5) Duruşmalar ve takibatların programları, mahkeme salonlarının yerleri ve mahkeme programları, mahkeme salonunda ve elektronik ortamda halka açık biçimde yayınlanmalıdır; (6) Mahkeme kullanıcılarının dilini konuşabilen personel çalıştırmalı veya alternatif olarak, çevirmen hizmetlerini hemen temin edebilmelidir; (7) Gerektiğinde tanıklar için uygun güvenlik dahil olmak üzere, mahkeme kullanıcıları için konforlu bekleme sahaları tesis etmelidir; (8) Çocuklar, cinsel veya aile içi şiddet mağdurları, özel ihtiyacı olan kullanıcılar gibi belirli kişi gruplarından mahkeme kullanıcılarının özel ihtiyaçları için*

*uygun kolaylıklar sağlamalıdır; (9) Güvenli, temiz, uygun ve kullanıcı dostu mekânlar sağlamalıdır”; (10)ncu maddenin ise silinmesini önermektedir. Buna geri döneceğiz. “Mevcut Madde (11) Mahkeme kullanıcı rehberleri, afişler ve diğer basılı materyali basit ve sade formatta yayınlamalıdır; (12) Yargı mensupları ve adliye görevlileri için yönetim eğitimi programları oluşturmalı ve zorunlu kılmalıdır”ve “(13) Mahkemelerde yargılama zamanları, adliye kılavuzları ve ilgili dava bilgileri gibi mahkeme kullanıcıları açısından faydalı bilgileri içeren kamuya açık internet sitesi oluşturmalıdır”.*Madde (10) dışındaki tüm diğer maddeler, bence şu anda elimizde olanlardan daha iyi duran yeniden düzenlemelerdir. Buradaki ilk soru, Madde (11)’i silmeli miyiz ve ikinci soru, başka bir değişiklik önerisi var mı? Madde (10) Tek durak ilkesiyle hizmet sağlamak üzere kaynak merkezi tesis edilmesini gerektirmektedir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Şunu eklemek istiyorum, bu önemli bir hizmet çünkü bugün çok disiplinli ağ oluşturmaktan bahsediyoruz. Halkın bilgiye erişebileceği tek bir yer olursa, bence bu harika bir sunum modülü olur. Bunun hakkında düşünüp düşünmememiz gerektiğini biliyorum.

JOHN DOWD- Sayın başkan, başka bir konu olarak, öncelikle bununla ilgilenmek isterseniz. Bu hüküm yalnızca mahkemeleri kapsamaktadır ve mahkemelerin tüm bunları gerçekleştirme yetkisi yoktur. Burada “yasa koyucu tarafından kurulan mahkemeler” ifadesi kullanılmalıdır, çünkü eğitim, eğitimle ilgili kanunlar uyarınca sunulacaktır ve mahkemeler, delillerin kabul edilebilirliği gibi konular hakkında yeni kanunlar çıkaramaz. İkinci olarak, mahkeme personelinin eğitimi mahkeme bütçesi kapsamında sunulamaz. Normalde, personel eğitimi hükümetler ve üniversiteler gibi eğitim kurumları tarafından yapılmaktadır ve üniversiteler hükümetlerden bağımsızdır. Bu nedenle “yasa koyucu ve mahkemeler” kelimelerini eklemeliyiz. Bazen birbiriyle ortak paydada yapılacaktır. Burada “yasa koyucu ve mahkemeler” ifadesini kullanmalıyız. Hükümetlerin ve eğitim kurumlarının eğitim vermesi gerektiği anlaşıldığı müddetçe. Güney Galler’deki bir üniversitede, mahkeme görevlileri için hukuk programı ve kayıt temelli eğitim sunulmaktadır. Mahkemeler eğitim programları oluşturamaz ama üniversiteler oluşturabilir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Birinci ifadeyi eklemek istiyorum, mahkemelerin, mahkeme salonlarının toplu taşıma merkezlerine yakın yerlerde kurulmasını sağlamasının mümkün olduğunu düşünmüyorum. Bu tamamen devlet yetkililerine bağlıdır. Buraya “uygun olduğunda yasama organı” ifadesini eklemeli miyiz, çünkü mahkeme salonlarının güvenli, temiz, elverişli ve kullanıcı dostu şekilde muhafaza edilmesi gibi devletin desteğini gerektiren, yasama organının kapsamına girmeyen bazı şeyler var.

KASHIM ZANNAH- Söz alabilir miyim? Önermeye sadece şu bakımdan katılıyorum: Sorumluluk mahkemelere bırakılmamalıdır ve tüm sorumluluğu mahkemeye bıraktığımız izlenimini vermemeliyiz. Belirli konularda buna katılıyorum, yasama organı ve mahkemelerin bir araya getirilmesi bile yeterli olmayabilir. Neden hükümet? Neden hükümetin yürütme organına “Bu bizim işimiz değil” deme fırsatını veriyoruz? Mahkeme ve yasama organı, çünkü en hafif deyimle, yöneticilerin bütçelendirme süreçleri üzerindeki etkisinin büyük olduğu yargı sistemleri bulunmaktadır.

JOHN DOWD- Bu durumda, “hükümetler ve mahkemeler” kelimelerini ekleyebilir miyiz?

KASHIM ZANNAH- Daha iyi.

JOHN DOWD- Yasama organından daha iyi. Teşekkürler.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Ben de katılıyorum. Şimdi dünya üzerinde birçok ülkede bütçeyi hazırlayan hükümetler oluyor, ama en nihayetinde yasamanın onayından geçtikten sonra bütçe yürürlüğe giriyor. Biz de o bütçeden pay alıyoruz. Mesela, biz şimdi büyük bir Yargıtay binası yapmak istiyoruz, ancak Ankara'nın fiziki koşulları itibarıyla arsa problemi var. Bu arsa problemleriyle birlikte buraya da belli bir pay ayrılması lazım, bütçeden belli bir pay ayrılması lazım. Bununla birlikte hükümetle birlikte ortak çalışarak mümkün olduğu kadar toplu taşıma ağlarına yakın bir Yargıtay binası şu anda yapmaktayız. Yani hükümet, bu işi yapan hükümet veya yürütmeye birlikte mahkemeler olabilir diye düşünüyorum ben de.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi ben konuya farklı bir bakış açısı getirmek istiyorum izin verirseniz. Bildiğiniz üzere Bangalore ilkelerinde de aslında pek çok hüküm yasama ve yürütmeyle de ilgiliydi. Dolayısıyla Bangalor İlkelerinin içine yasama ve yürütmeye ilişkin yükümlülükler açıkça yazılmak yerine önsözünde şöyle bir ifade kullanıldı: “*Bu hükümler hâkimlere yöneliktir. Ancak yasama ve yürütmeye de mesajdır. Bu hükümlerin uygulanmasında destek olur*” şeklinde. Şimdi oradaki tasarımı acaba buraya uygulayabilir miyiz? Çünkü gerçekten hükümlere baktığımızda aynı Bangalore’de aldığı gibi pek çok hüküm tabii ki yürütmenin ve yasamanın desteği, buna maaşlar bile dahil sonuçta, aksi halde, yani eğer önsöze öyle bir ekleme yapıp geri kalan kısımda tekrardan kaçınmazsak her maddeye yasama ve yürütme diye ekleme yapmak zorunda kalabiliriz. Bu konuyu ben takdirlerinize arz etmek istedim efendim.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- 10. maddenin kaldırılmasıyla ilgili, bu konuda çok fazla bir şey konuşulmadı herhalde.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bence bunu çıkarmamalıyız çünkü adalet hizmetinden yararlananların tek pencereden hizmet almasının faydası büyük olacaktır. Sanıyorum Nijerya’da bunu denediniz.

KASHIM ZANNAH- Tek pencereden hizmet sunduğunuzda erişimi destekliyorsunuz.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bugünkü kanun çok sektörlü ve çok disiplinli bir yaklaşıma sahip. Yani oldukça ilerici ve modern bir kavram ve bence bu fikranın kalması iyi olur.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- O zaman İlke (3) ile devam edebilir miyiz? *“Yargı, yargı sistemine erişimi kolaylaştırmalıdır”.*

AHMET ER- Pardon, 10. maddeyle ilgili olarak kendi deneyimimden bir şey aktarmak istiyorum. Ben Yargıtaya gelmeden önce Aydın Cumhuriyet Başsavcısıyım. Orada yargıya müracaatın kolaylaştırılması için tüm Türkiye’de bir proje geliştirildi. Aydın Adliyesi de bu projede pilot adliyeydi. Orada bir ön büro kuruldu. Yargıtayda kurulduğu gibi, biz orada ön büroda hem müracaatı sağladık, hem harç yatırmayı sağladık, hem de tevzii sağladık. Dolayısıyla sanki tek merkez tesis edildiğinde böyle daha kolay işlemlerin yürüyeceği gibi bir sonuç elde edildi. Yani vatandaş ön büroda müracaat etti, ayrı bir yere gitti harç yatırdı, ayrı bir yere gitti mahkemelere tevzii sağladı. Üç yeri dolaşmış olacak, ama biz bunu bir yere getirerek üç işlemi bir merkezde yaptık. Sanki kalırsa daha iyi gibi olur diye düşünüyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tamam, olduğu gibi bırakıyoruz.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Aynı zamanda ekonomik, çok daha ekonomik.

İlke 3

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- O zaman 3. ilke ile devam edelim.

JOHN DOWD- Fikrimce nerede “devletler ve mahkemeler” demenin uygun olduğuna karar vermemiz gerekiyor. Devlet kelimesi, içinde yürütmeyi ve yasamayı barındıran bir ifadedir, bazen bu iki kavram birbirlerinden bağımsız işleyebilir, yasamanın genelde devlet üzerinde etkin bir gücü olmadığından devlet ifadesi burada yeterince kapsayıcı bir ifadedir, İlke 2’de yer almalıdır.

KASHIM ZANNAH- Aynı zamanda, hükümetle ilgili olarak, belgelerin tamamen kapsam içerisinde olmayacağından emin olabilirsiniz. Dikkate alınacak şey belirli bir fıkra veya bent olacaktır. Konunun genel

kapsamı kaybolacaktır. Bu nedenle özellikle tekrar edilmeleri faydalı olacaktır. Hükümetler büyük belgeleri dikkate almamakta, kendilerini ilgilendiren bölümleri dikkate almaktadır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “*İlke (3) Yargı, yargı sistemine erişimi kolaylaştırmalıdır*”. Burada ne yazdığını anlamakta zorlanıyorum ancak öneri şu şekilde; “*Halkın ve dava taraflarının yargı sürecini anlamaları, yargıda şeffaflık, hesap verebilirlik ve adaletin adil yönetiminin ayrılmaz bileşeni olduğundan, mahkemeler; (1) Standart, kullanıcı dostu formlar ve talimatlar geliştirmeli ve uygulamalıdır; (2) Dava başvuru harçları, mahkeme prosedürleri ve duruşma takvimleri açık ve doğru biçimde duyurulmalı; kaynakların elverdiği ölçüde, bu bilgiler internet veya otomatik telefon sistemleri üzerinden de paylaşılmalıdır; (3) Mahkeme kullanıcılarının internette dava formlarını indirebilmesi ve mahkeme harçlarını internet üzerinden ödeyebilmesini sağlayan sistemler uygulamalıdır; (4) Dava tarafları ve halkın, hükümler dâhil olmak üzere dava bilgilerini internet sitesinden alabilmesini sağlayan sistemler uygulamalıdır; (5) Ceza hukuku konularında müdahalesi istenebilecek Kamu Savunucusu bürosu tesis etmelidir; (6) Bir avukatın, cezai soruşturmalar ve cezai olmayan soruşturmalarda, mahkemede yasal temsil giderini ödeyemez durumda olan bir dava tarafına ücretsiz (pro bono) hizmet sunmasını şart koşmalıdır; (7) Muhtaç durumda olan davacılara hukuk hizmetleri sağlamak amacıyla Adli Yardım Klinikleri kurulmalıdır; (8) Dava değerlendirmesi, arabuluculuk, tahkim, uzlaştırma ve karmaşık dava yönetimi dâhil olmak üzere çeşitli alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini sağlayan çok kapılı adliye sistemi tesis etmelidir. Bu hizmetler vasıfta, ehil ve deneyimli arabulucular, dava değerlendiricileri ve hakemler tarafından sağlanmalı ve dava açmadan önce veya yargılamanın başka herhangi bir aşamasında kullanılabilir olmalıdır;*” daha sonra, burada Madde (8)’in silinmesini öneriyor, Madde (9) ile ilgili bir yorum da var. Aynı zamanda Madde (9) ve (10) ile ilgili yorumlar da var. “*Madde (11) Hâkim, uygun gördüğü ruhsatsız kişilerin mahkemede tarafları temsil etmesine izin verebilmelidir*”. Bence son üçü önemli ve diğerleri ise yeniden düzenleme gibi görünüyor. Buradaki yoruma bakabiliriz. Veya Madde (8) “*Dava tarafları için, özellikle miras, nafaka, velayet ve evlilik uyuşmazlıkları gibi medeni hukuk uyuşmazlıklarının çözümü için geleneksel yöntemlere alternatif olarak maliyet-etkin yollar sunan dostane uyuşmazlık çözüm merkezi kurulmalıdır*”. Sanırım kendisi, bunun silinmesini neden önerdiğini açıklamamış. Bir sonraki ise şu şekilde; “*(9) Avukatların elektronik vasıtalarla kanıt sunmasını sağlayacak Veri Koruma Kanunu ve Delil Kanunu çıkarılmalıdır*”. Ve “*(10) Yürürlükteki mevzuat gözden geçirilerek BİT temelli materyalin mahkemede kanıt olarak sunulmasına imkân tanınmalıdır*”. Burada, daha sonra şunu soruyor: “Bu, aslında bir erişim problemi mi, yoksa usulle ilgili bir problem midir?” Bence delillerin elektronik

ortamda sunulması, erişimle ilgili bir konu değildir. Günümüz dünyasında, arzu edilen, uygun ve önemli bir durum olabilir ancak halkın uyumsuzluk çözümü hizmetlerine erişmesini sağlaması bağlamında, erişimle ilgili olup olmadığını bilmiyorum, aynı zamanda, (11) “*Hâkim, uygun gördüğü ruhsatsız kişilerin mahkemede tarafları temsil etmesine izin verebilmelidir*”, ifadesi hakkındaki yorumu şu şekilde: “Bunu anladığımdan emin değilim. Avukat bulunmadığında, tarafların ruhsatsız kişiler tarafından temsil edilebileceğini mi ifade ediyor? Ruhsatsız kişi nedir? Bu kişi hukuk veya yargılama usulleri konusunda eğitimi ve bilgisi olmayan bir akraba olabilir mi ve hangi koşullarda ruhsatsız bir kişi uygun bir kişi olabilir?”

JOHNDOWD- Sayın Başkan, girişin üçüncü satırındaki olağan bölüm “hükümet ve mahkemeler...” olarak değiştirilebilir mi? İkinci bölüm Madde (4.5)’te. “Adli yardım kapsamında atanan avukat.” Bu talep edilmeyebilir, gerçekleşebilir, çünkü zor bir durumda, adli yardım kapsamında atanan bir avukat sağlanmasını umarım. Bu kişi hangi tarafın talep ettiğine bakmaksızın müdahale etme hakkına sahiptir ve usulü sonlandırabilir. Yani bu bağımsız bir fonksiyon olmalıdır. İfade olarak, adli yardım kapsamında atanan avukat değil kamu savcısı olmalıdır. Savcı soruşturmayı sonlandırabilecek kişi olabilir. Müdahale etme yetkisine sahip kişi, adli yardım kapsamında atanan bir avukat olmalıdır, çünkü her zaman özel meslek mensubu yerine adli yardım kapsamında atanan bir avukatın müdahale etmesini isterim. Bu nedenle, (4.5)’in şu şekilde değiştirilmesini öneriyorum “cezai konularda müdahalede bulunabilecek bir kamu savcısı ofisi oluşturulmalıdır”. Savunma avukatları her yerde adli yardım kapsamında atanan avukatlarımız olduğunda tüm mahkeme sistemine genişleyecektir. Bunun özel bir meslek mensubu tarafından yapılması gerekir. Yani İlke (5) tekrar edilmiş oluyor. Değınmek istediğim diğeri bir konu ise, Madde (9) ile ilgili, yani önerilen Madde (9), ve “avukatın” ifadesi yerine “tarafların” olarak değiştirilmelidir. Bazen avukat tarafından temsil edildiğinde dahi taraflar yeterince hoşgörüsüz olabiliyor. Yani “tarafların delil sunmasını sağlamak”. Bu hüküm için uygun bir yer değil, ancak burada olması iyi, çünkü hükümetin delillerin elektronik ortamda sunulmasını sağlayan mevzuatı uygulamaya geçirmesi gerekir. Örneğın, baktığım bir davada, konu tedbirle ilgiliydi ve kendisi şahsen bulunamadığı için davalının e-posta adresine tedbir kararını ilettilim. Bu ilkelerde Veri Koruma Kanunu ve Delil Kanunu’nu olarak ifade edilen bir hüküm bulunmalıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bir savcının görevlendirilmesinin mahkemeye ve yargı sistemine erişimi nasıl sağlayacağını veya kolaylaştıracağını sorabilir miyim? Savcı muhtemelen özel davayı devralarak erişimi reddedecektir. Savcı gelebilir, devralabilir ve sonlandırabilir.

JOHN DOWD- Aslında durum aynen böyle, ancak bazen taraflar birbirine zarar verme amacı taşıyabiliyor ve mahkemelerin bunlarla uğraşması gerekiyor. Bazen hükümetler bile savcı tarafından durdurulabiliyor ve soruşturma sonlandırılabilir. Bu yargının menfaatinedir. Her zaman tarafların menfaatine değil, ancak devletin tüm davalarda en yaygın taraf olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle bağımsız bir savcının davayı devralma ve sonlandırma hakkı olmalıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu durum ceza usulü kanununda ele alınmıyor mu? Çünkü ilke şu şekilde, yargı, yargı sistemine erişimi kolaylaştırmalıdır, topluluk, insanlar ve vatandaşların erişimi için. Kamu Savunucusu Ofisi bunu sağlayacaktır. Kişi kendisini savunacak bir avukat görevlendiremiyorsa, adli yardım kapsamında atanan avukatlar ofisi bunu kolaylaştıracaktır.

JOHN DOWD- Önerimin buraya uygun olmadığını kabul ediyorum. Bence başka bir yerde ifade edilmelidir. Ama Kamu Savunucuları... Bu durumda önerimi geri çekiyorum, çünkü başvurulabilir ve bu adli yardım kapsamında atanan avukatlara bağlıdır. Bu noktada önerimi geri çekiyorum ve metni olduğu gibi bırakıyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Başka yorum veya öneri var mı?

KASHIM ZANNAH- Benim yorumum Madde (8)'in silinmesi önerisiyle ilgili. Anladığım kadarıyla Madde (7)'nin tekrarı olarak görülüyor veya şu anda Madde (8) kaldırıldı. Bunu anlıyorum çünkü uzmanlar Amerikan modeli olan çok kapılı adliyeyi gördü, bence bu madde, silinen kısım zaten çok kapılı adliye kapsamına giriyor. Anladığım kadarıyla burada daha çok farklılık var. Örneğin, biz bunu uyguluyoruz ve küçük bir fark dahi yaratmadığını biliyoruz. Çok kapılı adliyemiz var ve dostane uyuşmazlık çözüm yoluyla çözüm koridorumuz var. Bazı ülkelerde bu işe yarıyor, dostane uyuşmazlık çözüm koridoru çok daha uygun, çünkü toplumdaki küçük anlaşmazlıklarla mikro seviyede ilgileniyor ve anladığım kadarıyla bu uzlaşmayla ilgili. Benim eyaletimde de olduğu gibi, çok kapılı adliyede belki yalnızca üç dava görülmüştür, dostane uyuşmazlık çözüm koridorunda ise binlerce dava, çünkü küçük konularla ilgileniyor ve bunları hukuk sisteminin dışında tutuyor. Aynı zamanda genel mahkemelerde görülmesi zor davaları kolaylaştırıyor ve bunlar burada görülüyor. Halk arasında çok daha popüler. Bence bu hükmü muhafaza etmeliyiz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Aynı zamanda şunu belirtmeliyim ki bu madde, yani anlaşmazlıkların dostane uyuşmazlık çözüm yoluyla çözümü önerisi Nijerya deneyiminin başarısını esas almıştır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Sözlerinize ekleme yapabilir miyim? Madde (8)'deki hizmetlere bakarsanız, hizmetin becerikli ve deneyimli bir kişi tarafından sunulması gerektiğini ifade ediyor. “Ruhsatsız” ifadesini çıkarmışlar. Bence arabuluculuk yapan kişilerin en azından temel kritik niteliklere sahip olması önemlidir. Biz ülkemizde bu arabuluculuğa başladık, bu kişiler devletin atadığı kişilerdi, hiç nitelikli değillerdi ve kısa zamanda yozlaşmış kişilere dönüştüler. Bence asgari bir nitelik bulunmalıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Ne önerirsiniz?

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Benim önerim “becerikli, kalifiye ve deneyimli” şeklindedir.

KASHIM ZANNAH- Silinen Madde (8)'de aslında hiçbir nitelikten bahsedilmemiştir. Bu şekilde kalması önemlidir, çünkü mahkemelerimizin çalışma biçimine göre, taraflar anlaşmazlıklarını çözmek için toplumda itibarlı kişilerin veri tabanından faydalanabilir veya sizin yerinize uzlaşma yapabileceği düşünülen diğer kişileri kullanabilir. Yani veri tabanından bir kişi seçebilir veya şöyle diyebilir: “Her ikimiz de bölgemizdeki müftüye, camimizin imamına saygı duyuyoruz ve tanıdığımız emekli bir memur var. Bu üç kişiye güveneceğiz”. Her iki taraf da bu kişilere güvenir. Yalnızca tercihte bulunurlar, adresleri öğrenilir ve orada uzlaşmaya varılır, hiçbir sınırlama olmamalıdır, çünkü aslında halka dayalıdır.

JOHN DOWD- Madde (11)'i ele alabilir miyiz? Bu madde hâkime bunu yapma yetkisi veriyor. Örneğin Avustralya'da bunu kullanması zor ama bunu faydalı bulan başkaları var. Burada 120 farklı dil grubu var ve bazen, oldukça basit davalarda, İngilizcenin kendisi için ikinci veya hatta üçüncü derece dil kabul edildiği bir kişinin avukat tutma, avukat ücretini karşılama veya yasal yardım edinme şansı olmayabilir. Genellikle akıllı olan ve belirli seviyede eğitime sahip olan veya dil becerisine sahip olan yardımsever bir arkadaş bu kişiye yardımcı olabilir. Bu nedenle süreci tamamen kontrol eden kişinin hâkim olduğu unutulmamalıdır ve bazen ruhsatsız olan ancak konuyu çözebilecek yeterli sağduyuya sahip bir arkadaş veya bağımsız bir kişinin yardımına başvurulabilir. Bence bu kalmalı.

İSMAIL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Dünyada artan iş yükü itibariyle alternatif çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi hem toplumsal barışı sağlıyor, hem de kısa yoldan ihtilaflar çözülmüş oluyor. Bu çok önemli, yani Nijerya örneği de oldukça başarılı bir örnek. Arabuluculuk, tahkim, uzlaştırma gibi konular da dünya üzerinde başarılı örnekler var. Benim söylemek istediğim Madde (5) ile ilgili, Madde (5)'te ücretsiz gönüllü avukatlık mı? Gönüllü avukatlık mı kastediliyor?

JOHN DOWD- Hayır, bu devletin atadığı bir görevli, gönüllü bir kişi değil. Bazen barolardan gönüllü avukatlar olabiliyor, ancak adli yardım kapsamında atanan avukat, halka, ihtiyacı olan taraflara destek sunmak üzere devlet tarafından ücreti ödenen çalışandır. Bunlar iki farklı şey ancak ikisi de çoğu mahkeme sisteminde gereklidir.

KASHIM ZANNAH- İzninizle ben de iki konuda bir açıklama yapmak istiyorum. Ben de Madde (7) ve (8) arasındaki farkı anlayamadım. Aslında Madde (8) daha özele iniyor. Bazı davaları saymak suretiyle, bazı uyuşmazlıkları saymak suretiyle bunlarda dostane uyuşmazlık çözüm merkezlerinin kurulmasını öneriyor. Fakat Madde (7) zaten bunları kapsıyor. Dolayısıyla Madde (8) sanki bana tekrar gibi geldi. Bir de burada genel ilkelerden bahsediyoruz. Genel ilkeler olunca çok fazla detaya da girmek herhalde gerekmiyor. Kapsayıcı, soyut nitelikte genel ilkelere yer vermek gerekir diye düşünüyorum. Madde (11) ile ilgili bir çekincem var. Evet, gerçekten hâkime burada çok büyük bir yetki veriliyor. Uygun gördüğü ruhsatsız kişilerin mahkemede tarafları temsil etmesine izin vermesi, tabii temsil etmek farklı bir şey. Yani ona, dil bilmeyene yardımcı olmak farklı bir şeydir, ama temsil etmek, onun adına birtakım tasarruflarda bulunmak, belki onun yerine imza atmak gibi bir durum söz konusu. Bu özellikle avukatları çok rahatsız edebilir. Onların kullanabilecekleri yetkileri ya da velayet hakkını, velayet yetkisini kullanan kişileri burada devre dışı bırakabilir ya da vesayet makamlarını zor durumda bırakabilir. Bu bakımdan bu Madde (11)'in ben buradan çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Şunu açıklamak istiyorum, bazı ülkelerde genellikle kırsal alanlarda ve bu kırsal alanlarda kurulan mahkemelerde küçük suçlarla suçlanan kişilerin arkadaşı tarafından savunulmasına olanak tanıyan ceza usulü kanunu bulunmaktadır. Bu kişilerin avukat bulmak için şehre gitmesi gerekmez. Bir arkadaşlarını getirebilirler, konu hayvan çalmak veya kırsal alandaki çitleri kırmak olabilir. Bazı ülkelerde kişinin arkadaşı tarafından savunulması mümkündür. Bu durum avukatların işine mâni olmaz, ancak bazı durumlarda uygulanır. Hâkim tarafından izin verilebilir ve hâkimin takdirine bırakılır. Kesinlikle hâkimin avukat olmayan niteliksiz bir kişiye ciddi bir suç davasında temsil yetkisi vereceğini düşünmüyorum. Öte yandan, burada bir fark var, çünkü dostane uyuşmazlık çözüm merkezi miras, nafaka, velayet, evlilik vb. konularda aile ile ilgili anlaşmazlık konularına yöneliktir. Çok kapılı adliyelerde, davanın görülmesini veya arabuluculuk veya tahkime başvurulmasını tercih etmesine bağlı olarak, dava tarafına seçenek sunulur. Bunlar iki farklı durumdur.

Dr. Mustafa SALDIRIM- İzin verirseniz ben de bazı yorumlarımı eklemek istiyorum. Önce Madde (5) ile başlamak istiyorum. Madde (5)

özellikle etkin adli yardım sistemi olmayan ülkelerde, mesela Amerika'nın bazı eyaletlerinde etkili adli yardım sistemi yok, tamamen baroların inisiyatifine kalmış ve tamamen gönüllü bir şekilde yapılan bir iş. Sanıyorum Madde (5) ile amaçlanan düzenleme biraz da o tür sistemleri kastediyor. Madde (7) ve (8)'e ilişkin olarak da ben şöyle algıladım: Madde (7) alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin önemine ilişkin genel bir madde. Şimdi (8)'e geldiğimizde (8)'in şöyle bir özelliği var; Madde (8) kamu düzenine ilişkin haller, dünyanın pek çok yerinde biliyoruz ki arabuluculuk sadece kamu düzeni dışında kalan, yani kişilerin üzerinde serbestçe tasarruf ettiği konularda geçerli oluyor. Bizim ülkemiz açısından da böyle, ama bazı ileri sistemlerde şunu da biz biliyoruz ki bu kamu düzenine ilişkin hallerde de arabulucular görev alabiliyor. Bildiğim kadarıyla mesela, Avusturya'da çok iyi bir aile arabuluculuğu sistemi var. Bazen kamu düzenine ilişkin hallerde hâkim arabulucular görev alabiliyor. Dolayısıyla özellikle mesela, velayete ilişkin konular söz konusu olduğunda düşünün 3-5 yıl süren bir dava sonucunda o kadar sıkıntı çekiyor, eziyet çekiyor. Halbuki bir hâkim arabulucu bunu yaptığı zaman aile içindeki barış da önemli ölçüde korunmuş oluyor. Dolayısıyla onun önemine vurgu yapması bakımından, yani kamu düzenine ilişkin hallerde de bazen arabuluculuğun yapılabileceğini belirtmesi açısından da önemli.

Madde (11) de bizde kanunumuzda hüküm var. Kadastro Kanunu'nda mesela davanın tarafı olmayanlar yakınlarını, eşini atayabiliyor vekil olarak ve özür diliyorum, Başkanımız burada ve yanılıyorsam, mesela tutuklamaya itirazda sanıyorum eşler yapabiliyor, değil mi? Yani temyiz de yapabiliyor eşler, dolayısıyla mesela, kadastro köyde, uzakta, yani bu tür örnekler aslında hukuk sistemlerinde var. Bizim hukuk sistemimizde de var. Saygılar sunuyorum.

KASHIM ZANNAH- Çok affedersiniz, bu belirttiğiniz konular yasanın izin verdiği şeyler, burada bahsettiğimiz şeyler hâkimin izniyle olacak.

FAHRİ AKÇİN-Madde (11) ile ilgili ben de düşüncelerimi paylaşmak istiyorum. Gerek Türkiye'de gerek birçok ülkede aslında tarafları kimlerin temsil edeceği belirlenmiştir. Bu sırasıyla avukat, yaşı küçükse veli, atanırsa vasi, yasal danışman ve özel kanunlarda da tahdidi, yani sınırlayıcı olarak düzenlenmiş olan kadastro mahkemesindeki eşin veya ceza yargılamalarındaki yine yakınlarının davada tarafı temsil ediyor olmalarıdır. Şimdi bunu biraz daha genişletmek demek, hele hele özellikle ruhsatsız olduğunu vurgulamak, yani bir bakıma kendimiz ruhsatsız demek yetersiz demektir. Yetersiz ruhsatsız kişinin temsil etmesine imkân tanımak doğru olmayabileceği gibi karışıklıklara da neden olabileceğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

KASHIM ZANNAH- “Temsil etmek” kelimesini çıkartıp “yardım etmek” eklenirse bir fark olur mu? Şu şekilde: Hâkim tarafından, ruhsatsız uygun kişilerin tarafları mahkemede desteklemesine izin verilebilir”.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ruhsatsız ifadesini vurgulamak önemli mi? Köyde belirli bir kültürel uygulamada uzman olan bir kişi olabilir, mahkemeye getirmek istediğimiz bu mu? Mahkemede yalnızca hukuksal bağlamın değil, aynı zamanda sosyal bağlamın sesinin duyulması. Bu kişiler avukat değil.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hayır, burada ruhsatsız demek hukuk eğitimi almamış demek.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ama ifade çok açık değil. Belki “uygun kişiler” ifadesini kullanabiliriz?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tamam, “uygun kişiler” diyelim. Burada.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- “Ruhsatsız” ifadesini çıkartalım.

KASHIM ZANNAH- Buradaki vurgu önemli çünkü avukatın özellikleriyle ilgilidir. “Desteklemek” daha iyi olacaktır.

İlke 4

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tamam. Skype sunumlarından biri için hazır olmadığımızı anladım. Bir sonraki oturuma geçebilmek için İlkeyi tamamlayabilir miyiz? Bunlar ilkeler değil, ilkeler İstanbul Bildirgesi’nde ve onları değiştirmiyoruz. Bu, İstanbul Bildirgesi’ni uygulamak için bir eylem planıdır. Yani ilkeler hakkında konuşmuyoruz ama bu konuda esneklik olmalı. *İlke (4) Dava taraflarının dâhil oldukları yargılamayı anlaması mahkeme kararını kabul etmelerinin temel bileşenidir; mahkeme (1) Mahkemeye gelen tarafların, yargılamanın yapıldığı dili anlamalarını sağlamalıdır; ve (2) Yargılamanın yapılacağı resmi dili anlamayan veya konuşmayan adalet hizmetinden yararlanan kişi veya tanık için ücretsiz tercüman desteği sunulmalıdır*”. Bu kabul edilebilir mi?

JOHN DOWD- Başkanım, öncelikle giriş kısmında “hükümetler ve mahkemeler” olmalıdır. Resmi dille ilgili sorun, Batı Timor’da resmi diller Portekizce ve Tetum dilleridir, resmi olmayan veya ikinci diller ise Endonezce ve İngilizcedir. Burada, taraflardan hiçbiri anlamasa veya konuşmasa dahi, kararlar Portekizce okunur. Bence resmi kelimesini çıkarmalıyız.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- İki maddede de mi?

JOHN DOWD- Evet. “Hükümet” ve “resmi” kelimeleri

KASHIM ZANNAH- Tarafların yargılamayı mı yoksa dili mi anlamasını istiyoruz?

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Yapılan işlemleri ve dili anlaması.

KASHIM ZANNAH- Dil, tarafların yargılamayı anlamasının yolu değildir. Bence burada amaçlanan mahkeme huzurundaki tarafların yargılamayı anlayabilmesidir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Peki konuşma hakkında? Bazen tarafların delil veya tanığa ihtiyacı olmaktadır.

KASHIM ZANNAH- “Yargılamayı anlamak” dediğimizde, ikinci nokta, “tercümanların desteğiyle yargılamayı anlamalarını sağlamak” olacaktır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Anlıyorum. O zaman burada önerilen nedir? “Mahkeme huzurundaki tarafların yargılama süreçlerini anlamasını sağlamak”? “Yargılamanın yapılacağı dil”. Sonra, “yargılamanın yapılacağı dili anlamayan adalet hizmetinden yararlanan kişi veya tanık için ücretsiz tercüman desteği sağlamak”. 1. oturumda 1-4 arası ilkeleri incelemeyi tamamladık.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Başkanı)- Başarılı, verimli bir çalışma oldu. Bundan sonra çay, kahve arası var.

OTURUM II:

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 5, İlke 6, İlke 7 ve İlke 8 Bağlamında İncelenmesi

İlke 5

FAHRİ AKÇİN (8. Hukuk Dairesi Başkanı)- Hepinizi saygıyla selamlıyorum. İlke (5), (6), (7) ve (8)'i birlikte tekrar gözden geçireceğiz. Bu ve bunların altındaki alt başlıklar üzerinde duracağız. İlke (5): “*Yargı davaların şeffaf biçimde tevzi edilmesini sağlamalıdır*” diyor. Bunun altındaki iki bent halindeki maddelerden ilki: “ (1) *Davaların tevzi olmak üzere mahkemenin hâkimleri arasında iş bölümü normal olarak kanunda öngörülmüş, önceden belirlenmiş, şeffaf düzenleme ile veya ilgili mahkemenin tüm hâkimlerinin mutabakatıyla yapılmalıdır. Örneğin, dava tahsisi alfabetik veya tarih sırasıyla veya diğer rastgele seçim süreciyle yapılabilmelidir*” deniliyor. Madde (2); “*Ağır hastalık veya çıkar çatışması gibi geçerli nedenler olmadıkça bir dava hâkimden alınmamalıdır. İzin verilebilir çekilme gerekçeleri ve çekilme usulü kanunla veya mahkeme kurallarıyla belirlenmelidir.*”

Şimdi önemli bir madde, önemli bir ilke bence, ikiye ayrılmış ve bana göre çok doğru bir şekilde ikiye ayrılmış. İlki tevzi aşamasındaki şeffaflığı, ikincisi de tevzie uygun olarak yargılama aşamasındaki ilkeyi düzenlemektedir. İkinci aşamada, yani yargılama aşamasında baştaki tevzie sadık kalınarak yargılamanın devam edilmesi düzenlenmektedir. Tabii bunun istisnalarını da düzenlemişti. Bu istisnalar ağır hastalık ve çıkar çatışması gibi nedenler eklemiş, ama zaten bunların bir kısmı veya daha başkaları ilgili ülkelerin kanunlarında da var. Örnek, temyiz mahkemeleri bir kararı bozduktan sonra o kararı veren mahkemeye değil de uygun görmesi halinde bir başka mahkemeye gönderebilir, ama bu, İlke (5)'e aykırı değil zaten, mutlaka kanuni bir gerekçesi olduğu için öyle yapılmalı. Onun için bu ikinci madede aslında uygun bir düzenleme, ben sizlerin görüşlerinize arz etmek istiyorum. Naçizane bana göre her ikisi de yargılamanın, aslında direkt yargısal faaliyetin en başında olması gerekeni düzenlemektedir. Ülkemizde nasıl yapılıyor? Evet, bu ilkelere, kriterlere uyularak tevzi, yani dağıtım yapılmaktadır. Tek mahkemeli yerleşim bölgelerinde bu çok önemli olmayabilir. Zaten usul kanunlarında görevlendirilmiş olan, usul kanunlarında düzenlenmiş olan görevli ya da yetkili mahkemeye gidecektir, ama aynı branşta görevli birden fazla mahkemenin olduğu daha büyük yerleşim yerlerinde bu ilke önem arz etmektedir. İşte o gibi durumlarda da bu kriterlerden herhangi birisine uyulmalı, dışına çıkılmamalı. Türkiye’de büyük yerleşim merkezlerinde daha çok otomasyon sistemi uygulanmaktadır.

Bu gerçekten çok objektif ve adil bir dağılım yapmaktadır. Diğer alternatifler de var aslında, mesela en son esas numarasına göre dağıtım yapılabilmekte, ama bunun üzerinde oynamalar olabiliyor. Olmasa böyle bir endişe bulunabileceğinden bu olmayabilir, ama otomasyon, alfabetik sıra aslında hangi sistem kabul ediliyorsa edilsin vatandaşın bunu önceden biliyor olması gerekir ve mahkeme hâkimlerinin oy birliğiyle, söz birliğiyle yapılmış olan bir dağıtım tevzi olmalıdır diye düşünüyorum. Görüşlerinizi bekliyoruz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Yapılan değişiklik önerilerinin, İlke (5)'in ele alınması sırasında dikkate alınmasını önerebilir miyim? Eylem planında iki madde var, ama belirli değişiklikler önerildi ve inceleyebilmemiz için yüksek sesle okuyabilirim. Eylem planında yeni İlke 5 kapsamında önerilen husus şu şekilde: *“Dava tevziinde şeffaflığın sağlanması, halkın hâkimlere tam olarak güvenmesi için temel bir unsurdur”, yargılamalarda tarafsızlığı sağlamak ve kayırma ya da haksızlık hakkındaki endişeleri gidermek için mahkemeler;(1) Kanun kapsamında veya ilgili mahkemenin tüm hâkimlerinin mutabakatıyla, davaların dağıtılması ve tevzi edilmesi için objektif ve şeffaf bir sistem oluşturmalıdır. Bu sistem, alfabetik veya kronolojik sıraya veya dava tahsislerinde nesnellığı sağlayan diğer rastgele seçim sürecine dayanabilir*”.Önerilen, Madde (1)'in yeniden düzenlenmesidir, Madde (2)'nin yeniden düzenlenmesi şu şekildedir: *“Davanın hâkimden alınması hususunda kanunda veya mahkeme kurallarında özellikle menfaat çatışması algısının veya çıkar çatışması durumunun ortadan kaldırılması amacıyla objektif olarak tasarlanmış şeffaf standart tasarıma dayalı usuller oluşturulmalıdır. İzin verilebilir çekilme gerekçeleri ve çekilme usulü mahkeme kurallarıyla belirlenmelidir*”.Sonra yeni bir Madde (3)'ün eklenmesi önerilmiştir: *“Hâkimlerin, bir kişinin, hâkimin tüm dava taraflarına karşı adil ve objektif olduğunu makul olarak sorgulamasına neden olabilecek herhangi bir gerçek veya muhtemel çıkar çatışmasını dava taraflarına ve yasal temsilcilerine açıklamasını ve dava tarafları ve yasal temsilcilerine hâkimin yargılamaya devam edip etmemesi gerektiğini tartışma fırsatını vermesini gerektiren usuller geliştirilmelidir*”. Önerilen bu maddeler uygun mudur?

JOHN DOWD-Madde (2)kanundaki usullerle ve mahkeme kurallarıyla ilgilidir ve giriş kısmı “hükümetler ve mahkemeler” olmalıdır. Mahkemeler kanun yapamaz, bu birinci konudur. Birinci maddeden memnunum. İkinci maddedeki sorun, teamül hukuku ülkelerinde, kimsenin hâkimin elinden bir davayı alamamasıdır ve bu konuda karar hâkime bağlıdır. Baroların bu konuda şüphesi vardır, bu hâkim tarafından belirlenir ve gerekirse temyiz edilir. Bu nedenle olduğu gibi bırakmak yerine, davadan almak yerine, “ve davadan çekilmek” kelimelerini eklersek hâkim davayı bırakabilir. Baronun başvurusuna karar veren mahkemedir, başka bir harici

organ değildir, bunu kim yapar, mahkemedeki bir kâtip mi, mahkeme reisi mi? Yani şunu demek istiyorum, davaların başka bir makama tevdi hususunda hem Kara Avrupası hukuk sistemini hem de teamül hukuku sistemini kapsayacak şekilde bırakırsak daha iyi olur. Buradaki üçüncü nokta, hâkimlerin yükümlülüğü ile ilgili usulleri belirleyen üçüncü madde, söylemek istediğim şey hâkimlerin açıklama yapmasının gerekli olduğudur. Giriş kelimesini çıkartabilir ve hâkime yükümlülük vermek için “hâkim... açıklamalıdır” ifadesini ekleyebiliriz. Hâkim “Ben bu tarafla bağlantılıyım veya bu tarafı tanıyorum” demelidir. Bunun dışında önerilen değişiklikleri destekliyorum.

JEFFREY APPERSON- Bu yorumlara katılıyorum.

MICHAEL BUENGER- Tek bir yorumda bulunacağım, teamül hukuku ülkelerinde genel ilke olarak bunun hâkime bağlı olduğuna katılıyorum. Örneğin çoğu eyalet mahkemesinde, -bunun dünyanın diğer mahkemelerinde geçerli olup olmadığından emin değilim-, bir hâkim davadan çekilmeyi reddederse, davanın görülmesi veya hâkimin alınması için daha yüksek bir makam nezdinde temyiz gidilir. Yani bu basitçe ilgili hâkimin kararı değildir. Dava taraflarından biri ilgili hâkimin taraflı olduğunu veya menfaat çatışması olduğunu düşünüyorsa ve hâkim davadan çekilmeyi reddederse, daha yüksek bir makamın çatışmayı çözmek üzere davanın yeniden tevzi edilmesini sağladığı mekanizmalar mevcuttur.

JOHN DOWD- Temyiz usulü ile ilgili sorun yoktur. Bir hâkimin taraflı olması sebebiyle davadan çekilmeyi reddetmesi, üst mahkemenin ele alması gereken bağımsız bir karardır.

MICHAEL BUENGER- Bazı ülkelerde.

JOHN DOWD- Evet.

MICHAEL BUENGER- Örneğin yasal bir karar olmaktan ziyade idari bir karar olduğu başka ülkeler bulunmaktadır.

JOHN DOWD- Tarafılık kaygısı bulunduğu durumda, başka bir organın müdahalesine karşı çıkarım. Bu yargısal bir karardır ve hiçbir zorluk olmadan bu türden bir kararla ilgilenecek temyiz mahkemeleri tarafından belirlenmelidir. Bu konuyla ilgilenecek başka bir yetkili belirlemek oldukça tehlikelidir ve bu karar da temyiz edilebilir. Bence, açıklama için gerekliyse “uygun temyiz edilebilir usullere tâbi olarak” ifadesi eklenebilir, ama bunun dışında bununla ilgilenecek olan temyiz süreci olmalıdır.

JEFFREY APPERSON- Bu uygun. Kıta Avrupası hukuku ve teamül hukuku yaklaşımlarında, bu bağlamda çok az fark var, bence bu bunu

kapsıyor. Aynı zamanda revize edilen bu ilkelerin oluşturulması amacıyla paylaşılan görüşleri takdir ediyorum, çok faydalı.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Sayın Apperson, Sayın Buenger; Şimdi Yargıtay Başkanı katılımcıları tanıttık, çünkü hemen ilkeleri incelemeye başladık. Bunun için üzgünüz. Sözü kendisine bırakıyorum.

JEFFREY APPERSON- Teşekkürler.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Ben teşekkür ediyorum. Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit çok uzaklardan, ama şu anda yanımızda olan Amerika'dan katılan değerli dostumuza gerek katılımından dolayı gerekse de yazılı olarak göndermiş olduğu katkılardan dolayı teşekkürü borç biliyorum. Sizin görüşlerinizi, düşüncelerinizi Sayın Dr. Nihal Bey sabahleyin açıkladı. Birçoğuna biz de mutabık kaldık. Birkaç çekincemiz oldu, onları da kendi aramızda tartıştık. Şu anda 15 maddelik Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi'nin, 5. İlkesini tartışmaktayız. Bu safhadan sonra da sizin katkılarınız bizim için önem arz etmektedir. Biz de tabii ulusal hukukumuzda hâkimin ikinci maddeyle ilgili çekinme nedenleri varsa, bununla ilgili bu çekinme nedenleri de olabilir, akrabalık bağları veya çıkar birlikteliği olabilir, çıkar çatışması da olabilir; her iki durumda da hâkim öncelikle kendisi açıklayabilir. Yani benim bu davada bir çıkar çatışmam vardır veya çıkar birliğimiz vardır, taraflardan biriyle, bu nedenden dolayı ben davadan çekiliyorum, diye önce açıklama yapar. Usulümüzde böyle bir kural vardır, ancak peki, bu usuldeki bu kurala rağmen, çıkar çatışması olmasına rağmen hâkim davadan çekilmiyorsa, gene mahkeme kuralları içerisinde, kaideleri içerisinde, usul kaideleri içerisinde hâkimin reddi sebepleri varsa, bunda taraflar merci olan yine bir başka hâkime, bir üst hâkim veya bir sonraki mahkeme hâkimine veya baş hakime müracaat etmek suretiyle davadan çekilme nedenleri varsa, üst mahkeme veya bir sonraki mahkeme onunla ilgili bir değerlendirme yapar. Evet, sizin çıkar çatışmanız vardır, sen bu davadan çekilmen gerekiyor der ve başka bir tarafsız hâkime bunu havale etmek suretiyle böyle bir yöntem öngörülmüştür.

Sayın Dr. Nihal'in 3. fıkrası olarak ilave ettiği husus bence de olabilir, düşünülebilir. Ben tekrar ta Amerika'lardan bize katkıda bulunan değerli dostlarımıza Çalıştayımıza hoş geldiniz diyor, başarılı çalışmalarının devamını diliyorum ve kendisine teşekkür ediyorum.

JEFFREY APPERSON- Teşekkürler Sayın Başkan. Sizinle bir arada bulunmak benim için bir ayrıcalık.

MICHAELBUENGER- Çok teşekkürler. Jeff'e katılıyorum. Benim için de bir zevk.

JEFFREY APPERSON- Her ne kadar biraz uykusuz olsak da.

KASHIM ZANNAH- Jeff, Selam! Williamsburg'e geri döndüğüne sevindim. Yoksa Virginia'da mısın?

JEFFREY APPERSON- Evet Virginia'dayım efendim.

KASHIM ZANNAH- Ben de sonunda Ankara'dayım.

JEFFREY APPERSON- Harika! Keşke biz de orada olsaydık.

KASHIM ZANNAH- Buraya gelmeye çalıştığımı biliyorum. Ben hızlıca ikinci madde hakkında yorum yapmak istiyorum. Önerinin aynı bırakılmasını teklif ediyorum. Hâkim Dowd'un endişelerini anlıyorum, ancak bence şu anki haliyle her iki durumu da kapsıyor. Hâkimle ilgili bir anlaşmazlık olduğunda temyiz edilebiliyor ve temyiz sürecinden geçiyor, bu durumu kapsıyor. Bu bölüm iyi. Ancak çoğu ülkede sadece bu yönteme bırakılması adaletsizliğe neden olacaktır. Temyiz süreci tüm ülkelerde hızlı işlemiyor. Bazı ülkelerde yargısal sürece bırakırsanız, neredeyse üç yıl boyunca nihai bir karara ulaşmayacağından emin olabilirsiniz. Bence, her ikisini de kapsadığı için, burada altta yatan ilke bunun önceden bilinmesi gerektiğidir ve bu objektif bir prosedürdür. Bildirge'nin hakkını vermek için bunu aynen bırakmamız gerektiğini düşünüyorum.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- İki şekliyle de mümkün olabilir. Virginia'da sabah 05.00 herhalde, biz şu anda sizi çok erken kaldırdık. Çok teşekkür ediyoruz. Şimdi sizin de ifade ettiğiniz gibi iki şekilde de olabilir. Yani tevzi öncesi bu çıkar çatışması ortada olabilir veya tevzi sonrası da çıkar çatışması durumu ortaya çıkabilir. Önceden öngöremeyebildiğimiz bir kısım karmaşık durumlar da gelişen dava süreci içerisinde ortaya çıkabilir. İşte bu durumlarda nasıl yapılacak, nasıl kodifikasyon, nasıl bir düzenleme yapılacak, bunun çalışması da yapılıyor, ama çekilme kelimesi hem çektirilmeyi hem de kendiliğinden çekilmeyi de ifade ediyor. Daha geniş kapsamlı bir ifade çekilme ifadesi, bence ülkemizde de aynı şekilde çekilme şeklinde düzenlenmiş. Bu düzenleme bence de doğru düzenleme olarak düşünüyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Tüm hâkimleri desteklemek istiyorum ve fıkranın Jeffrey tarafından önerildiği şekilde bırakılmasını öneriyorum, çünkü orijinal fıkrada ciddi hastalık veya menfaat çatışması gibi geçerli sebepler olmadan davanın hâkimden alınamayacağı şeklindeydi, davadan çekilmesi için kabul edilebilir gerekçeler ve çekilme prosedürü kanunda ve mahkeme kurallarında açıklanmalıdır. Diğer ülkelerin bildirdiği durumlar olmuştur. Yargılamanın ortasında, mahkeme başkanının hâkimi davadan aldığı örnekler olmuştur. Bunun bir takım siyasal etkiler nedeniyle

yapıldığından şüphe duyulur. Bu nedenle, önceki metinde ciddi hastalık veya menfaat çatışması sebepleri yer almıştır. Bence Jeffrey'nin önerdiği Madde (2) korunmalıdır. Benim önerim bu şekildedir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Örneğin ilk mahkemede, ceza mahkemesinde, sulh mahkemesinde, bir davanın iki hâkim tarafından görüldüğü ve davanın bir hâkime verildiği durumda ne oluyor? Duruşmanın ortasında ilgili mahkemede yetkili olan mahkeme reisi veya kıdemli bir hâkim ilgili davayı hâkimden alırsa ve siyasal bir talep veya siyasi bir gücün yaptığı bir talep nedeniyle başka bir hâkime verirse? Bazı ülkelerde bu duruma benzer örnekler yaşandığı bildirilmiştir. Burada önlemek istediğimiz durum, diğerleri üzerinde yetki sahibi bir hâkimin kendisine uygulanan baskı nedeniyle davayı hâkimden alması ve başka bir hâkime vermesidir. Bu davanın alınması ve başka birine devredilmesidir.

JOHN DOWD- Aslında bir hâkim belirli bir davadan alındığında, başka bir hâkimin bu davada yetkisi yoktur. Hâkim ilgili konuyu yönetme konusunda bağımsızdır. Mahkeme reisi veya başka bir kişinin müdahalede bulunabileceği bir usul istemiyoruz, başkası bu davaya bakabilir. Hâkim alınırsa, bu konunun sonudur. Yargının bağımsızlığı bununla ilgilidir. Temyizde, bir kişinin hâkimin davadan çekilmeyerek bir hata yaptığını nihai olarak tespit etmesi bunu yapmanın doğru yoludur ve davadan çekilme için prosedür yoktur, çünkü dava tarafları hâkimin ilgili davaya bakmasını önlemek için siyasal olarak veya mahkeme reisi veya benzer bir kişi yoluyla yapabilecekleri her şeyi yapacaktır. Kişilerin davanın gidişatından memnun olmadığı durumda, hâkimin davaya karar vermesini önlemeye çalışabileceği veya önleyebileceği bir mahkeme sistemi işletemezsiniz. Buna hâkim karar vermelidir, hâkim taraflılık şüphesi bulunduğu karar verirse, davayı görmemeye kendisi karar vermelidir.

MICHAEL BUENGER- Söz alabilir miyim? Menfaat çatışması olduğu düşünülüyorsa fakat hâkim davadan çekilmeyi reddederse ne oluyor?

JOHN DOWD- O zaman bu kararı temyiz ediyorsunuz. Hâkimin davadan çekilmeyi reddettiği nadir durumlarda temyize gidiyor. Buna karar verilene dek dava erteleniyor.

JEFFREY APPERSON- Bu ilke hakkında yorum yapabilir miyim? Ben Jeff Apperson. Benim bu ilke hakkındaki görüşlerim şu şekilde: Kariyerim boyunca ve ABD federal mahkemelerinde, esas itibarıyla dava atandıktan sonra bir çatışma ortaya çıktığında, durumun karmaşık hale gelmesinden endişe duyardık ve buna yönelik bir sistem geliştirilmesi gerektiğini düşündük. Belki bu ilke ile ilgili olmayabilir, kayda geçmesi için ifade ediyorum. İtiraz sayısını azaltmak amacıyla, dava açıldıktan sonra

ancak belirli bir hâkime atanmadan önce çatışma durumunu öngörebilecek bir sistem tasarlamayı amaçladık. Bence dava atandıktan sonra bir yaklaşım geliştirmek değil, aynı zamanda, dava atanmadan önce çatışmanın öngörülmesini amaçlayan bir yaklaşım geliştirmek önemlidir, bu durumda hâkim için değil mahkeme için bu konular sistemli bir biçimde ele alınabilir. Bu benim değinmek istediğim nokta, bunun üzerine Federal Yargıda bir sistem geliştirdik. Sadece bundan bahsetmek istemişim.

JOHN DOWD- Teşekkürler, ancak burada her davaya karar veriyoruz.

JEFFREY APPERSON- Anlıyorum efendim, ancak söylemek istediğim şey çatışma varsa dava atanmadan önce prosedür sayesinde dava mahkeme tarafından belirlenebilir. Burada söylemek istediğim şey çatışma ortaya çıkmadan önce ve çatışma barındıran dava atanmadan önce müdahale etmenin önemli olduğudur. Tek söylemek istediğim budur.

JOHN DOWD- Anlıyorum, ama bence yeni bir prosedüre ihtiyacımız yok. Bu konu şununla ilgili...

JEFFREY APPERSON- Tabii ki. Sadece kayda geçmesi için söyledim. Bence dikkate değer bir konu. Hepsisi bu.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA-Maddenin asıl hali kabul edilebilir mi? Sanırım bu Bangalor İlkeleri Yorum kitabından alınmış, çünkü çıkar çatışması nedeniyle değil başka bir otoritenin talebi üzerine davanın süreç ortasında mahkeme reisi tarafından alındığı ve başka bir hâkime verildiği durumu ele almayı amaçlıyor. Bizim önlemek istediğimiz olumsuz durum bu. Madde (1)'de, davaların atanmasıyla ilgili prosedürlerden bahsediyor, bu durum yargılama süreci boyunca davadan alınmayla ilgili ve genellikle daha üst bir hâkim veya başka bir otorite veya ilk derece hâkimi tarafından gerçekleştiriliyor. Bunun sebebi bu. Ciddi hastalık veya çıkar çatışması gibi geçerli sebepler olmadan bir dava bir hâkimden alınmamalıdır. Davadan çekilme için kabul edilen gerekçeler ve çekilme prosedürü kanunda ve mahkeme kurallarında açıklanmalıdır.

KASHIM ZANNAH- Sanıyorum asıl metni muhafaza edebiliriz ama bu onun endişelerini gidermiyor. Bence davadan çekilme yerine, davadan alınma ifadesinin kullanılması için faydalı bir öneride bulundu. Bence bu kolay bir yöntem.

JOHN DOWD- Teşekkürler.

JEFFREY APPERSON- Evet.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Sri Lanka'dan Hâkim Tilakawardane. Bence hâkimlerin değindiği konu önemli. Görüşlerinize

tamamen katılıyorum. Tartışma sırasında bahsedilen konu, bu durum davanın değerlendirilmesinden öncesine ve sonrasına ve belirli bir hâkime atanmasına uygulanmalı. Ancak usulde, zorunlu usulde “oluşturmalıdır” ifadesi kullanıyoruz, buna karar verme yetkisi hâkime bırakılmamalı çünkü bunun süreci karmaşıktırıldığını biliyorum. Prosedürün kısa ve öz olması ve ilgili konuları değerlendirmesi gerekmektedir. Sadece bu konuya değinmek istedim. Teşekkürler.

JOHN DOWD- Madde (3)’ten memnun olmayan kimse var mı? “Davadan alınma” kelimesi ile şu şekilde olacak: “hâkimlerin dava taraflarına açıklama yapmasını gerektiren prosedürler” yerine “hâkimler dava taraflarına açıklama yapmalıdır” ifadesi daha kısa ve anlaşılır. Teşekkürler.

İlke (5) ile ilgili başka konu? Başka bir görüş yoksa İlke (6) ile devam edeceğim. Okuyorum.

JEFFREY APPERSON- Pardon, İlke (5) Madde (3)’te yapılan değişikliğe tekrar dönebilir miyiz? Öneriyi doğru buluyorum, diğer dillerde nasıl ifade edildiğini bilmiyorum, giriş maddesine bakarsanız, “mahkemeler ...yapmalıdır” şeklinde bitmektedir. Prosedürler oluşturulurken, ifadeler “mahkemeler yapmalıdır, hâkimler yapmalıdır” şeklinde olmalıdır. Örneğin, ilk iki Madde de “mahkemeler oluşturmalıdır” denmektedir, sonra üçüncü Madde’de, “mahkemeler yapmalıdır, hâkimler yapmalıdır” denmektedir. En azından İngilizcede iyi durmamaktadır.

JOHN DOWD- Giriş maddesi “hükümetler ve mahkemeler ...yapmalıdır” şeklinde değiştirildi.

JEFFREY APPERSON- Doğru, yine de “hükümetler yapmalıdır, mahkemeler yapmalıdır” denmektedir. Üçüncü maddede ise “hâkimler yapmalıdır” ifadesi bulunmaktadır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Müdahale edebilir miyim? İfade “Hükümetler yapmalıdır” değildir. Hükümetler davaların atanmasında yer almaz. “Mahkemeler yapmalıdır” şeklinde kalmalıdır.

JOHN DOWD- Ancak Madde (2)’de mahkemeler kanunen prosedür oluşturamaz, hükümetler oluşturabilir. Mahkeme kanunen prosedür oluşturamaz. Bu hükümetin işidir.

JEFFREY APPERSON- Fakat bu alternatifte yazılı. “Mahkemeler yapmalıdır, hükümetler yapmalıdır” demekle neyi kastettiğinizi anlıyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “Mahkeme kurallarına göre ...prosedürler oluşturmak”.

JEFFREY APPERSON- Tamam.

JOHN DOWD- “Kanunda veya mahkeme kurallarında”.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “Kanunu” silebilirsiniz. “Mahkeme kurallarına göre prosedürler oluşturmak” şeklinde yapabilirsiniz.

JOHN DOWD- Bu durumda sorun çözülüyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Ancak “davalar” silinmeli. Şu şekilde olmalı: “Mahkeme kurallarına göre prosedürler oluşturmak” ...

JOHN DOWD- Madde (3)’te “yapmalıdır” sorunu için, “hâkimler” kelimesini tekrar etmeden yazmak zor çünkü tek başına kalacak. Daha detaylı olmasını istiyorsanız “yapacaktır” diyebilirsiniz. Ancak bence, giriş bölümünde bunu ifade etsek bile, çünkü bu bağımsız bir belge olacaktır, yine de “yapmalıdır” demelidir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “Zorunlu kılan prosedürler oluşturmak” kelimelerini korumaya itirazınız nedir?

JOHN DOWD- Bunun bir prosedür olması gerekmiyor. Yükümlülük hâkime ait ise, duruşmanın ortasında, “Üzgünüm, bu dava tarafını tanıyorum” veya “Bu tarafıyla bir bağlantım var” demelidir. Bence yükümlülük hâkimde olmalıdır, harici bir prosedür ile değil. Kanun, hâkimin davadan çekilmesini gerektirmelidir. Buradaki fikir, ilgili durum ortaya çıktığı anda- öncesinde veya sonrasında- hâkime ulaşmaktır. Davadan ne zaman çekileceği hâkime bağlıdır.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Evet, yapılmalıdır tarzında hâkime yüklenen bir görev var. Oradaki özneye alınması gereken hâkimdir. Hâkim bir çıkar çatışması durumunda ilişkileri olması durumunda, taraflara bunu açıklamalıdır. Bir zorunluluk yüklemek gerekiyor. Bunu açıklaması gerekir, üçüncü maddenin da bu şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

İlke 6

JOHN DOWD- Dilerseniz değiştirilmiş, İlke (5)’i tekrar okuyalım. Giriş maddesi “hükümet” kelimesi eklenmeden aynı kalıyor. Bir, editör tarafından yapılan değişikliklerle birlikte yayınlandığı gibi oluyor. (2)’de “Davanın hâkimden alınması hususunda mahkeme kurallarında özellikle menfaat çatışması algısının veya durumunun ortadan kaldırılması amacıyla objektif olarak tasarlanmış şeffaf standart tasarıma dayalı usuller oluşturulmalıdır. Davadan çekilme için kabul edilen gerekçeler ve çekilme prosedürü kanunda veya mahkeme içtüzüğünde açıklanmalıdır”.(3)’de ilk kelimeler çıkartılarak “hâkimler... açıklamalıdır” şeklinde başlıyor. Diğer kısımlar olduğu gibi kalıyor. Bununla birlikte İlke (5) belirleniyor. Şimdi

İlke (6) ile devam etmeliyiz. Önerilen değişiklikler hepinizin elinde mevcut. Bunların tamamını okumayacağım. Değişiklik yapmak isteyen var mı?

Burada şu şekilde düşünüyorum, bazı ülkelerde kayıt işlemleri mahkemelerce gerçekleştirilmemektedir ve ilgili personel yoktur. Örneğin; Yeni Güney Galler’de hükümet mahkemeyi yönetecek personeli atar, bütçesi sınırlıdır ve bu durum çoğu ülkede böyledir. Bence “hükümetler ve mahkemeler” ile başlamalıdır. “Yapmalıdır” şeklinde kullanılmalıdır. Burada endişem Madde (2) ile ilgili “*Kararlar, tarafların dilekçeleri, önergeleri ve kanıtları dâhil olmak üzere, devam eden ve sonuçlanan davalara ilişkin bilgilerin, kamu erişimine açık olacağı bir sistem oluşturulmalıdır*”. Bu durum yeminli ifadelerin verildiği, ancak henüz okunmadığı durumlarda sorun yaratabilir, çünkü yeminli ifadeden önce belirli deliller olabilir ve mahkemede kabul edilmeyebilir. Yani bu deliller veya uygun olmayan ya da yanlış materyaller basına sunulmamalıdır. Bu nedenle endişe duyuyorum, iddianameler, önergeler ve delilleri içerecek şekilde devam ediyoruz. Bence bu kelimeler silinmelidir.

Buna katılmayan var mı? Evet.

SERACETTİN GÖKTAŞ- Teşekkür ederim. Şimdi bu Madde (2) ile ilgili olarak gerekçeli kararların kamu erişimine açık olması düzenleniyor. Burada tabii kişisel veriler de çok önemli, yani taraflara tabii ki bu gerekçeli kararların tebliğinde bir sorun yok, ama taraf olmayan kişilere özellikle taraflara ait kişisel bilgilerin erişime açık olması sorun yaratabilir. Dolayısıyla burada bunu önleyici bir ibarenin kullanılması gerekir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim. Korunmak kaydıyla, kişisel veriler çıkarılmak kaydıyla ya da korunmak kaydıyla, saklanmak kaydıyla denilebilir. Kişisel veriler saklanarak kamu erişimine açık olmalı.

JEFFREY APPERSON- Katılıyorum.

JOHN DOWD- Evet.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bahsettiğiniz konu mahkeme kararları dâhil olmak üzere ifadesinin kapsamına girmez mi? Çünkü haklı olarak vurguladığınız gibi bu önemli. Savunma metinlerinde herhangi bir şeyden bahsedebilecek çok sayıda kabul edilemez materyal olacaktır ve bunların bağlamdan kopartılıp gazete manşetlerinde yer almasını istemeyiz. Burada önemli olan kararlar değil midir? Web sitesinde yayınlanacak olan bu olmalıdır, değil mi?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Yorumda bulunabilir miyim? Hayır, bence, burada İstanbul Bildirgesi var ve diğer ilkeler için yorumlar var. Bundan sapamayız. İlke (6)’nın altında şu ifadeler yer alıyor: “*Yargı gözetiminde olmak üzere, halk, basın ve mahkeme kullanıcıları*

hem görülmekte olan hem de tamamlanan davalara ilişkin tüm bilgilere güvenli şekilde erişmelidir. Bu erişim, mahkemenin internet sitesi üzerinden veya uygun ve erişilebilir kayıtlar vasıtasıyla sağlanabilir. Anılan bilgiler, gerekçeli kararları, tarafların iddialarını, dilekçelerini ve delilleri içermelidir. Mahkeme tarafından henüz delil olarak kabul edilmemiş yazılı ifadeler veya benzeri delil niteliğinde belgeler hariç tutulabilir. Mahkeme belgelerine erişim, yalnızca davaya ilişkin materyal ile sınırlı olmamalı, idari materyalleri de içermelidir” diye devam ediyor. Henüz delil olarak kabul edilmemiş yeminli ifadeler ve delil niteliğindeki belgelerin hariç olabileceğini ifade ediyor. Burada gerekçeli kararlar, iddianameler, önergeler ve delillerden bahsediyor.

JOHN DOWD- Bu nedenle ikisi arasında çatışma olmaması için bunu burada tekrar etmeliyiz.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Evet, bizim şu anda Yargıtay da 3 milyon Yargıtay daire kararları kamu erişimine açılmıştır. Bu kamuoyuna, kamu erişimine açılmazdan önce 30 kişilik büromuzda kişisel veriler saklanmak veya silinmek suretiyle bunları özenle yerine getiriyoruz, kişisel verileri çıkarıyoruz. Yani yer, imge, isim, soy isim gibi veriler çıktıktan sonra kamu erişimine açıyoruz. Ben de Sayın Göktaş’ın ifade ettiği gibi kişisel veriler saklanarak kamu erişimine açılmalıdır şeklinde bir düzenleme yapsak, bazı ilerde doğacak olan yanlış anlamaların önüne geçebiliriz diye düşünüyorum.

JEFFREY APPERSON- Benim de gizlilik konusunda endişelerim vardı.

MICHAELBUENGER-Madde (2)’nin başında, “oluşturmak” kelimesinden önce şu kelimeleri ekleyebilir miyiz?: “ulusal gizlilik kanunlarına tâbi olarak, sistemler oluşturmak”.

JOHN DOWD- Burada “ulusal” kelimesine gerek yok çünkü ABD ve Avustralya gibi bazı federal ülkelerde eyalet ve federal gizlilik kanunları var, burada sadece “önceki kanunlar” diyebiliriz.

MICHAELBUENGER- Evet

JEFFREY APPERSON- Bence uygun olur.

JOHN DOWD- Benim görüşüm Sayın Başkan’ın tüm davaların anonimleştirilmesi gerekmediğini söylemesiyle ilgili. Bence, şeffaflık ilkesi açısından, okunmamış delilleri çıkardığımızı düşünerek, kamuoyu ve basın X ve Y veya şirketler veya hükümet arasında hangi kararların alındığına ilgi duymaktadır. Türkiye’deki prosedürü anlıyorum ve bu o ülkenin ele alması gereken bir konu.Ama dünyada çoğu ülkede, bence insanlar Smith

ve Brown arasındaki davada ne olup bittiğini merak ediyor, çünkü bunlar kamu menfaati içeriyor. Bence Türkiye’de nasıl yapıldığına müdahale etmemeliyiz, ama yeminli ifadelerin çıkartılmasıyla, bilinen taraflara yardımcı olduğu için Madde (3)’te problem yok.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence kadınlar ve çocuklara karşı cinsel suçlarda olmamalı. Kimliklerinin gizli kalmasıyla ilgili bir konu var mı?

JOHN DOWD- “cinsel saldırılar ve terörist davalarına tabi olarak”

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi gerekçeli kararların kamuya açılması sırasında biz bu konuyu aslında akademisyenlerle tartıştık. Çoğu da aslında bu kararlardan bizim kişisel verileri arındırmamıza anlam veremedi. En büyük savunmaları da şuydu: “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yayınlanıyor ve orada hiçbir kişisel veri ayıklanmıyor*” denildi. Şimdi biz evrensel bir metin yapıyoruz. Dolayısıyla bazı hassasiyetler elbette olabilir, ama ilkemiz şeffaflık, hani bu standartları belirlerken olabildiğince yasaklamaktan yana değil de bu standartları olabildiğince üst seviyelere çıkarmak belki daha uygun olabilir diye düşünüyorum.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Şimdi orada da şöyle bir ayırım yapmak gerekir diye düşünüyorum: Kamuoyu önünde olan kişilerle kamuoyu önünde olmayan kişiler arasında bir ayırım yapmak gerekir. Bir insanın kişisel verileri kendisine özeldir. Bunun bütün kamuoyuyla paylaşılması zaten değişik ulusal yasalarla koruma altına alınmıştır. Hatta müeyyidelere bağlanmıştır bu, belki öyle bir ayırım yapılabilir. Yani kamuoyu önünde olan işte siyasetler, kamuoyu tarafından bilinen kişiler şeklinde onlarla ilgili belki kamuoyu erişimine açılabilir, ama onun dışında sade vatandaşlarla ilgili onlara daha çok özen göstermemiz gerekir mi acaba?

JOHN DOWD- Bununla ilgili diğer bir konu da tüm mahkemeleri ilgilendirmesi. Yargılama süreçleri, sözlü beyanların kayıtlara geçirilmediği türden mahkemelerde söz konusu değildir ve daha alt mahkemelerde yargılama sırasında alınan kararlar, nihai kararla birlikte yayınlanmamaktadır; yani alt mahkemelerde kararlara bilgisayar erişimi yoktur. Bence diğer kişileri ilgilendiren üst mahkemeler ile normal halka mal olmuş kişiler ve sade vatandaşlar arasındaki ayrıma dikkat etmeliyiz... Halka mal olmuş kişiler genellikle olmasa da bazen gelirler. Siyasi bir görev arayışında olan ve cinsel bir suçla suçlanan biri için şeffaflık, bizim bunu erişilebilir kılmamızı gerektirmektedir.

KASHIM ZANNAH- Buradaki tek endişe mağduru korumaktır. Mağdurun korunması ve terörizm ile ilgili konularda bence sınırlamaya izin verilmelidir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Mağdurlardan bahsederek. Bu gerçekten onların kimliklerinin korunmasıdır.

JOHN DOWD- Terörizmde ise milli çıkarlarınızı veya yargının menfaatlerini korumaktadır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Doğru.

JOHN DOWD- Bu konuda nasıl devam ediyoruz? Yorum yapmak isteyen var mı?Madde (2)'yi "tâbi olarak..." şeklinde bırakırsak ve İstanbul Bildirgesi İlkeleri kelimeleri eklersek. Olduğu gibi kalıyor. Şu şekilde olacak: "Hem devam eden hem de tamamlanmış yargılamalara ilişkin bilgilere halkın erişimini genişletecek sistemler oluşturmak" ve kelimeler devam ediyor...

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- "iddianameler, önergeler ve deliller dâhil olmak üzere".Sonra şu ifade geliyor. "Henüz delil kabul edilmemiş yeminli ifadeler ve benzeri delil niteliğindeki belgeler hariç olabilir".Bu yeni bir cümle.

JOHN DOWD- Teşekkürler. Bu yeni 2. madde; 3. madde hakkında Jeff'in bir önerisi var. Buna olduğu gibi katılıyorum. Hangi eklemeler yapılacak? Ben Türkiye'nin önerisini kabul ediyorum, ama bununla ilgilendiğimizde, bunun kararlardan isimleri çıkarmayı isteyen bir ülke olduğunu düşünebiliriz. Bence, daha fazla ülkenin bu detaylara uymasını sağlamaya çalışmamız nedeniyle, çok kısıtlayıcı yapmamalıyız ve Türkiye'nin durumunu olduğu gibi bırakmalıyız, diğer ülkelerde de olduğu gibi devam edecektir.

Madde (3) için değişiklik öneren var mı?(3) kalıyor. Madde (4)"*Dava iş yükü istatistikleri ve davaların sonuçlandırılma oranlarına ilişkin bilgileri düzenli olarak yayınlamalıdır*", bununla ilgili yorumu olan var mı?Yoksa,(5) ile devam edelim. Şimdi Madde (5) ile ilgili zorluk –Madde (5)'in ne kadar gerekli olduğunu bilmiyorum- bazı davalarda mahkeme için bütçeyi temin eden devlettir, bazen de ücretler mahkemeye aittir. Mahkeme tamamladığı bazı davalardan para kazanır. Burada en başta bir ücret ödemeniz gerekir, mahkeme de davanın tamamlanmasından para kazanır. Madde (5)'in ne kadar gerekli olduğunu bilmiyorum.

JEFFREY APPERSON- Katılıyorum. Ne kadar gerekli olduğunu bilmiyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- İstanbul Bildirgesi'nde yazılı olanı yansıtıyor.

JOHN DOWD- O zaman tekrar etmemize gerek var mı? Pekâlâ. Başka görüşü olan kimse yoksa Madde (5) çıkartıldı.

Madde (6) şu şekilde: *“Yargı mensuplarının bağlantılarını, mahkeme dışındaki faaliyetlerini ve diğer mali olmayan menfaatlerini, davanın tarafları, bunların yasal temsilcileri ve halka, yazılı olarak veya mahkeme kayıtları aracılığıyla açıklamasını gerektirmelidir”*. Hâkimlerin ve ailelerinin gizliliğinden endişe duyuyorum. Örneğin benim şahsi adresim hiçbir yerde açık değil, yayınlanan bir seçmen kütüğünde bulunmuyorum ve bir evim var ve evimden yüz metre uzakta kızım ve torunum yaşıyor. Ben bunu açıklamak zorunda kalarak neden risk alıyorum, neden eşimin şahsi mali durumu halka açıklanmak zorunda? Zaten benimle birlikte, benimle evli. Bu bile gizliliğine dokunmadan yeterince dezavantaj teşkil ediyor.

KASHIM ZANNAH- Bence, burada söz konusu olan, bir menfaat çatışması ihtimali olmadan açıklama durumudur. Buna gerek olduğunu düşünmüyorum, Sayın Dowd’un bu durumun diğer etkileriyle ilgili endişeli olmasını anlıyorum. Bunun neden önerildiğini anlamıyorum. Bir şey daha var, şimdi Madde (6) Madde (5) oldu, kabul edildi mi?

JOHN DOWD- Avustralya’da iflas mahkemesinde, ne zaman dava taraflarından biri bir kişinin iflasını ilan edecek olsa, geleneksel olarak hâkim o tarih itibariyle sahip olduğu tüm hisseleri açıklamak zorundaydı. Duyduğum en sıkıcı yatırım listesi idi ve hepsi çok sıradandı. Şahsi bilgileri öğrenmişti ve sonunda Yüksek Mahkeme’ye giderek Mahkeme Başkanı oldu. Bence bu konudaki son yorumlar, belirli dava taraflarıyla ilgili olmadığı müddetçe halka açıklanmamalıdır, hâkimlerin gizliliği korunmalıdır, bazı insanlar hâkim olmayacaktır ve hâkimlerin davalarda karar vermesini bekleriz. Belki bunu mahkeme nezdindeki davalar veya konularla sınırlandırabiliriz, bu yeterli olabilir. Oradaki ifade neydi?

KASHIM ZANNAH- “İlgili olmadıkça”.

MICHAEL BUENGER- Ben Michael Buenger. Madde (5)’teki konu, yukarıda İlke (5)’e Madde (3)’ün eklenmesiyle çözüldü mü? Hâkimlerin dava tarafları ve yasal temsilcilerine çıkar çatışmasını açıklamasını gerektiren ifade.

JOHN DOWD- Bence kapsıyor.

KASHIM ZANNAH- Kesinlikle.

JOHN DOWD- Yeni Madde (5)’in silinmesine itiraz eden var mı? O zaman Madde (5) silindi, (1-4) arası maddelerde farklı değişiklikler yapıldı.

İlke 7

JOHN DOWD- İlke (7)'ye geçebilir miyiz? Önerilen değişikliği gördünüz. Buna itirazı olan veya ekleme yapmak isteyen var mı? Eğer okuyacak zamanınız olduysa.

Tüm dünyada farklı cezaevi denetim sistemleri mevcut, benim bulunduğum çoğu cezaevinde, burada ve dünyanın farklı yerlerinde buldum, koşullar hâkimlerin girmesi için uygun değil. Hâkimlerin içeri girmesini gerektirmek yerine alternatif prosedürler olması gerektiğini düşünüyorum. İnsanları dışarı çıkardığım için özellikle gitmek istediğim cezaevlerinin olduğunu biliyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hâkim Dowd'a hatırlatmak isterim, bu ilke kendisinin fikriydi.

JOHN DOWD- O yıllarda tutarlı olmak en büyük özelliklerimizden değildi.

Burada hâkimleri yetkilendiren bir şey yok. Giriş açıklamasına bakarsak: *“Kişilerin kanunsuz veya insanlık dışı biçimde hürriyetinden mahrum bırakılması hukukun üstünlüğü, adaletin adil ve açık biçimde yönetimi ve hukuka uygun yargılama ilkelerine aykırı olduğundan, kanunlar hâkimleri yetkilendirmelidir ve “hâkimleri yetkilendirmelidir” ifadesi çıkartılmalı. Madde (1) şöyle olacak: “İdari tutuklamaların üzerindeki bağımsız denetimi sağlamak üzere, yapılandırılmış Cezaevi Ziyaret sistemi kurmalıdır”. Cezaevi ve ziyaretler kelimelerinin baş harfleri küçük olmalı. “İdari tutuklamaların üzerindeki bağımsız denetimi”, “(2) İdare veya yürütmenin gözetimine aldığı kişilerin zamanında yargı önüne getirilmesini ve ilgili makamların gözetimi nedenlerini ve hukuki gerekçelerini mahkemeye açıklamasını zorunlu kılmalıdır. Bu bir habeas corpus ilkesi. Şu şekilde devam ediyor: “(3) İlgili makamlar, gözetimi için yeterli olgusal ve hukuki gerekçeler veremezse, idare veya yürütme tarafından gözetimine alınan kişilerin salıverilmesini emretmelidir”.*Buna katılmayan var mı?

KASHIM ZANNAH- Ziyaretleri kim üstleniyor?

JOHN DOWD- Bireysel olarak cezaevlerini ziyaret eden cezaevi ziyaretçi sistemimiz bulunmaktadır. Ancak “bir sistem oluşturmak” dersek, bu konuyla mahkemeler ilgilenmektedir. Siz bir taraf için habeas corpus ilkesinin uygulanmasını talep edersiniz ve mahkeme tutukluluklarının gerekçelendirilmesini ister. Mahkemeler ve diğerlerinin yönetimi için bir sistem oluşturulması yeterlidir.

KASHIM ZANNAH- Benim tek endişem bir uygulama mekanizması olarak, olduğu gibi bırakmak yerine daha fazla pozisyona ihtiyacımız var.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- İdari tutuklamaların bağımsız denetimini sağlamak için yapılandırılmış cezaevi ziyaretleri kullanılabilir. Hâkimler tarafından yapılması gerekmez, başkaları da yapabilir...

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Şimdi bizim 12. Ceza Dairesi Başkanımız uzun yıllar ülkemizde başsavcılık yaptı. Bizdeki sistemi kısaca bir özetlerse.

AHMET ER- Başkanım, teşekkür ediyorum. Ben Yargıtaya gelmeden önce 25 yıl savcılık yaptım. Bunun 18 yılında başsavcıydım, Türkiye'nin altı değişik ilinde başsavcılık yaptım. Öncelikle şunu belirtmek istiyorum: Bildirgenin bu maddesine kadar baktığımızda hâkim, mahkeme diye terimler var. Buradaysa yargı mensupları diyor. Yani sadece hâkime takılıp kalmayalım. Yargı mensupları derken burada savcı olabilir, cezaevi müdürü olabilir. Bir de bizim sistemimizde cezaevi izleme kurulları var. Yani sivil vatandaşlardan oluşan, STK'lardan oluşan beş kişilik bir Cezaevi İzleme Kurulları var. Bu Kurullar belirli periyotlarda cezaevlerine giderler, cezaevlerinde kanunların nasıl uygulandığını, cezaevi şartlarının, fiziksel şartlarının nasıl olduğunu hem izleyerek hem de tutuklu ve mahkumları dinleyerek rapor ederler. Bunları Adalet Bakanlığı Cezaevi Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bildirirler ve devletimiz de ona göre eğer orada bir ihlal varsa gerekli tedbirlerini alır.

Ben bizdeki usulü anlattıktan sonra yine ilkeye döneceğim. Yani yargı mensubundan sadece hâkimi anlamayalım, cezaevi izleme komisyonu olabilir dışarıdan oluşturulmuş, o da artık yargı mensubuna dahildir veya cumhuriyet savcısı da yargı mensubudur. Dolayısıyla çok kapsamlı bir kelime, iki kelimedenden meydana geliyor yargı mensubu, çünkü İlke (7)'ye kadar geldiğimizde hep hâkim dedi, mahkeme dedi, kullanıcı dedi, fakat burada sadece geldi münhasıran yargı mensubu dedi. Dolayısıyla sanki uygun bir kelime gibi geliyor burası, ayrıca bir de infaz hâkimliği var bizim sistemimizde, yine tutuklu, hükümlü dilekçeyle cezaevi infaz hâkimine müracaat edebilir ve cezaevindeki şartlarla ilgili kendisiyle ilgili yapılanları şikâyet etme hakkı da vardır. Hemen hemen her gün cezaevindeydi, ben de haftada iki gün cezaevine giderdim. Yani orayı denetimsiz bırakmazdık, biz de bir yargı mensubuyduk. Hâkimler gitmeyebilirler, çünkü karar veriyorlar. Oraya gittikleri zaman mahkumlarla nahoş durumlar oluşabilir. Teşekkür ederim.

JOHN DOWD- Anlıyorum. Bu kararın önemli olduğunu kabul ediyorum çünkü sizde farklı fonksiyonlar üstlenen hâkimler var. Teamül hukuku sistemlerinde bu yoktur. Bizde soruşturma hâkimleri, infaz

hâkimleri yok, yalnızca hâkimler var. Bence, “önerildiği gibi” kelimeleri Türkiye’deki prosedürü ve teamül hukukundaki prosedürü kapsayacak kadar genel. Bu sorunun çözümü için başka bir kelime eklememiz gerektiğini düşünmüyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “Yargı mensupları” tarafından kelimelerinin silinmesi önerildi. Bu kelimeler silindi.

KASHIM ZANNAH- Yine de ana soruna dikkat çekmek istiyorum. İfade şu şekilde: “Yargının idari tutuklama üzerinde denetim yetkisi olmalıdır”. Burada özellikle yargıyla sınırlandırmadan, yürütmenin de cezaevi ziyareti yapabileceğini ifade ederek idari tutuklamadan bahsediyoruz. Bu konuda itiraz var mı?

JOHN DOWD- İfadenin tamamına bakarsak “*tutuklu kişilerin zamanında mahkeme huzuruna getirilmesini gerektirmeli*”, mahkeme önemli. Bu tam bir hüküm.

KASHIM ZANNAH- Eğer yeterliyse, tüm açılardan.

JOHN DOWD- Pekâlâ. İfade yazıldığı haliyle, giriş bölümü var, “hâkimleri yetkilendirmek” bölümü çıkartıldı. Madde (1)’de büyük yazılmış p ve v harfleri çıkartıldı. Maddenin geri kalanı aynı. Şimdiki haline itiraz eden var mı? İtiraz eden yoksa, İlke (8)’e geçebiliriz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Asıl Madde (1) yargı mensupları tarafından yapılan yapılandırılmış cezaevi ziyaretlerini açıklıyor.

JOHN DOWD- Evet.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sanıyorum bu farklı yapıda bir sistem. Denetimin bağımsızlığını sağlamak için yapılandırılmış cezaevi ziyaretleri sistemini oluşturmak amacıyla bir kanun çıkartılmalıdır.

JOHN DOWD- Ne önerirsiniz?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sadece bir not. Bu ilke gerçekten yargının idari tutuklama üzerinde denetim yetkisi olması gerektiğini söylemektedir. İlke bu şekilde.

JOHN DOWD- Ancak bu Madde (2)’de “Mahkeme açıklamalıdır...” ifadesinin kapsamında yer alıyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu durumda denetim fonksiyonu ancak kişiler mahkeme huzuruna çıkartıldığında uygulanabilir.

JOHN DOWD- Evet. Başlık hepsini kapsıyor ve bu hükmün verdiği mesaj bu.

AHMET ER- Cezaevi ziyaret sistemi, yapılandırılmış cezaevi ziyaret sistemi kurulmalıdır. Burada tabii bizdeki işte cezaevi izleme komisyonu var o konuda yapılandırılmış, cezaevi izleme komisyonu var. Onunla ilgili bir yapılandırma yapıldı. Şimdi bizde tabii iki türlü kolluk var: İdari, mesela mültecilerle ilgili geri gönderme yasağıyla ilgili idari gözaltı gene hâkim tarafından veriliyor bizde, idari gözaltılar da sulh ceza hâkimleri tarafından yasamıza göre veriliyor. Normal adli kolluk da savcı nezaretinde veriliyor. Bunlarla ilgili de kanun çıkarılmalıdır. Yani her iki madde de her iki alt madde de doğru olarak düzenlenmiş, yani ilave edilecek bir husus olmadığını düşünüyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence, İlke (7) Madde (2) ve (4)'e bakarsanız bunu bilmek önemli. Cezaevinde istismara veya saldırıya uğramış bir tutukluyu çıkartırsanız, genellikle bu kişinin mahkeme huzuruna çıkmasını geciktirirler. Burada kişinin mahkeme huzuruna başka biri tarafından çıkartılmasından bahsediyor. Yani Madde (2), bu durumda, bir davada hâkime şikâyet edilirse, hâkim, o kişi mahkeme huzuruna çıkartılmadan önce emir verebilir, bu mesajdaki önemli nokta, bence bu İlke (7)'nin silinen Madde (2)'sinde yer alıyordu. Bence bu kişinin mahkeme huzuruna başkası tarafından getirilmesiyle ilgili.

JOHN DOWD- Bu, "... gerektiren bir sistem oluşturmak" ifadesinin kapsamında yer alıyor, ifade bütün olarak okunmalı. Hem mahkemeyi hem de dışarıdan kişiyi kapsıyor. "Sistem oluşturmak" yeterince açık ve kişinin mahkeme huzuruna gelmesini gerektiriyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Diğerleri için, ben mesajdan memnunum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sanırım başkan bunun asıl versiyonundan bahsediyordu. Bence başkanın önünde asıl versiyon var.

JOHN DOWD- Evet.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bunun kabul edilemez olduğuna karar verildi, eski versiyon silindi ve yerine bu 3 madde yazıldı.

JOHN DOWD- Evet. Yani 7. fıkra, 6. fıkra oldu. Tekrar okumam gerekli mi? Bu üç maddenin eklenmesinden memnun musunuz? Bu konuda itiraz var mı?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hangisi? Asıl versiyonda Madde (2) "*Yargının idari veya kolluk gözetimi altında tutulan kişileri mahkeme karşısına getirmelerine yetki veren kanun çıkarılmalıdır*".

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bu mahkemelerin isteği.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Burada değiştirilen Madde (2)'de yer alıyor: “İdare veya yürütmenin gözaltına aldığı kişilerin zamanında yargı önüne getirilmesi”.

JOHN DOWD- En baştan okuyorum. Kabul edildiği şekliyle; İlke (7) “Mahkemeler gözaltı ve tutuklama konusunda denetim yetkisine sahip olmalıdır”. Metin şu şekilde: “ Kişilerin kanunsuz veya insanlık dışı biçimde hürriyetinden mahrum bırakılması hukukun üstünlüğü, adaletin adil ve açık biçimde yönetimi ve hukuka uygun yargılama ilkelerine aykırı olduğundan, (1) İdari tutuklamaların üzerindeki bağımsız denetimi sağlamak üzere, yapılandırılmış cezaevi ziyaret sistemi kurmalıdır; (2) İdare veya yürütmenin gözaltına aldığı kişilerin zamanında yargı önüne getirilmesini ve ilgili makamların gözaltı nedenlerini ve hukuki gerekçelerini mahkemeye açıklamasını zorunlu kılmalıdır; (3) İlgili makamlar, gözaltı için yeterli olgusal ve hukuki gerekçeler veremezse, idare veya yürütme tarafından gözaltına alınan kişilerin salıverilmesini emretmelidir”. Buna itirazı olan var mı? Teşekkürler.

İlke 8

JOHN DOWD- İlke (8) “Yargı, üst derece/temyiz mahkemesi kararlarının düzenli olarak yayınlanmasını sağlamalıdır”. Önünüzdeki belgede yer alan önerilen değişikliklerle birlikte bu maddelere itirazı olan var mı?

Benim önereceğim tek şey “hükümetler ve mahkemeler” olarak giriş notlarının eklenmesi, çünkü bunlar devleti ilgilendiren konular olacak. Hükümet kelimesinin eklenmesine itirazı olan var mı? Veya “mahkemeler” çıkartılacak ve “hükümet veya mahkemeler ...yapmalıdır” eklenecek. Kalan bölüm aynı kalıyor. Önerilen yeni bende itiraz eden var mı?Yoksa, devam edebiliriz ve sözü devredeceğim.

İSMAİL RÜŞTÜ CİRİT (Yargıtay Birinci Başkanı)- Böylelikle sabahki oturumumuzun kanaatimce sonuna geldik. Oldukça verimli bir çalışma oldu. Ben öğleden sonraki oturuma katılamayacağım için bütün katılımcılardan özür diliyorum. Öğleden sonra daha önce programlanmış olan Yüksek Disiplin Kurulu Toplantımıza katılacağım. Onun için aranızda olamayacağım. Ancak bu tür çalışmalarımızı devam ettireceğiz. Her şey daha iyi, daha güzel bir yargıyı, halkın güvenebileceği bir yargıyı oluşturmak çabasıyla ilgilidir. Demokrasi ve hukukun üstünlüğü dünyadaki birçok sorunların çözümüdür. Buna inanmaktayız. Bununla ilgili de tüm çabaları göstermekteyiz. Önümüzdeki yıl da gene değerli rehberlerimizin başta Dr. Nihal'in katkılarıyla ve buradaki tüm uzmanların katkılarıyla önümüzdeki yıl bir Yüksek Mahkemeler Zirvesi düzenlemek istiyoruz. Onun planlarını

da yapıp yüksek mahkeme başkanlarını ülkemizde ağırlamak istiyoruz. Ben şimdi aranızdan ayrılacağım için hepinize afiyet olsun diyorum, öğle yemeğine katılacağız. Amerika'daki Virginia'daki dostumuza da *good morning* diyorum.

JEFFREY APPERSON – Günaydın! Teşekkürler, teşekkürler Sayın Başkan.

SALONDAN- Öğleden sonraki oturumumuz saat 14.00'te başlayacaktır.

JEFFREY APPERSON – Biz de burada olacağız. Saat 7'de hazır olacağız.

SALONDAN- Saat 14.00, sizde 07.00 olacak.

ARA VERİLDİ

OTURUM III:

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 9, İlke 10, İlke 11 ve İlke 12 Bağlamında İncelenmesi

SALONDAN- Bay Apperson, bizi duyabiliyor musunuz?

JEFFREY APPERSON- Sizi iyi duyuyorum, siz beni duyabiliyor musunuz?

SALONDAN- Bay Buenger'i göremiyoruz, nedenini biliyor musunuz?

JEFFREY APPERSON – Kendisi birazdan bize tekrardan katılacak.

SALONDAN- O zaman onun bize katılmasını bekleyelim.

JEFFREY APPERSON – Başlayabiliriz, Bay Buenger'e başladığımızı ileticeğim. Lütfen başlayalım.

İlke 9

AHMET ER- Sayın misafirler, değerli hazirun, Sayın Başkan Zannah'la beraber İstanbul Bildirgesi Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı İlke (9), (10), (11) ve (12)'ye bakacağız. İlke (9)'a baktığımızda *“Yargı öğrencilerin yargı süreci hakkında bilgilendirilmesine yönelik programları teşvik etmelidir”* başlığıyla düzenlenmiş. Alt açıklamasındaysa *“yargı öğrencilerin mahkemeleri ziyaret etmesi, Hâkimlerin okullara gitmesi, rol oynama, işitsel, görsel materyal kullanımı ve yargı usullerinin aktif olarak öğretilmesi gibi faaliyetleri organize etmelidir”* şeklindedir.

KASHIM ZANNAH- Bu toplantıda eş başkanlık sistemi ile ilerlenmesinin çok başarılı olacağını düşünüyorum. Bu iltifatı çok kesin söylüyorum, çünkü Ahmet Bey'in tam olarak bıraktığı yerden söze başlayacağım. Değişikliğe gidilen maddeleri okuyacağım. Yavaşça okuyacağım ki yorumlaması daha kolay olsun. Bitirdiğim zaman hepimiz aynı sayfada olacağız ve ne hakkında konuştuğumuzu bileceğiz. Ancak bir önsöz olarak, bunların değişiklik olmadığını, sadece anlamları açıklığa kavuşturmak için taslağın gözden geçirimi ve bazı durumlarda kullanılan kelime sayısının azaltılması olduğunu vurgulamak isterim. Bunların haricinde bazı öneriler de var. Değişikliklerin olduğu yerlerde, bu

değişikliklerin neden önerildiğinin altını çiziceğim. İlke 9 ile başlayacağım. İlke 9 bu kuralın neden hazırlandığını açıklayan bir önsöz ile başlamaktadır “*Hukukun üstünlüğü ve yargının görevine saygıyı artırmak ve pekiştirmek, hukuk ilkeleri ve birey haklarının nesiller boyunca anlaşılmasına bağlı olduğundan, yargı:(1) Öğrencilerin mahkemeleri ziyaret etmesi, hâkimlerin okullara gitmesi, yurttaşlık eğitimi ve yargı usullerinin aktif olarak öğretilmesi gibi faaliyetleri içeren düzenli öğrenci katılım programları tesis etmelidir*”. Elimizde bulunan, yeniden gözden geçirilen taslak budur. Orijinal taslağın niyetlerini net bir şekilde yakalamaktadır ve açıklamaktadır. Buradan çıkarılan tek şey sesli ve görsel materyallerin kullanımına ilişkin ifadesidir, çünkü sesli ve görsel materyal kullanımı tek bir yöntem değildir, başka yöntemler de olabilir. Aktif öğretim var olduğu sürece, bütün öğretim yöntemlerini kapsar ve diğer öğretim yöntemlerinin de kullanılmasına olanak sağlar. Güzel görünüyor. Şimdi tartışabiliriz.

JOHN DOWD- Sözü alabilir miyim? Sanırım şu cümle İstanbul Bildirgesi’nden çıkarılmış: “Bu programlar, öğrencilerin mahkemeleri ziyaret etmesini, hâkimlerin okullara gitmesini, rol oynamayı, işitsel-görsel materyal kullanımını ve yargı usullerinin aktif olarak öğretilmesini içerebilir.” Açıklayıcı maddenin kaynağı budur. Bu İlke 9’u uygulamak için bir Eylem Planı’dır. Şimdi, Eylem Planı en azından İstanbul Bildirgesi’nde yer alan ifadeleri içermeli midir? Malzemelerle ilgili başka herhangi bir hususa ek olarak.

KASHIM ZANNAH- Muhtemelen “dahil” sözcüğünü kullanmak bu endişeyi giderecektir. “Dahil” kelimesi kullanılırsa diğerlerini de dışlamış olmayız. Bir eylem planı olarak, sadece tek bir modelle bağdaştırılan bir durumun ifadesinin olmamasının iyi bir uygulama olduğunu düşünmekteyim. Adil mi?

JOHN DOWD- Öğrencilerin mahkemeleri ziyaretlerini, Hâkimlerin okullara gitmesini, yurttaşlık eğitimi ve aktif öğretimi dahil ettik ancak farklı bir etkinlik olan rol oynamayı dışlamış olduk.

KASHIM ZANNAH- Anlıyorum. Ona göre dönmeyeceğim.

JOHN DOWD- Görsel ve işitsel materyallerin kullanımını çıkarılabilir. Rol oynama farklı bir faaliyettir.

KASHIM ZANNAH- İkisinin de kalabileceğini düşünüyorum. Çünkü ilk cümlede “öğrencilerin katılımını sağlayacak düzenli programların oluşturulmasında...dahildir” cümlesi başlangıç cümlesidir ve aslında “dahildir” kelimesi hem rol oynama aktivitesini hem de görsel-işitsel materyallerin kullanımı ifadelerinin çıkarılabileceği anlamına gelebilir. Bu mutlaka başka yöntemleri hariç tuttuğumuz anlamına gelmez. Bunu bize

şimdi katılan ve tartışmayı takip eden katılımcılarımız için söylüyorum. Rol oynama ve görsel-işitsel materyallerin kullanımı ifadelerinin çıkarılması önerisinin yapılmasının bir açıklaması var. Bunları çıkardım, çünkü belirli yöntemlere daha fazla, ilkenin önemine daha az odaklanıyor gözüküyor. Oraya “dahildir” kelimesinin yazılması, verilmek istenen mesajın altına çizilmesidir. İlkeyi gerçekleştirmek için gerekli olan diğer yöntemleri dışlamamaktadır. Bu ifadelerin çıkarılmadan bu şekilde bırakılabileceğini düşünüyorum.

JOHN DOWD- Bu bir Eylem Planı olduğu için “meslek ve kurumlar ya da üniversiteler ile müştereken” ifadelerini ekleyerek yardımcı olmak için daha fazla şey katmamamız gerekir gerekmediğini merak ediyorum.

KASHIM ZANNAH- Peki.

JOHN DOWD- Bu ifadeler çok kapalı ama bence biraz daha açık olmalıyız çünkü dolaşmak için çok fazla sınıf var ve üniversiteler mutlulukla herhangi bir dersi seçip para kazanacaklardır. Bence bunun nasıl yürütülebileceği konusunda bir gösterge vermeliyiz.

KASHIM ZANNAH- Bu ekleme yapmak için öneridir.

JOHN DOWD- “Yargı öğrencilerin yargı süreci hakkında bilgilendirilmesine yönelik programları hukuki meslek ve üniversiteler ile müştereken teşvik etmelidir” gibi bir ifade kullanılabilir.

KASHIM ZANNAH- Cümleyi “*hukuki meslek ve eğitim kurumları ile müştereken*” olarak genişletiyoruz. Yöntemlerden sonra gelecek.

JOHN DOWD- Evet

KASHIM ZANNAH- Bu şekilde kabul edilebilir mi? Çeviriyi bekleyelim. Tamam. O zaman uygundur olarak kabul ediyorum. Tekrar okuyacağım ve bir sonraki ilkeye geçeceğim. Okumadan devam edelim mi? Tamam o zaman, İlke (10) ile devam edebiliriz.

İlke 10

KASHIM ZANNAH- Teşekkürler. O zaman İlke (10) ile devam edelim. “*Yargı, adalet sisteminin rolü hakkında halkı eğitmeye yönelik halka ulaşım programları başlatmalı ve/veya bu programları desteklemelidir. Yargının bağımsızlığına olan genel kamu desteği, kamunun mahkeme, yargı süreci ve yargı sürecine dair anlayışına bağlıdır*”. Sanırım burada bir tekrarlama olmuş.

JEFFREY APPERSON- Orada laf kalabalığı olmuş Sayın Zannah. Onlardan bir tanesini çıkaralım.

KASHIM ZANNAH- Doğru, ilkinı çıkaralım. “Mahkemeler ve yargı süreçleri, mahkemeler ve Hâkimler... olmalı” Buraya “olmalı” eklemeli miyiz? Teşvik edilmelidir; (1) Mahkeme kullanıcılarının, yaşadıkları sorunlar hakkında yargı mensupları ile görüşmesine imkân tanımak üzere, halk toplantıları dâhil olmak üzere, halka ulaşım programları tesis etmelidir; (2) Yargı sürecinin işleyişi, toplum yaşamındaki rolü ve yargı süreçleri hakkında bilgilendirme yapmak üzere radyo ve televizyon programlarına katılmalıdır; (3) Tutuklama, gözaltı, kefalet, ceza ve hukuk yargısı usulleri hakkındaki temel bilgiler ile suç mağdurları, tanıklar ve diğer hizmet alanlar için faydalı iletişim bilgileri sağlayan kısa, açıkça ve kolayca anlaşılır kitapçıklar ve diğer materyali yayınlamalıdır”.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Kitapçık mı broşür mü kullanıyorsunuz? Sanırım biz broşür kullanıyoruz, siz eski usul yazılı kitapçıkları kullanıyorsunuz.

JOHN DOWD- Sözü alabilir miyim? Eğitici olacakları için, yazıları da dahil etmeliyiz, böylece internet kullanımını da dahil edersek dünya genelinde kullanılabilir hale gelecektir. Britanya Uluslar Topluluğu olarak 60 üyemiz var ve karşılıklı fikir alışverişi yaparak birbirimiz ile iletişim kuruyoruz. Eğer yayınlanan bütün materyalleri internete koyarsak, herhangi biri bu bilgiye ulaşabilir, fikri alabilir ve onu geliştirebilir. Bu metni yayımlandıktan sonra ya da üçüncü satırda, pardon, ikinci satırda yer alan alt maddedeki materyaller basıldıktan sonra anlaşılır bir şekilde anlatmalıyız, çünkü daha önce anlatılmamış. Ayrıca “interneti” dâhil etmeliyiz.

MICHAEL BUENGER- Madde (3)’ün sonuna “bu materyaller internette de yayınlanacaktır” gibi bir ekleme yapılabilir mi?

JOHN DOWD- Evet öyle de olabilir.

KASHIM ZANNAH- Ayrı bir cümle olarak mı yer almalı?

MICHAEL BUENGER- Ben olsam öyle yapardım. Madde (3)’ün sonuna ayrı bir cümle olarak eklenebilir.

KASHIM ZANNAH- Öyle daha iyi olacağını düşünüyorum; “Bu materyaller çevrim içi de yayınlanacaktır”.

JOHN DOWD- “internette mevcut olmalıdır”.

KASHIM ZANNAH- Tamam, böyle olsun.

Prof. Dr. NİHAL JAYAWICKRAMA- “internette mevcut olmalıdır” değil mi? Buna daha sonra tekrardan bakabiliriz

KASHIM ZANNAH- Bu konuyu yeterince tartıştığımızı düşünüyorum.

JEFFREY APPERSON- Tek bir noktayı düşünüyorum; “kolayca anlaşılır ve açık kelimelerle hazırlanmış” derken, bu iki ifade birbirini tekrar mı ediyor, tek bir ifade yeterli olur mu, yoksa ikisine birden ihtiyacımız var mı?

KASHIM ZANNAH- Affedersiniz, tekrar edebilir misiniz?

JEFFREY APPERSON- Madde (3)’teki cümlede hem açık hem de kolayca anlaşılabilir ifadeleri kullanılmış. İkisine de ihtiyacımız var mı? Hem “açık kelimelerle yazılmış” ifadesine hem de “kolayca anlaşılabilir” ifadesine. Yoksa birini metinden çıkarabilir miyiz?

KASHIM ZANNAH- Anlıyorum. Ancak belki de bir vurgu yapılmak isteniyordur. Bazen tekrar olarak değil de vurgu yapma amacı olarak kullanılmış olabilir. İfadelerden birini kaldırabiliriz ya da birini metinden çıkarabiliriz. İkisi de uygun benim için.

JEFFREY APPERSON- Tamam o zaman.

KASHIM ZANNAH- Jeff, vurgu yapma amacı ile yazılmış olduğu için yazıldığı şekilde bırakılması konusunda karar alındı. Bu konuda başka görüş var mı yoksa İlke 11 ile devam edebilir miyiz?

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Kısa filmler de çok etkili olabiliyor. Son zamanlarda birer dakikalık filmler internet üzerinden, YouTube üzerinden tanıtım amacıyla çok kullanılmaya başlandı. Kitapçıklar hem masraflı hem de erişimi çok zor, ben bu konuya dikkat çekmek istedim. Acaba onu ekleyebilir miyiz? Teşekkür ediyorum.

KASHIM ZANNAH- İnternetteki mevcudiyetle ilgili eklemiş olduğumuz cümlenin değinilen diğer materyalleri de yeterince kapsadığını düşünüyorum. Sanırım hepsini tartıştık.

İlke 11

KASHIM ZANNAH- İlke (11) ile devam edebiliriz. “Yargı, yargı kararları dahil olmak üzere yargının işlemleri hakkında halkı bilgilendirmeye yönelik meşru işlevini ifa edebilmek için basına erişim ve uygun yardım sağlamalıdır. Halkın güçlü ve bağımsız mahkemeler hakkındaki bilinci ve desteği, mahkemelerin basın ile iyi ilişkiler kurmasına bağlıdır, mahkemeler; (1)Basının yargı işlemleri hakkında haber yapmasını kolaylaştırmak amacıyla, basın temsilcileriyle irtibat kuracak, basın mensuplarının taleplerine cevap verecek, basın bildirimleri yayınlayacak ve yargı kararları ile hukuki konular hakkında doğru bilgi sağlayacak basın veya halkla ilişkiler bürosu kurmalıdır. Bu büro aynı zamanda dava takvimi hakkında bilgi vermeli, basını doğru haber yapması için gözetmeli ve halkın

yargıyı daha iyi anlamasını sağlayacak basın kampanyaları düzenlemelidir. (2)Basın mensuplarına mahkeme yapısı, yargı usulleri, mahkeme bilgilerine erişim yöntemleri ve hukuki sorunları hakkında temel bilgileri içeren eğitim vermek suretiyle, basın ile yargı arasında güven oluşturmaya yönelik bir program oluşturmalıdır”.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bir sorum olacak. “Doğru haber yapma için basını gözetim” ifadesi geçiyor ve bu basın sansürünün savunuculuğunu yapmak olarak algılanabilir. Buradaki amaç, Mahkemenin medyaya doğru haber yapması için yardımcı olacağını belirtmek mi? Doğru haber yapma çoğu zaman anlama ile ilgilidir, mutlaka tarafsızlık ile ilgili olması gerekmektedir. Doğru haber yapma için basını gözetim, basın sansürü savunuculuğu yapmak ile karıştırılabilir.

KASHIM ZANNAH- Bahsetmiş olduğunuz endişelerinizi anlıyorum, ama bunun hakkında ne yapılabilir bilemiyorum, çünkü yanlış anlaşılabilir. Ancak mahkemelerin, gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında yapılan haberlerin doğru olup olmadığı ile ilgilenmemesi, halkı eğitimi hale getirmenin bütün amacına ters düşmektedir. Bence bu şekilde kalmalı.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ayrıca basının bakış açısının bazen sansasyonellik uğruna aşırı vurgulu olduğunu düşünüyorum, çünkü gazeteler bağlam dışına çıkıldığında daha iyi anlatıyor. Bu sadece sansasyonellik. O yüzden, bunun gerçeklere dayalı bir doğru olduğunu söylemek için düzeltme yapmamız gerektiğini düşünüyorum. En azından ifadenin sınırlı kapsamı daha iyi bir alan sağlayacaktır çünkü bazen gerçekler sansasyonelizm için çarpıtılabiliyor, bu her medya organının yaptığı bir şeydir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Doğru haber yapma yeterli olmaz mı?

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Evet. Doğru haber yapma için gözetim. Söylediği şey bu.

KASHIM ZANNAH- Bu konuyla ilgili başka yorum veya görüş var mı?

İlke 12

KASHIM ZANNAH- İlke (12)'ye geçebiliriz. “*Yargı, adaletin gerçekleştirilmesine ilişkin halkın memnuniyetini değerlendirmeli ve bu yolla adaletin kalitesini yükseltme yönünde çaba göstermelidir. Profesyonel ve nitelikli hâkimler ve mahkeme personeli, yüksek işlevli mahkemelere ve kamunun adil yargı işletimine olan güven ve itimadın önemli bir bileşenidir, mahkemeler; (1)Mahkeme kullanıcılarının adliye görevlileri hakkında*

şikâyetlerini alacak, inceleyecek ve duruma göre hareket edecek, her adliyede hâkimler, avukatlar ve vatandaşlardan oluşan bir Kamu Şikâyetleri Kurulu oluşturmalıdır; (2) Her adliyeye, halkın mahkeme görevlileri veya mahkeme usulleri hakkında isimsiz şikâyetlerini dahi kabul edecek şekilde kamu şikâyet kutuları koymalıdır; (3) Adliyenin başyargıcı ve/veya kalem müdürü tarafından, şikâyetler için “açık kapı” politikası benimsenmelidir. (4) Mahkeme personeli için düzenli performans değerlendirme sistemi oluşturulmalıdır”.

MICHAEL BUENGER- Grubun değerlendirmesi için bir sorum var; düzenli performans değerlendirmesi ifadesi kullanılırken, değerlendirmesi yapılacak olan nedir? Eğer bu bir Eylem Planı ise, nelerin değerlendirileceğine dair bazı örneklerin de olması gerektiğini ve bu yüzden bu cümlenin eksik olduğunu düşünüyorum.

KASHIM ZANNAH- Önce devam edeyim, daha sonra bu konuya tartışmak için geri dönelim. “5. Her mahkemede Mahkeme Kullanıcıları Kurulu kurulmalıdır;(6) Sistemde bulunan zorluklar veya zayıflıkları tespit etmek amacıyla mahkeme kullanıcıları ve diğer paydaşlar ile düzenli olarak görüşme ve anket yapmaya yönelik sistem kurmalıdır;(7) Davaların zamanında sonuçlandırılmasını sağlamak üzere, hâkimler ve mahkeme görevlilerinin düzenli olarak dava denetimi yapmalarını zorunlu kılmalıdır;(8) Hâkimler ve mahkeme görevlilerinin, mahkeme kullanıcılarının davayla ilgisi olmayan şikâyetlerini düzenli olarak incelemesi, analiz etmesi ve gerektiğinde şikâyetlere cevap hazırlamasını içeren bir program oluşturmalıdır; (9) Yargı, habersiz mahkeme denetimleri yapmalıdır;(10) Yargı, kendi performansının akademisyenler (bilim dünyası) tarafından eleştirel olarak değerlendirilmesini teşvik etmelidir;(11) Halkın olumsuz algılarını düzeltmeye, yargı sürecindeki verimsizlikleri veya bu türden algılara neden olan diğer engelleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak sistem genelinde kapsamlı bir strateji oluşturmalıdır; (12) Yargı sisteminin işleyişinde karşılaşılan zorluklar ve bunları aşmak için alınan önlemleri de içeren, yıllık faaliyet raporu yayınlamalıdır”.

JOHN DOWD- Bazı maddelerde editoryal değişikliklerin yapılması gerekiyor. “Mahkemeler... yapmalıdır”. Bu cümlelerden bazılarının düzeltilmesi gerekiyor.

KASHIM ZANNAH- Evet. Yan taraflarda düzeltmeler ile ilgili bazı öneriler var. Skype’ta bizimle oldukları için tekrar okumalı mıyım bilmiyorum. Bazı öneriler var. Belki de okumalıyım. “Madde 1. için: Kamu Şikâyetleri Kurulu sadece hâkimler ve avukatlardan oluşmamalıdır. Eğer kamuya açık olacaksa, kamudan da üyeler olmalıdır. Kamu Şikâyetleri Kurulu hâkimleri, avukatları ve vatandaşları içermelidir. Öneri ve açıklaması bu

şekildedir. Benim mahkemelerimde olan da bu şekildedir. Polis memurları, kamu üyeleri ve hâkimlerden – ağırlıklı olarak Hâkimlerden- ve barolar birliğinden oluşmaktadır. Bu şekilde benim için uygundur, sizin için?

JOHN DOWD- Yeni Güney Galler'de ve diğer Avustralya Eyaletlerinde, yolsuzluğa karşı yargısal olmayan konular için bağımsız bir komisyon oluşturduk. Gelen şikâyetlerle ilgilenen bir yargı komisyonu da oluşturuldu. Her eyalette çevre de dahil olmak üzere çeşitli konulara bakan mahkemeler ve Temyiz Mahkemeleri kuruldu. Hâkimler hakkında yapılan şikâyetlere de bakıyorlar ve kamudan üyeler de var. Bazı Komisyonlar Hâkimlerini işten çıkarılmaları ve görevden alınmaları konusunda tavsiyelerde bulunurlar. Yeni Güney Galler'de oluşmasına yardımcı olduğum model budur ve çok iyi işlemektedir. Ayrıca, İlke (12)'de bahsedilen görevlerin çoğunu da yapmaktadırlar. Bana göre İlke (12) ile ilgili tek problem Madde(9)'da yer alan habersiz mahkeme denetimleri ile ilgili olan ifadenin eklenmesi. Bu konuda biraz endişeliyim.

MICHAEL BUENGER- Okurken anlamak için en çok çaba sarf ettiğim nokta şuydu; Kamu Şikâyetleri Kurulu ve Mahkeme Kullanıcıları Kurulu arasındaki farkın ne olduğu ile ilgili. İlerleyen ilkelere ayrıca hâkimler için yargı disiplini sürecinden de bahsediliyor. Bu ilkelerin oluşturduğu üç farklı model veya üç farklı birim var. Amaçları doğrultusunda bu üç farklı model veya üç farklı birim arasında ne gibi farklılıklar var diye merak ediyorum.

JOHN DOWD- Cevap verebilir miyim? Mahkemenin kendisi, hâkimler ve avukatlar hakkında değil de tuvalet arka kapıya yakın ve bunun gibi şikâyetler ile ilgilenmek için en iyi yer. Bunlar mahkemenin iç işleyişi ile ilgilidir ve mahkemenin kendi komitesi bu gibi şikâyetlerle ilgilenebilir. Hâkimler hakkındaki şikâyetler ve diğer meseleler ayrı bir birim tarafından, mesela bizde olduğu gibi bir yargı komisyonu tarafından değerlendirilebilir. Farklı bakış açıları vardır. Hâkimin çalışması ile ilgili konulara kurum içi komiteler bakabilir, bazı konular daha haricidir ve Hâkimlerin ilgilenmemesi gerekir.

KASHIM ZANNAH- Kesinlikle. Hâkim Dowd'un söylediklerine ek olarak, Mahkeme Kullanıcıları Kurulu mutlaka şikâyetleri alan bir komite olmak zorunda değildir. Öneriler, gelişmeler ve diğer görüşler için bir platform olabilir. Diğer yandan, şikâyet komiteleri hâkimler hakkındaki genellikle görevi kötüye kullanma ile ilgili suçlamalar ile ilgilenmektedir.

JOHN DOWD- Madde(9)'da yer alan habersiz mahkeme denetimleri ile ilgili olan ifadenin eklenmesi önerisi kimden geldi? Bu önerinin amacı nedir? Çünkü böyle bir birimin ne kadar faydalı olacağı konusunda endişeliyim. Eğer kimse cevap vermeyecekse, çıkarılması

konusundaki argümanlarımı paylaşacağım. Bu denetimler kimler tarafından gerçekleştirilecektir? Ve bir gün aniden baş hâkim dava sırasında arkaya oturursa ve davayı izlemeye başlarsa zavallı davacıya ne olacak?

KASHIM ZANNAH- Ayrıca zavallı hâkim için de geçerli bu.

JOHN DOWD- Davacı, hâkim, dava vekili ve diğerleri...

KASHIM ZANNAH- Cevap vermek isteyen var mı? Evet, devam edin, lütfen.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi bizim sistemden örnek vermek istiyorum. Bizde adalet müfettişleri vardı, şimdi HSYK müfettişleri var. Bunlar düzenli olarak mahkemelere giderler ya da düzensiz de gidebilirler. Düzensiz gittiklerinde orada kaç dosya var, dosyalar gereksiz yere ertelenmiş mi, ertelenmemiş mi savcılık işlemleri gibi mesela hâkim dosyayı 3-4 kere ertelemiş. Şimdi haberli olarak gittiğimiz zaman Hâkimler teftiş zamanını biliyorlar ve müfettişin eleştirisinden kaçınmak için kararlarını vermeye çalışıyorlar, ama habersiz gittiğinizde nedensiz yere 4-5 kere bir dosyanın ertelendiğini görebilirsiniz. O anlamda Hâkimleri teftiş etmeye yetkili kim varsa onları kastediyor. Yani bizim uygulamamız bakımından çok ciddi bir sorun görmüyorum ben.

KASHIM ZANNAH- Evet, sizin söylediğiniz gibi idari işler bunlar.

Dr. MUSTAFASALDIRIM- Ben de Sayın Başkan gibi düşünüyorum. Yani canlı duruşma anında bir denetim değil, o zaman Sayın Dowd tarafından dile getirilen endişe doğru, yani duruşma yaparken mahkeme başkanı geldi, bir denetime başladı. Taraflar ve hâkim zorda kalır, ama burada mahkeme derken duruşmayı kastetmiyor zannedersem, yani idare dedim, kalemi denetliyor anlamında, ben öyle anladım. O zaman duruşma derdi, yani mahkeme demezdi. Mahkeme derken mahkemenin kalemini denetliyor gibi.

KASHIM ZANNAH- İlkeye tekrar baktığımızda, daha net olacaktır: *“Yargı, adaletin gerçekleştirilmesine ilişkin halkın memnuniyetini değerlendirmeli ve bu yolla adaletin kalitesini yükseltme yönünde çaba göstermelidir.”* Bu ilkenin başarıya ulaşmasını sağlamak için yargının, mahkeme personeli veya idaresi üzerindeki denetiminden bahsediyor.

JOHN DOWD- O zaman benim endişelerimi gidermek için, “mahkeme” kelimesini çıkartın ve mahkeme olmadığı daha net anlaşılsın.

KASHIM ZANNAH- Evet, burada bahsedilen duruşma değil, mahkeme. Sadece mahkemedeki tuvaletlerin kullanılabilirliği, davalarını bekleyen davacılar için iyi oturma yerlerini de içeriyor olabilir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Duruşma gözetiminden bahsetmiyor. Planlanmamış mahkeme ziyaretlerinden bahsediyor.

KASHIM ZANNAH- Mahkemeyi çıkarıyoruz ve mahkeme binasını ekliyoruz. Evet buyurun lütfen.

FAHRİ AKÇİN- 9. bentteki habersiz kelimesini de çıkarmamız mümkün olur mu? Habersiz lafı sanki daha sivri, sanki hafiyelik gibi bir şey oluyor. Onun yerine “*yargı mahkeme denetimleri yapılmalıdır*” demek daha doğru olmaz mı? Onun içinde zaten haberli de var, habersiz de var.

KASHIM ZANNAH- Kimin koyduğunu bilmiyorum ama “habersiz” kelimesinin orada kullanılmasının bir nedeni var. Eğer kamunun memnuniyeti isteniyorsa, personelin herhangi bir zamanda denetime girebileceğini biliyor olmalı. Farklı sistemlerden geliyoruz ve çeşitli sosyal çevreler ve farklı bölgeler keşfediyoruz. Önemli olan bunları göz önünde bulundurmaktır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA-Bu Birleşmiş Milletler komitesinin yargıda dürüstlüğü güçlendirmek için yaptığı bir öneriden alınmıştır; habersiz denetimi önermişlerdi. Kayıt memuruna geldiğinizin uyarısını yapmadan yapılan habersiz denetimler önemlidir.

KASHIM ZANNAH-Bu ifadenin neden buraya konulduğunu çok iyi anlıyorum, çünkü belki tuvaletler ihmal edilmiş olabilir, bu konuda bir şey yapamamış olabilirler ve eğer denetimin 1 Nisan’da olacağını bilirlerse, eminim ki 31 Mart’ta tuvaletler tertemiz olacaktır ve 3 Nisan’dan sonra yine eski hallerine döneceklerdir. Habersiz denetimler bizi bu tür konularda bilgilendirirler. Her şeyin iyi işlediği bir yere giderseniz, bir sorun çıkmayacaktır. O kurumlara gidilirse, rahatsız olmayacaklardır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Eğer amaç kuvvetler ayrılığı ise, habersiz ziyaretler bu bağlamda da anlamlı olacaktır.

KASHIM ZANNAH-Denetlenecek olan yargı süreçleri olamayacak.

JOHN DOWD- “Habersiz mahkeme denetimleri” desek daha açık olur mu?

KASHIM ZANNAH- Eğer herkes için uygunsa aynı anlama geleceği için öyle de olabilir.

MICHAEL BUENGER- Ya da “iç soruşturmaları yürütmek” de diyebilirsiniz. İyi uygulama ile yakından ilgili olduğunu düşünüyorum ve düzenleme hesap verilebilirliği ve yargıya güveni desteklemelidir.

KASHIM ZANNAH- Evet.

JEFFREY APPERSON- Maddenin geri kalanı ile tutarlılığı açısından düzenli iç denetimleri de kapsayan bazı programlar oluşturulmalı veya program uygulanırken bir şey gerçekleştirmeyi amaçlamalıdır, sadece koymamız gerekiyor diye İlkeye bu ifadeyi eklememeliyiz.

KASHIM ZANNAH-Önerinin tam olarak nereye yerleştirilmesi gerektiğini söyleyebilir misiniz?

JEFFREY APPERSON- Evet, örneğin, diğer ilkelerin çoğuna baktığımızda, oluşturmalı, uygulamalı gibi eylem kelimeleri ile başladığını görebilirsiniz. İlkelerin akıcılığını sağlamak için bir şey olması gerekiyor; “Mahkemeler yapmalı” gibi, Madde(9)’da “Program oluşturulmalı veya program uygulanmalı” gibi mahkemelerin ne yapması gerektiği akıcı bir şekilde yazılması gerekiyor.

KASHIM ZANNAH-Bence bu editörler tarafından halledilebilir/ incelenebilir.

JEFFREY APPERSON- Bu daha çok üslup yaklaşımı ile ilgili.

KASHIM ZANNAH-Başka bir görüş var mı? Evet, lütfen buyurun.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi benim düşündüğüm biraz aslında farklıydı, bu habersizden anladığımız, bizde mahkemeleri HSYK müfettişleri, yani mahkeme dışındaki organlar denetliyor ki mahkeme dışı organların yaptığı denetimin çoğunun daha faydalı olacağı şüphesiz. Dolayısıyla mahkemeler kendi iç denetimini bu şekilde habersiz yapar dersek tabii ki yapmalı, o da çok faydalı, ama dışarıdan da denetimin yapılmasının önemi yadsınmamalı. Dolayısıyla dışarıdan yapılan denetimi dışlayacak bir ifadenin kullanılması sakıncalı olabilir diye düşünüyorum.

KASHIM ZANNAH- Bu bir öneri. “Düzenli, mahkeme kullanıcıları toplantıları ve halk toplantıları düzenlenmelidir” ifadesinin bu endişeyi gidereceğini düşünüyor musunuz? Yoksa “mahkeme dışı organlar mahkemeleri denetlemelidir” gibi bir ifade mi eklemeliyiz? Sanırım, halkla toplantılar ve mahkeme kullanıcıları ile toplantılar bu konuyu da kapsıyor. Siz ne düşünüyorsunuz Mustafa Bey? Düzenli, mahkeme kullanıcıları toplantıları ve seçkin kişilerin belediyede ya da başka yerde katılacağı halk toplantıları oluşturacağı gerçeği burada sözü geçen konuya katkıda bulunuyor, sizin sözünü ettiğiniz konuyu kapsamıyor mu bu?

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Tam anlamıyla değil, çünkü bu komiteler Anglosakson sisteminde yaygın olmasına rağmen Kıta Avrupa’sı sisteminde pek yaygın değil. Kıta Avrupa’sı sisteminde merkezi yargı kurumları tarafından, bunlar genelde daha yüksek yargı kurulları oluyor, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, onlar bu işleri yapıyor. Dolayısıyla dışarıdan

gelen denetimi Hâkimler ve Savcılar Kurulu gibi yüksek kurulların teftiş kurulları ya da kaleme ilişkin denetimler bakımından Adalet Bakanlığının denetçileri yapıyor. Kıta Avrupa'sı sisteminde ki bu sistemleri de dışlamamak için ben önermiştim efendim.

KASHIM ZANNAH- Eklene bu ifade açıklığa kavuştu şimdi.

JOHN DOWD- Sorun şu; bu ifade öyle bir denetimi dışlamıyor ve böyle yazarak mahkemeler üzerine kesin olan bazı görevler koymuş oluyoruz. Mahkemeye yüklenen sorumluluklar bunlar. Ama, bu Hâkimler Yüksek Kurulu gibi diğer kurumların denetimlerini dışlamıyor. Ama bunlar belirli bir mahkeme için. “Yargı” diyorsak, “mahkeme hâkimi önceden uyardıktan mahkeme denetimleri gerçekleştirmelidir” ifadesini değiştirmeliyiz. Sözü edilen şey budur ve belirli bir mahkemenin hâkimi üzerine, uyarı yapmadan denetim yapma sorumluluğunu, görevini yüklemektedir. Ama bu diğerleri denetim yapamaz demek değildir. Bunlar mahkemenin üzerine yüklenen sorumluluklardır. Burada, kendi, ayrı işlevleri olan Hâkimler Yüksek Kurulu'na ya da Yargı Hizmeti Komisyonu'na bir referans yapmıyoruz. Onlara da bir sorumluluk yüklemek istiyorsanız, biraz gerçekçilikten uzaklaşabiliriz.

KASHIM ZANNAH- Bu belge, herhangi bir yargı kurumunu, burada yazan hükümlerin dışında kendileri için farklı prosedürler koymaktan alıkoymamaktadır. Mahkemeler için bu sistemi uygulamalarını zorunlu kılmamıza gerek yok. Eğer uygulamak isterlerse, uygulayabilirler, onları bu konuda durduran bir şey yok.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hâkim Zannah, bu başka konuları dışlamıyor. Ekleme yapılabilir, geliştirebilirler ve kesinlikle bunu uygulamak için başka modüller geliştirebilirler. Bu hâkimler üzerine “Ayrıca başka görevleriniz de var” diyerek bazı mesuliyetler yüklemektedir

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Örneğin, yıllık raporu hazırlamak belirli bir hâkimin görevi. Bu Hâkimler Yüksek Kurulu'nu ya da başka bir yargı organını yıllık rapor hazırlamaktan alıkoymamaktadır. Bunlar normalde yapılmayan, ama bizim burada altını çizip “yapılmalı” dediğimiz yeniliklerdir.

KASHIM ZANNAH- Bu konu üzerine başka görüşü olan var mı? Eğer yoksa, burada tamamlayalım ve sözü meslektaşına vereyim.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Ahmet Bey, son bir söz alabilir miyim? Koymak istediğimiz kural ilke bazında, onun için konulacak kurallar genel olmalı, soyut olmalı, kapsadığı alan çok geniş olmalı. Eğer her özel olaya bir madde koyacak olursak belki binlerce madde koymamız gerekecek. Onun için yine 9. bent, yani “*yargı mahkeme denetimlerini yapmalıdır*”

düzenlemesinin içinde hem haberli hem habersiz, hem iç denetim, hem dış denetim hepsini birden kapsar diye düşünüyorum. Yani yargı mahkeme denetimleri yapmalıdır kuralı az evvel ifade ettiğim gibi geniş bir kavramdır. *“Hâkimlerin kendi içindeki denetimi de HSYK gibi, Adalet Bakanlığı gibi, halk gibi, basın gibi diğer denetimleri de kapsar”* daha iyi olur diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Açıklayabilir miyim? Bu bir eylem planı. Bu ilkeleri uygulamak için gerekli adımlar yazıyor. Burada mahkeme denetimleri olmalıdır, yerine uyarı verilmeden yapılacak olan, habersiz denetimleri vurgulamak önemli. Böylece buradaki amaç olan habersiz denetimlerin altı çizilmiş olur.

KASHIM ZANNAH- O zaman, ilke daha genel olanı yansıtarken, eyle planı bir adım öteye gidip, uygulamanın nasıl olacağı ile ilgili geniş kapsamlı bilgi veriyor.O zaman bu konuyu kapatıyoruz. Şimdi sözü Ahmet Bey’e veriyorum.

AHMET ER- Bence Madde(9) önemli olmalı ki Madde (7)’yle benzer olmasına rağmen ayrı düzenlenmiş. Yani biri dava denetimi diyor, biri de mahkeme denetimi diyor ve mahkeme denetimine *“habersiz”*’i getiriyor. Yani ne kadar önemli olduğunu belirtiyor. Birinde düzenli diyor, yani (7)’de düzenli diyor, diğerinde habersiz diyor. Yani sadece dava ve duruşmanın denetimi değil, *“ey mahkeme, kendine çeki-düzen ver, ben senin her şeyini habersiz denetlerim”* Dava ve duruşma haricinde idari işlemler. Gerekli değişiklikler yapıldı. Yine Başkan Zannah Madde(10), (11), (12)’yi devam ederse sevinirim.

KASHIM ZANNAH- Sanırım bizim oturumumuz bitti.

AHMET ER- İlke (13)’teyiz o zaman. Ama (10), (11), (12) var.

KASHIM ZANNAH- İlke (13) diğer oturumda tartışılacak.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Ama İlke (12) ile ilgili benim söylemek istediklerim var. Zamanımız da var, izin verirseniz...

AHMET ER- Ben de o yüzden (10), (11), (12) duruyor gibi algıladım orada.

SALONDAN- Evet, ama Zannah Bey...

AHMET ER- Söylenirse (10), (11), (12) duruyor diye, yani İlke (12)’nin(10)’u, (11)’i, (12)’si duruyor gibi, konuşulmadı. Öyle mi, o zaman siz anlaşın.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Sanıyorum (10), (11), (12)’de herhangi bir yorum yapılmayacak diye düşünülüyor. Eğer yapılmayacaksa

ben maddeyle ilgili bir açıklama yapmak istiyorum. Şimdi burada halkın memnuniyetinin ölçülmesi konusu üzerinde çok tartışılmadı, ama çok detaylı bir konu, şimdi biz onu yapmaya kalktık halkın memnuniyetini, iki seçenek çıktı: 1. Mahkeme kullanıcılarının memnuniyeti, 2. Mahkeme kullanıcısı olmayıp normal vatandaşın, sokaktaki vatandaşın, mahkemeye işi düşmeyen vatandaşın memnuniyeti. Biz ona algı diyoruz, vatandaşın algısı. Şimdi bu iki şey teknik olarak ayrılması gereken iki ayrı konu olarak değerlendirildi uzmanlarımız tarafından, bu memnuniyet anketlerini hazırlayan uzmanlarımız tarafından, gerçekten kafamız çok karıştı ve şöyle bir sonuca da ulaştık: Biz mesela Yargıtay olarak yargının bütününe yönelik algıdan çok bağımsız olamıyoruz. Yani Yargıtay çok kötü ya da Yargıtay çok mükemmel olduğu zaman bile yargının genel algısı neyse, sokaktaki vatandaşın Yargı'y'a karşı algısı değişmiyor, yargının genelinden farklı ele alınmıyor. Acaba burada hem halkın memnuniyeti hem de mahkeme kullanıcılarının memnuniyeti de ölçülür desek uygun olur mu efendim? Ben bu konuya dikkatinizi çekmek istedim.

KASHIM ZANNAH- Ekleme ya da çıkarmak istediğiniz başka bir nokta var mıydı?

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Yani sadece halkın demeyin, halkın yanında mahkeme kullanıcılarının da memnuniyetini ölçer desek bir kıyaslama yapma şansı daha iyi olur ve gerçek ölçüyü, yani aslında mahkemede neler olup bittiği konusunda mahkeme kullanıcılarının anketlere verdiği cevaplar belirleyici olacaktır. Onlar çok iyi, ama halkın algısı kötüyse, demek ki mahkeme kendisini iyi ifade edemiyor anlamına gelebilir. O yüzden halkın yanına mahkeme kullanıcıları da diyebilir miyiz?

KASHIM ZANNAH- Öneriniz var mı bu konuda? Endişelerinizi anlıyorum. Ne eklemeyi önerirsiniz bu anlamı vermeyi başarırız?

Prof. Dr. NİHAL JAYAWICKRAMA- Hangi maddede geçiyor bu?

KASHIM ZANNAH- Şimdi maddeye bakıyor.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi kaçta geliyor? Yani bu anket meselesi çok net olarak sanıyorum (6)'da mı? Bakın, "anketler yapmalıdır" diyor. Burada mahkeme kullanıcılarını özellikle belirtmekte fayda var. Yani bu mahkeme kullanıcılarına ayrı, diğer paydaşlarla ayrı görüşmeli ve anketler yapmalıdır. Yani bu cümleyi "*mahkeme kullanıcılarıyla halka anket yapmalı*" ayrı bir cümle olarak bunu ifade etmeliyiz, "*diğer paydaşlarla da görüşmeli*" onu ayırmalıyız. Sanki burada ifade karıştı gibi, yani diğer paydaşlarla da düzenli görüşmeli ve anket yapmalı. Anketi iki türlü yapacak: 1. Mahkeme kullanıcılarına yapacak, 2. Halka yapacak, sokaktaki vatandaş, yani mahkeme kullanıcısı olmayana yapacak. Bu iki

konuyu belki dizayn edebiliriz. İfade etmek gerekirse şöyle olabilir metin:
“Yargı sisteminde bulunan zorluklar veya zayıflıkları tespit etmek amacıyla mahkeme kullanıcıları ve diğer paydaşlarla düzenli olarak görüşmelidir”

JOHN DOWD- “Mahkeme kullanıcıları, diğer paydaşlar ve halkla” diyemez miyiz?

KASHIM ZANNAH- Böyle uygun olur muydu?

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi ben sadece ankete odaklandım. Yani anketin mahkeme kullanıcılarına ve halka, yani mahkeme kullanıcıları olmayanlara yapılması, yani iki tür anket yapılması gerektiğini vurgulamak istiyorum.

JOHN DOWD- Eğer “mahkeme kullanıcıları, diğer paydaşlar ve halkla” dersek hepsini kapsamış oluruz. Buradaki amaç sistemdeki zayıflıkları tespit etmek.

KASHIM ZANNAH- Mustafa Bey halk yerine “Mahkeme kullanıcıları, diğer paydaşlar ve halkla” denirse sanırım bu sizin endişenizi gideriyor. Böylece, bu şekilde değiştirirsek, mahkeme kullanıcıları için anket, diğer paydaşlar için anket ve halk için anket anlamı çıkmış oluyor. Bu şekilde oturumumuzu sonlandırmış bulunuyoruz ve sözü kahve arasını duyurması için Genel-Sekreter’e veriyorum.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Tamam, o zaman oldu. Uygun görürseniz programımıza göre 15 dakikalık ara veriyoruz.

OTURUM IV:

İstanbul Bildirgesinin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın İlke 13, İlke 14 ve İlke 15 Bağlamında İncelenmesi

İlke 13

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Teşekkür ederim. Oturum Başkanı, tartışma katılımcıları, Hâkim Michael Buenger ve Bay Jeffrey Apperson. Sanırım günümüz bağlamında en önemli konulardan biri halkın hâkimlere ve adalet yönetimine güvenidir. Eğer bu sağlanamazsa, hukukun üstünlüğü meşruiyetini kaybeder. Dijital iletişim çağında, hâkimlere karşı hem bireysel hem toplu olarak siber saldırılar olmaktadır ve bunlar ancak yargıda şeffaflığın etkin olması ile önenebilir. Tartışacağımız üç ilke; İlke (13), (14) ve (15) yargıda şeffaflık ile ilgilidir.

SERACETTİN GÖKTAŞ- Teşekkür ederim. Ülkemiz hakkında bu güzel sözlerinden dolayı da teşekkür ederim Shiranee Hanım'a. Sayın Başkanlarım, sayın konuklar, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Şeffaflıkta amaç yargıya güveni sağlamak, güven tamamen bir sisteme yöneliktir. Bu sistem sadece bir yargılama sürecinden ibaret değildir. Bu süreç, bu sistem Hâkimlerin atanma prosedürünü de kapsayan, hâkimlerin mesleğe alınmaları, meslekte yükselmeleri, yer değiştirmeleri ve hâkimler hakkındaki şikâyetlerin incelenmesi ve disiplin prosedürünü de kapsayan geniş bir sistemdir. Bu sistemin şeffaflığı hakkında konuşuyoruz burada, bu yargıda şeffaflığa ilişkin İstanbul Bildirgesi'nin Uygulanmasına İlişkin Taslak Eylem Planı'nın (13), (14) ve (15) ilkeleri de hâkimlerin atanma prosedürü etik dışı davranışlarına ilişkin şikâyetlerin şeffaf biçimde incelenmesi ve hâkimlerin disiplin prosedürlerinin şeffaf olmasıyla ilgilidir. Ben bu konuda daha fazla sözü olan, Shiranee Hanım'a söz vermek istiyorum, buyurun.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Türk katılımcılarımız için tartışacağımız üç ilkeyi yüksek sesle okuyacağım şimdi. İlke (13) ile başlıyorum: *"Hâkimlerin atanma prosedürü şeffaf olmalıdır. Yetkin, bağımsız ve tarafsız hâkimler; halkın adalet yönetimine güvenmesini ve bu güvenin sürmesini sağlamak için vazgeçilmez önem taşıdığından, yargı;(1) Yargı görevlerine başvuru ve/veya aday göstermeleri almak ve incelemek için, sivil toplum üyelerini de kapsayan geniş mesleki ve sivil toplum temsiline dayanan, hâkimlerin atamalarını ve görevlendirmelerini gerçekleştirecek bağımsız bir organ oluşturmalıdır;(2) Yüksek yargı dâhil olmak üzere yargıdaki tüm boş kadrolar için ilan yapılmasını; bu ilanlarda adayların taşınması gereken niteliklerin belirtilmesini zorunlu kılmalıdır;*

(3) Yargı görevlerindeki boş kadroların ve bu kadrolara aday olanların listesinin yayınlanmasını zorunlu kılmalıdır;(4) Yargı görevlerine atamak veya atama için aday göstermekten sorumlu organın bu adaylar ile mülakat yaptığı zamanda halkın ve basının izlemesine imkân tanıyan usuller tesis etmelidir; (5) Toplumdaki çeşitliliği yansıtan, liyakate dayalı işe alım ve yükselme süreci tesis etmelidir;(6) Hâkimlerin düzenli rotasyon veya acil durum nedeniyle yer değiştirmelerini düzenleyen usuller tesis etmelidir.”

İlke (14);“Yargı, hâkimlerin etik dışı davranışlarına ilişkin şikâyetlere şeffaf biçimde karşılık vermelidir. Yargıda dürüstlük, hesap verilebilirlik ve etik davranışlar kamunun mahkemelere ve yargı ehliyetine güvenini artırmanın ayrılmaz bileşeni olduğundan, ilgili hukuk makamları; (1)Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ni dikkate alarak, yargı mensupları için profesyonel ve etik standartlara ilişkin kurallar veya standartları geliştirmelidir; (2) Her hâkimin, anılan etik ilkeler ile ilgili bir eğitime tabi tutulmasını ve etik ilkelerin güncel yazılı bir nüshasının verilmesini şart koşmalıdır;(3) Yargı etiği ilkelerini, yayınlar veya internet vasıtasıyla topluma duyurmalıdır;(4) Düşünülen davranış biçiminin uygunluğu hakkında bütün yargı üyelerinin tavsiye alabileceği bir mekanizma veya usul oluşturmalıdır;(5)Yargı mensupları hakkında etik dışı davranış şikâyetlerini almak ve incelemek üzere, meslek mensubu olmayanların da yeterince temsil edildiği bağımsız bir mekanizma veya usul oluşturulmalıdır; (6) Hâkimlerin ilk eğitiminde zorunlu olarak alacakları yargı etiği hakkında dersler veya modüller geliştirmelidir ve bunları yaygınlaştırmalıdır;(7) Yargı mensupları için, kendilerinin, eşlerinin, çocuklarının ve yakın akrabalarının tüm varlık ve yükümlülüklerini düzenli olarak beyan etmelerini zorunlu kılan usuller tesis etmelidir. Bu beyan, halka ve mahkeme kayıtlarında dava açanlar ve onların yasal temsilcilerine açık olmalıdır. “

İlke (15): “Hâkimlerin disiplin prosedürü şeffaf olmalıdır.Kapalı veya şeffaftan yoksun yargı disiplini işlemleri, hukukun üstünlüğüne, kamunun adil ve etkili adalet yönetimine olan güvenine, yargının hesap verilebilirliğine aykırı olduğundan, ilgili makamlar;(1) Disiplin yaptırımlarına konu olabilecek davranışlar kanunda veya etik davranış ilkelerinde açıkça tanımlanmalıdır;(2) Hâkim aleyhine görevi nedeniyle şikâyetleri iletmek üzere usul oluşturulmalı, yargıya ve kamuya duyurulmalıdır;(3) Hâkim aleyhine görevi nedeniyle şikâyetleri almak ve savunma haklarını teminat altına alan bir usule ve tesis edilmiş yargı etiği standartlarına uygun olarak şikâyeti incelemek üzere bağımsız bir disiplin organı kurulmalıdır. Böyle bir organda sivil toplum temsil edilmelidir. (4) Şikâyet edenin, soruşturmanın gidişatı hakkında bilgilendirilmesini sağlayan usuller tesis etmelidir;(5) Hâkim aleyhine yaptırımla sonuçlanan kesinleşmiş disiplin kararı yayınlanmalı veya sair şekilde kamuya duyurulmalıdır;(6) Süreci

takiben, hâkimleri ofislerindeki görevden alma yetkisine sahip bağımsız bir mahkeme kurulmalıdır. Kamuya açık olarak görülecek davalarda, hâkim, savunma ve yasal temsil haklarına tam sahip olmalıdır. Görevden alma kararı verildiğinde ise, hâkim uygun mahkemeye temyiz etme hakkına sahip olmalıdır.”

Umarım hepsinin çevirisi yapılabilmıştır ve bu tartışmayı hepimiz aynı tempoda ilerletebiliriz. İlke (13)'e geri dönebilir miyiz? Bu ilkede herhangi bir ekleme, çıkarma, ya da değişiklik yapmak istediğiniz yer var mıydı?

JEFFREY APPERSON- İlke (13)'te, atamadan önceki redd-i hâkim konusu üzerinde düşünülmesi gereken bir nokta sunduk. Bu atanma sürecinin bir parçası. Kısaca, bizim söylemek istediğimiz, birçok ülkede atama sonrasında, hâkim görevine başlarken, yaşanabilecek çatışmaların bir listesini sunmaktadır. Bu liste kamuoyunun karşısında mahkeme salonundaki tartışmalardan kaçınmak için atama sürecine dahil edilmiştir. Diğer bir deyişle, bu bir uzlaşma sürecidir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE Bende metin var, çevirisinin yapılması için yüksek sesle okumamı ister misiniz?

JEFFREY APPERSON-Çok iyi olur, çok teşekkürler.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE-Önerilen değişiklik, İlke (13)'e getirilecek olan yeni hüküm olan Madde(7)'ye aittir. *“Mahkemelerin davaları hâkimlere tahsis ederken, davanın tahsis edildiği hâkim ile bir çatışma yaşanmaması için, ilk atama sırasında hâkimlerin mahkemedeki çatışmaları ya da çıkar çatışmalarını tespit etmesini gerektirecek bir sistem oluşturmalıdır ve bu çatışma bilgilerini yılda en az bir kere olmak üzere güncellemelerini istemelidir.”*Bu konuda başka bir yorum var mı yoksa bu yeterli midir?

JOHN DOWD-Sözü alabilir miyim? Bu maddenin işleyişi ile ilgili bazı endişelerim var. Eyalet Meclisi'nin seçilmiş bir üyesiydim ve eyalet hükümetinde avukat oldum. Atama için resmi bir prosedür yoktu, bizler belirli bir pozisyondan geliyorduk, bunu sorabileceğimiz birisi de yoktu, ben de o yüzden sormadım. Gerçekten, atamam kati bir gizlilik içerisinde gerçekleşti. Benim bu kati gizliliğimi sınırlamak için kendime bazı kurallar koydum. Öncelikle, hükümet başkanına, eğer sorusu olursa diye, kimleri göreve atayacağımı söyleyecektim, eğer uygun görürse, yargı başkanına danışacaktım. Bizde çevre mahkemesi, bölge mahkemesi, yerel mahkeme, sanayi mahkemesi ve temyiz mahkemesi de dahil olmak üzere altı farklı yargı kurumu var. Nitelikli olmayan hiç kimseyi göreve atamadım. Hukuk mesleğinden geliyorum. İngilizler mesleği avukatlar ve dava vekilleri

olarak ayırıyordu. Meslekteki herkesi zaten tanıyordum, dört yüz, beş yüz kadar kişi bu mesleği yapıyordu, istediğim kişiye ulaşabiliyordum ve eğer kabul ederlerse, yargı başkanının bana verdiği yetkiyle onları kabineye sunuyordum. Kabinede tartışma çıkmıyordu, çünkü eğer herkese açık bir şekilde kabine tarafından reddedilirseniz, bu bilinirdi. Hâkimlerin gizlilikleri vardı ancak bazen, bu, bazı kişiler tarafından uygulanmazdı. Örneğin, yüksek mahkemeleri ilgilendiren büyük bir sorun oluştuğunda, bazen kurum içinden mahkeme başkanı ya da meslekten biri ya da bir avukat ya da bir akademisyen davaya atanırdı. Bu kişiler yargı görevlerine çok başvuran kişiler olmuyorlardı. Yılda bir veya bir buçuk milyon dolar kazanan biri, “ben hâkim olmak istiyorum” demez. Yeni Güney Galler Baş Hâkimi olarak atandığımda, birkaç kişi beni iki kişi hakkında uygun oldukları konusunda ikna etmeye çalıştılar, ancak uygun değillerdi, çünkü onlarla ilgili sorunları biliyordum. Benim düşündüğüm kişi ise pozisyonu kabul etti ve daha sonra Avustralya Baş Hâkimi oldu. Bir gün bana “bir senatör senin hakkında bir şikâyette bulundu, senin beni ikimiz de Katolik olduğumuz için seçtiğini söyledi”, ben de ona “üzgünüm her şeyi doğru bir şekilde halledemedim” dedim. Böyle bir deneyimim oldu. Buradaki zorluklardan biri de ki burada İlke 13’ün üzerinden geçebilirim, “yasalara veya kurallara göre ilgili otoriteler” yerine “devletler veya mahkemeler” ifadesinin kullanılması gerektirir. Çünkü bazıları yasaları bazılarıysa yargı kurallarını gerektirecektir. Şimdi, bağımsızlıkla ilgili problemlerden biri, bazen insanların akademik ve yasal yeterlilikleri olsa da kişilik bakımından yetersizlikleri olabilir. Alkol, ahlâk veya çok eskide kalmış problemler işyerinde biliniyor olabilir ama o konularda soruşturma açılmayacaktır. Hatırlarsanız, kimseyi dışlamak istemediğimiz halde herkesi de içeri almak istemiyoruz. Bir reklamcılık sistemi geliştirmek istemenizi anlayabilirim, Avustralya’nın birçok yerinde de bu yapılmakta, mevcut ne varsa yayımlanması gerekiyor, ancak belli başlı pozisyonlarda kullanılacak atama mekanizmasının halkoyuna izin vermemesi kanaatindeyim, özellikle mahkeme başkanlıklarına, yargıtaya, temyiz mahkemelerine. Bu önemli durumu dile getirmek istedim. Yargı atamalarında kullanılacak bu mekanizmanın başvuruda bulunmayan insanları da kapsamaması gerektiği kanaatindeyim. Böylelikle uygun olabilecek en iyi insanları dışlamamış oluruz. Atama süreci her zaman halka açık olmamalı. Hâkimlerin de gizlilik hakları söz konusu ve adayların başvuru sürecinde profesyonel ortamlarda bilinip de dile getirilmeyen durumlardan ötürü seçilmemeleri söz konusu olabilir. Amerikan atama sisteminde de görülen alenilikten endişe duymaktayım. Ortaya çıkabilecek belli problemlerden dolayı yetkin insanları dışlamak istemiyorum. Bir sonraki konu hâkim tayinleri ve rotasyonlarla ilgili. Prosedürleri yayınlamak faydalı olacaktır, ancak birinin hangi alandan neden çıkarıldığına dair bilgi olmamalı. Zamandan çaldığım için kusura bakmayın, ama Yeni Güney Galler ile

konuyla ilgili bir deneyimimi paylaşmak istedim. Orada güvenlik incelemesi gibi alanlarda faaliyet gösteren adli komisyonumuzda fazla aleniyet bizi başvuruda bulunmasa da görev için çok uygun olan yüksek derecede yetkin hâkimlerimizden mahrum bırakabilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Teşekkürler, Hâkim Dowd. Dediklerinizin üzerinden elimizdeki metne değişiklik olarak ne yansıtabileceğimizi görmek ve tartışmak için bir kere daha geçebilir miyim? Hâkim Dowd birkaç noktaya değindi. İlk olarak, yetkin ve becerikli hâkimler ile başlayan maddede, “adalet yönetimi”nden önce “devlet veya mahkemeler”in getirilmesini söyledi. Bence burada yazım hatası var gibi görünüyor. “Yasa ve kural olmak” değil “yasa ve kurala bağlı” olmalı, doğru mu? Burası düzeltilmeli. Üzerinde durduğu ikinci nokta da “atamak veya atama için aday göstermek” ve hepimizin aynı görüşte olduğunu düşünüyorum çünkü yetkin olduğu halde mahkemelere başvurmayan bir sürü hâkim görüyoruz. Yargıyı geliştirmek, en yetkin insanları yargıda toplamak istiyoruz. Ama bu ifadenin metinde tam olarak nereye eklenmesini istiyorsunuz Hâkim Dowd?

JOHN DOWD- İlke (13)Madde (1) “Yargı görevlerine atamak veya atama için aday göstermek için”.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Herkes metinde söz edilen kısmı bulabildi mi – atamak veya atama için aday göstermek? Bence uygun bir değişiklik. Üçüncü nokta da başvuru ile ilgili, dedi ki yayımlandığı takdirde bir sürü insan başvuruda bulunmayacaktır, çünkü günümüzde her şeyin dijital halde mevcut olduğu ve Facebook gibi sosyal platformlarda paylaşılabilirdi durumlarda yüzlerce kötü yorumla karşılaşmaktan korkulabilir. Bu kötü yorumlar hâkimi kuşkusuz bir şekilde etkileyecektir. Neden böyle bir durumla karşılaşılmasını isteyesiniz?

JOHN DOWD-Madde (2) ile ilgili problem görmüyorum. Şimdi aday listesi söz konusu olduğunda, daha alt mahkemelerden üst mahkemelere geçmek isteyen hâkimlerin atanıp atanmayacağına kamuoyu karar vermemeli fikrimce. Buna yargı karar verecek. Kamuoyu bilmemeli. Federal mahkemeden devlete geçmek isteyen bir hâkim tanıyorum. Bunun kamuoyuna bildirilmesini istemeyebilir, ama o başvuruyu kamuoyuna açık olmadan yapma hakkına sahip olmalıdır, çünkü insanlar verdikleri kararlarla yaşamak durumundadırlar ve bazıları kaprisli olabilir veya politik sebeplerle alınmış olabilir. Bir keresinde geçici hâkimliğe atadığım kişi dönemin başbakanının oğluydu, başbakan da benim partime muhalif partidendi. Başbakan atama kararımı ilginç bulduğunu dile getirdiğinde, benim cevabım hâkimleri siyasi görüşlerine göre değil, yetkinliklerine göre seçtiğim olmuştum. Ama herkes bu şekilde karar almayabilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE-Maddde (3)'te “Yeni boş kadrolar yayınlanmalıdır.” diyebilir miyiz?

JOHN DOWD- Veya sadece boşlukların.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Boşlukların.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Boş kadro ve boşluk arasında ne fark olduğunu sorabilir miyim? Aynı şey.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ve devamında da “aday olanların listesi” gelecektir, değil mi? Hâkim Dowd’un demek istediği zaten hâkim olan biri için bu süreçten geçmeye gerek olmadığıdır.

JOHN DOWD- Eğer bir avukat firmasında ortaksanız veya itibarı olan bir baroda üyeyseniz ve bilinmesini istemiyorsanız, neden başvurduğunuz bir pozisyona seçilmediğiniz halka duyurulmalı? Bu insanların unutabileceği bir şey olmaz, seçilmedikleri pozisyona kimin seçildiğini de unutmazlar. Bunları bilmenin bize nasıl bir faydası olabilir bilmiyorum. İnsanlar belli kişiler hakkında not mu gönderecek? Özellikle dijital çağda insanların başkaları hakkında yorum yapması çok kolaylaştı. Çamur bazen kolay kolay yıkanmıyor. Bu yüzden yargıya aday listesini yayımlayarak ne kazandığımızı bilmiyorum, bu yargıyı ilgilendiren bir meseledir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu ilke, yargı atama sürecinde şeffaflık ile ilgili ve şeffaflığın önemli bir unsuru da yargıya başvuruların bilinmesidir, çünkü aksi takdirde her şeyin gizli yapıldığı ve kimsenin başvuran ya da aday gösterilenler ile ilgili bilgi sahibi olmadığı özel bir klüp gibi olacaktır. Bu şekilde şeffaflık olamaz. Atama sürecinde şeffaflık ilkesini benimsediğimiz takdirde boş kadroların yanında aday listelerinin de açıklanması gerekmektedir. Şeffaflık ilkesinin gerekliliklerinin yanında Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin uluslararası standartlarından da ödün vermemeliyiz. Onların ve Birleşmiş Milletlerin belli önerileri yer almaktadır bu konuda. Bunlardan ödün vermek yerine takip etmemiz gerektiğini düşünüyorum hiç değilse.

JOHN DOWD- Bu Konsey tarafından öne sürülen ilkelerin doğruluğunu anladığımı belirtmek isterim. Ben sadece şeffaflığın doğuracağı sonuçlara dikkati çekmek istiyorum. Hatırlarsanız, hâkimlerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkı olduğu gibi aile ve arkadaşları da bu hakka sahiptir. Atama sisteminde şu anki haliyle reddedilen insanların bu gerçekle yaşamasına izin verecek derecede yeterli denetim ve dengenin sağlandığını düşünüyorum. Konseyin dediklerine katılmadığımı dile getirmiyorum, ama sadece şeffaflığın sonuçlarını bilmenizi istiyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Burada özel bir şirkete yapılan yönetici atamasından bahsetmiyoruz. Toplumun yargısına yapılan atamadan bahsediyoruz.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Kamuya ait bir kadro. Şimdi iki farklı görüş var elimizde.

KASHIM ZANNAH- Ben de bu görüşleri düşünüyordum. Hâkim Dowd'un endişelerini anlıyorum, dediği gibi eğer ben kendimi atama için aday gösterdiysem ve sebebi ne olursa olsun reddedilirse, bu üzerimde bir damga olacaktır. Ancak bu ilke yargıda atama süreci ile ilgili endişeleri ele almak üzere oluşturulmuş olup, oldukça genel bir nitelik taşımaktadır. Genellikle, kamuya ait bir kadro söz konusu olduğunda, şeffaflığı sağlamlaştıran diğer sonuçlara katlanmamız gerekmektedir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Dediğinizi destekliyorum, çünkü ben ülkemde savcılığa ilk başvurduğumda kadın olduğum için bu işi yapamayacağım söylenmişti bana.

KASHIM ZANNAH- O tip sonuçlara katlanabilirim.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ama bundan dolayı aşığılanmışım. Öz güvenim mahvolmuştu. Günümüzde şeffaflığa ihtiyacımız var dediğimizde büyük resme bakıldığında büyük ihtimalle üzüntüye karşı daha az hassasiyet olacaktır. Çünkü insanlar şeffaflığa ihtiyacımız olduğunu söylüyor ve şeffaflık toplumun ihtiyacı. Masa etrafından tartışmaya katkıda bulunmak isteyen diğer katılımcıların da konu hakkındaki görüşlerini alabilir miyiz?

KASHIM ZANNAH- Aslında benim söylemek istediklerim henüz bitmedi. Söylemek istediğim şu ki, şeffaflık eksikliğinin de kötü sonuçlar doğurduğuna dair genel olarak haklı endişeler bulunmaktadır. Bunlardan biri, atama süreci iyi geçse bile bu süreçte kamu güveninin görülmemesidir. Bunun yerine kamu güveni sağlanmış ama daha az becerikli insanların atanmış olduğu süreci tercih ederim. Ne pahasına olursa olsun kamu güvenliğini sağlamayı tercih ederim. Bu bir takas, orası gerçek.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Teşekkürler, Hâkim Zannah. Ekleme istenilen başka bir şey var mı?

JOHN DOWD- Sakıncalarımı paylaşmamın sebebi kimsenin takdir yetkisine sahip olmaması hususundaki kanaatimdir, çok geniş bir yetkidir. Size anlatabilmek için geçmişten örnekler de verdim. Şu ana kadar sadece bir atamayı eleştirdiğimi söylemeliyim. O sırada yargı başı, birini atamak istemişti. Pozisyonundan dolayı birini atamak istemesinin uygun olmadığını düşünmüştüm. O yüzden atamayı ben yaptım ve kadroya

uygun çıktı. Rehabilite olmuş bir alkolikti, çok iyi bir insandı. Ama kimsenin benim yetkime sahip olmaması gerektiğini düşünüyorum. O yetkiye sahip olmaktansa atama sürecinde şeffaflığı tercih ederim.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Teşekkürler Hâkim Dowd. Sizi konuşmaya davet edebilir miyim?

SERACETTİN GÖKTAŞ- Teşekkür ederim. Ben de konuyla ilgili olarak bir katkı yapmak istiyorum. Şimdi burada konuştuğumuz eğer yanılmıyorsam boş kadrolara atanmak isteyenlerin önceden bir listesinin yayınlanmamasıyla ilgili. Ben ülkemizden bir örnek vermek istiyorum. Tarihini tam hatırlamıyorum, ama Türkiye’de Cumhurbaşkanı Anayasa Mahkemesi’ne bir Baro Başkanını atamıştı Anayasa Mahkemesi üyesi olarak, atamadan sonra bu kişinin bir siyasi parti üyesi olduğu anlaşıldı ve bu basına yansıyınca bu kişi istifa etmek zorunda kaldı. Buradan şöyle bir sonuç çıkartmak mümkün: Aday listeleri açıklanmış olsaydı halk bunu denetleyecekti, belki basın da bunu atama yapılmadan önce gündeme getirecekti ve böyle bir atama yapılmamış olacaktı. Dolayısıyla ben de atamadan önce aday olanların listesinin kamuoyunun bilgilendirilmesi açısından yayınlanması gerektiğini düşünüyorum. Şeffaflık da bunu gerektirir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Sorabilir miyim, Hâkim Saldırım?

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi şeffaflığı koruyacak tabii ki şeffaflığa ilişkin adımlar atmak lazım, ama Anglosakson hukukunda, anladığım kadarıyla şeffaflığa ilişkin pek çok mekanizma var. Yani Anglosakson hukuku bakımından belki bunlar çok gerekli olmayabilir, ama Kıta Avrupa’sı sistemine geldiğimizde şeffaflık konusunda gerçekten çok önemli adımlar atılması gerekiyor. Şimdi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine nasıl yargıç seçildiğini hepimiz biliyoruz. Listeler oluşuyor. Gerçekten evlenmeden önce “*itirazı olan var mı*” diye hani sorarlar oradaki insanlara, bunlar gerçekten son derece üst pozisyonlar. Toplumun, kişilerin eğer bir itirazı varsa bunlar söylenmeli ve o işe aday olan insanlar da bunu göze almalı, ama şöyle bir denge kurmak zaten mümkün: Eğer kişi aday olmak istemiyorsa, aday olduğu açıklanmayabilir, biri tarafından önerilebilir ya da o yeterlikteki insanların listesi yayınlanabilir, ama doğrusu özellikle yüksek mahkeme üyeliği gibi üst pozisyonlar söz konusu olduğunda, kritik pozisyonlar söz konusu olduğunda toplumun kimin, neden, hangi özellikten dolayı seçildiğini bilme hakkı olduğu gibi atayan makamlara da toplumun neden şu kişiyi atadın, neden şu kişiyi atamadın şeklinde hesap sorma hakkı var.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Olduğu gibi kalmasını mı istersiniz? O zaman, Madde (3) “*Boş kadroların ve bu kadrolara aday olanların listesi yayınlanmalıdır.*” şeklinde kalıyor. Doğru mu?

JOHN DOWD- Buraya “başvuranların veya aday olanların” ifadesini eklemek istiyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- “Ve bu kadrolara başvuranların listesi” Dile getirdiği diğer noktalar yayın ile ilgiliydi. Sonuç olarak bu ilkenin çok önemli olduğunu düşünüyorum ve detaylarına daha fazla girmeyeceğim.

JOHN DOWD- Burada profesyonel ve sivil temsilcilerden oluşan, sivil toplum örgütlerini de içeren geniş kapsamlı bağımsız bir organdan bahsediyoruz. Bunun gerekli olup olmadığından emin değilim. “Geniş profesyonel ve sivil temsilcilik” dersek yeterli olacaktır. Burada “sivil toplum”dan ne kastedilmektedir. Hangileri? Buradan bu ifadenin çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hâkim Zannah, katılıyor musunuz? Başka biri? Okyanus ötesi ile aynı fikirde miyiz?

JEFFREY APPERSON- Evet, tamam. O zaman Madde (4)’e geçiyoruz. Burada herhangi bir düzeltme var mı?

JOHN DOWD- Şu ana kadar şeffaflık üzerine yaptıklarımıza katılmaktayım, çoğunlukla da atamalar kanıtlanamayacak sebeplerden ötürü yapılmamaktadır. Şu ana kadar söylediklerimizin hepsini kabullendiğim halde neden bazı insanlara geçmişlerinde kalmış olaylar hakkında soruların yöneltmesi gerektiğini anlamıyorum. Yakın zamanda çok başarılı bir avukatı atadım, uyuşturucudan ve ilgili suçlardan dolayı otuz defa mahkum edilmişti ve neredeyse on yıl hapiste geçirmişti, ama ben ve birkaç meslektaşım onu baroya başvurusunu kabul ettik ve şimdi baroya kabul ediliyor. Fevkalade bir rehabilitasyon süreci ve bu şekilde kabul edilen ilk kişi. Suç işleyeli çok uzun bir süre geçmiş. Uyuşturucu bağımlısıydı ve suç işlemişti. Ama baro, yönetim kurulunu dinledikten sonra onu avukat olarak kabul etti ve şimdi mesleğini yapıyor. Bu örneği kullanmamın sebebi insanların değişebileceğine dikkati çekmek, geçmişin ne kadar gündeme getirilebileceğinin bir sınırı vardır çünkü, bazen insanlar geçmişlerini atatabilirler, çocuk istismarı ve terörizm hariç. Duruşma iyi ya da kötü geçebilir, ama basın yayımlayacak ve elektronik ortam kaydedecektir. Kendini affettirmiş ve halka hizmet eden insanların neden bu şekilde mağdur edilmeleri gerektiğini anlamıyorum. Eski kanıtlar ortaya çıkarıldığında aileleri bilmiyor olabilir, bilse bile bununla yaşamak zorunda bırakılabilir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hâkim Dowd baroya kabul edilmekten bahsetti. Bu tabii ki yargı mensubu olmaktan farklıdır. Sabıka kaydı olan birinin yargı atamasına ciddi olarak aday gösterilmesi olası değildir.

JOHN DOWD- Onu aşırı bir örnek olarak kullandım. İkinci derecede bir durum da olabilir. Akli dengesizlik gibi durumlar da olabilir. Akıl Sağlığı Denetleme Mahkemesinde başkan vekilliği yapıyorum, benimle birlikte görev alanlar arasında akıl hastalığı olan ve o mahkeme sayesinde iyileşen insanlar da var. Kişilik bozukluğu olanlar var. Bazılarının bozukluklarının tedavisi var ve mahkemede yer almalarına izin veriyor. Yine aşırı bir örnek kullanıyorum, ama söylemek istediğim şey bu bilgilerin yayılması durumunda, bu kişiler üzerinde ne kadar ağır etki yaratacağı düşünülürse bu atama süreçleri hakkında ayrıntılı bilgi paylaşımının gereksiz olduğunu düşünüyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Kenya Anayasasında, örnek olarak, Yargı Hizmet Komisyonunun tüm görüşmeleri televizyonda yayınlanmakta. Güney Afrika'ninkileri de youtube'da gördüm. Başhâkimin ofisinde kadro açıldığında Hâkim Pius Langa adaylar arasındaydı ve tüm mülakatı televizyonda yayınlanmıştı. İşte bu şeffaflık.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ayrıca, günümüz dijital çağında bir mahkeme görevlisi veya hâkim resmi bir televizyon veya medya yayınında yer almadan bile, birinin Youtube ve benzeri platformlara video aktarmasıyla, kayıt altına alınmış olabilir. Demek istediğim, o kadar da basit değil. Hepimizin Hâkim Dowd'un deneyimlerinin nereden geldiğini anladığını düşünüyorum, bence çok kapsayıcı bir yaklaşım ancak burada kullandığımız ifadelerin değişmesi gerektiğini düşünüyor muyuz yoksa olduğu gibi mi bırakmalıyız? Şimdilik olduğu gibi bırakmaya ne dersiniz? Başkanımız, Hâkim Dowd'un bu konudaki karşıt görüşünü not almış görünüyor.

JOHN DOWD- Ben sadece dile getirdiğim noktanın kayda alınmasını istedim. Kabul ediyorum. Zamanında meclise demokratik olarak seçilmiştim, dolayısıyla buradaki oy çokluğunu kabul ediyorum. Siyasette tek çoğunluk kazanır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin uygulama tedbirlerinin taslağını hazırlarken de orada bulunan Avustralyalı katılımcılarımızdan itirazlarının kayda geçirilmesi talebini almıştık.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Burada not alınmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Başka değişiklik yoksa (5) numaraya

geçebiliriz – “*Toplumdaki çeşitliliği yansıtan, liyakate dayalı işe alım ve yükselme süreci tesis edilmelidir*”. Bence bu konuda hepimiz hemfikiriz. Çekişme yok.

JOHN DOWD- Bunun çok tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Kadınları atama konusunda onları işi almaya ikna etmekte çok zorluk çektiğimi hatırlıyorum, çünkü o zamanlar bu konuma gelecek pek kadın yoktu. Şimdiyse üniversitelerin ilgili bölümlerinde çoğunluğu kadınlar oluşturuyor, üniversite ve hukuk fakültesi mezunlarının üçte ikisi kadın oluyor. Yani tarihin tiranlığından başka bir problem yok. Belirlenmiş sayıda Yahudileri, Müslümanları, Katolikleri veya Protestanları atamamın gerektirildiği bir toplumda yaşamak istemiyorum. Halihazırda insanları dini, sosyal, coğrafi veya başka türlü özelliklerini dikkate almadan yargı makamına atamak yeterince zor. Toplumdaki çeşitliliğin yeri ayrı, ama toplumsal şartların sürekli değiştiği de göz ardı edilmemeli. Yargı makamında en az bir Müslüman veya Aborijin bulundurma şeklinde öngörülecek kimlik politikalarından da uzak durmalıyız. Toplum geliştikçe çeşitlilik zaten sağlanacaktır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Buradaki asıl problemin içerme faktörü olduğu kanısındayım. Kabul edilebilir ölçütlere sahip olmalıyız. Bunlar toplumdaki çeşitliliği yansıtmalı ve kapsayıcı olmalı. Eğer bir toplumda Aborijin veya başka etnik gruplar yer alıyorsa bunun ölçütlerde yansıtılması gerektiğini düşünüyorum. Diğer herkes bu konuda nasıl hissediyor bilmiyorum.

JOHN DOWD- Bizim iki Aborijin hâkimimiz oldu, ancak herhangi bir kotadan ya da başka bir kriterden dolayı atanmadılar. Normal yollarla atandılar.

MICHAEL BUENGER- Ben (5) numaralı maddeyi okurken kota dayattığını düşünmüyorum. Hizmet ettiği toplumu yansıtması gerektiğine dair hedef belirttiğini düşünüyorum. Hâkim Dowd’un ne demek istediğini anlıyorum, ancak Kosovo’da görev aldığım zaman deneyimlediğim durumu da dikkate alıyorum. Orada atamalar tamamen belli gruplara göre yapıldığı için yargıya duyulan güvenilirlik yıpratılıyordu. Bunun sebebi de toplumdaki bazıları için değil herkes için kurulacak yargıya ihtiyaç duyulmasıydı.

KASHIM ZANNAH- Tamamen katılıyorum.

JOHN DOWD- Peki “çeşitliliği” ifadesinin çıkarılmasını uygun bulur musunuz? Eğer onun yerine sadece “toplumu yansıtan” denilirse...

KASHIM ZANNAH- “Çeşitlilik” ifadesinin kalması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa prensibin bütün amacı boşa çıkar. Hatta bütün kurumlarda yansıtılması gereken hayatın gerçeği olduğu kanısındayım

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Çünkü çıkarırsak oldukça ayrımcı uygulamalara imkân tanımış oluruz.

KASHIM ZANNAH- Birçok toplumda bununla karşılaşabiliriz.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bence bu çok kültürlü ve çok dinli ülkeleri yakından ilgilendiriyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Katılıyorum. Ancak itirazınız not edilmiştir. Madde (6); “*Hâkimlerin düzenli rotasyon veya acil durum nedeniyle yer değiştirmelerini düzenleyen usuller tesis etmelidir.*” Bununla ilgili bir problemimizin olduğunu sanmıyorum.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Amerikadan katılan meslektaşlarımızın Madde (7)’de yapmak istedikleri eklemeler vardı sanırsam. Okuyabilirsiniz.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ben (13.7)’yi çoktan okudum. Jeffrey’nin yaptığı önerinin kopyası herkesin önünde var sanırım. Bizde İngilizcesi var. Tekrar okuyorum: “Mahkemelerin davalara çıkar çatışması olmayan hâkimleri atamalarını sağlayabilmek için hâkimlere ilk atamada mahkemelere olan ya da olabilecek çıkar çatışmalarını bildirmek ve bu bilgileri her sene güncellemek şartını getirecek bir sistem kurmak”. Bunun çok önemli olduğu kanımsındayım çünkü gündeme gelebilecek bir konu ve bütün süreç her yıl yenilenmesi üzerine. Çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sizce de öyle değil mi Hâkim Dowd?

JOHN DOWD- Belli davalarda hâkimleri davadan çıkaracak veya hâkimlerin atanmasını engelleyecek hükümlerin üzerinden çoktan geçtik. Çıkar çatışmasının bir sürü şekli olabilir. Diyelim ki zihinsel veya fiziksel engelli bir çocuğunuz var veya ülkemizde olduğu gibi sivil toplum örgütleri ve dernekler ile ilişkisi olan hâkimler var. Bu durumlarda azımsanmayacak ölçüde çatışma görülebilir. Tekrar belirteyim, hâkimlerin tabi ki mahremiyet ve güvenlik hakkı söz konusudur. Biz Avustralya’da hem terörizme hem de hâkimlerin toplum içinde yaşadıkları gerçeğine alışmaya çalışıyoruz. Bir keresinde cezaya çarptırduğum biri ile aynı asansöre binmişim ve bana dedi ki, “Siz Hâkim Dowd’sınız.” Adil davrandığımı düşünmüştü ve aldığı cezadan memnun görünüyordu. Ama çıkarları yayınlamak bazı insanları yakınları hakkındaki özel bilgileri paylaşmaktan caydırabilir, sahip olunan rahatsızlık veya başka durumlar gibi detaylar örneğin. Bu hükmü eklemenin tehlikeli olduğunu düşünüyorum.

JEFFREY APPERSON- Bir gözlemde bulunabilir miyim Sayın Hâkim? Bunu dile getirmemin sebebi de aslında mahkemede kamuya duyurulan çıkar çatışmalarını azaltmak ve hâkimlerin özel hayatını korumak. Şöyle bir usul izlenilmesi öngörülüyor: Hâkim, kayıt memuruna özel bir

kontakt listesi verecek. Kayıt memuru çıkar çatışmalarının olduğu dosyaları işaretleyecek bir sistem geliştirecek. Çatışmanın farkedildiği davalarda hâkimin de izniyle memur, davaya başka bir hâkimi atayacak. Böylelikle çatışmanın kamuya duyurulması önlenmiş olur. Aksi takdirde hem hâkim için hem de mahkemeler için mahcubiyete yol açabilir. Bu şekilde çıkarın gizliliğini artırıyoruz ve mahkemelerde kamuya açık bir şekilde tartışılmasının yol açacağı sıkıntıların ve bundan dolayı kamu güveninin azalmasının önüne geçmeye çalışıyoruz. İyileştirilmiş gizlilik, mahkemede azaltılmış çatışma ve kamuoyunun güveninde artışı sağlamak istiyoruz. Bu sistemin birçok ülkede başarılı sonuçlarla uygulandığına tanık oldum. Sadece bunu söylemek istedim. Çalışıyor.

JOHN DOWD- Bu listeyi gören sadece kayıt memurları değil bütün mahkeme olur. Diyelim ki bir gün, memur tarafından bir dava kodu önüme getirildi. Memur davaya atamayı yaptı ve ilgili parti “Birkaç dakika izin verebilir misiniz?” dedi ve sonrasında dava kapandı. O gün önüme dört dava geldi ve dördü de kapandı, çünkü ilerlemeyecekleri, sadece duyulacakları belliydi. Dört meseleyi de kimse çıkarlarımı bilemeden çözdüm. Diyorum ki bazen kayıt memurları dışındaki kişiler de listede neyin olup olmadığını bilebilir çünkü bu kararı memurlar alabilir.

JEFFREY APPERSON- Bu iç yönetim süreci ile ilgili. Düzenlenmesi gereken her durumda, mahremiyet veya maddi durum farketmeksizin, gizliliği korumak için protokoller konulabilir. Yapıldığını gördüm, yapılabilir ve sayesinde gizlilik korunabilir. Bunun yakınlarınızı korumak için ne kadar önemli olduğunu anlıyorum, ancak sistemi de korumamız gerekmektedir. Demem o ki böyle bir düzenleme olmadan, çıkar çatışmaları hakkında kamuoyunda çıkabilecek tartışmalardan kaçındığınız durumda, kamu güvenini ancak çatışmalara tartışma konusu olmadan müdahale edebilirsiniz sağlayabilirsiniz. Bütün söylediğim bu.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bu konuda eklemek istediğiniz bir şey var mı? Teşekkürler.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Teşekkür ederim. Şimdi bu tartışmaları dinleyince acaba yanlış yerde mi tartışıyoruz diye düşünmeden edemedim. Şimdi burada 13. İlkenin başlığı hâkimlerin atama prosedürüyle ilgili, oysa biz davaların tevziinden bahsediyoruz. Bu aslında İlke 5’de konuşulması gereken, belki eklenmesi gereken bir madde olabilir. 5. ilkemiz yanılmıyorsa *“yargı davaların şeffaf biçimde tevzi edilmesini sağlamalıdır.”* Bu bahsettiğimiz ilke maddeye eklenecekse buraya eklenmesi lazım. Yoksa bu madde tamamen hâkimlerin atanmasıyla ilgili, zaten atanacak olan kadroya ilişkin şartları varsa kişi aday olacak. Aday olduğu zaman aslında bir beyanda bulunmuş oluyor. Kendisinde bu niteliklerin bulunduğunu beyan

etmiş oluyor. Elbette beyanda bulunurken de doğruyu söylemek zorundadır. Ben bu tartışmanın yanlış yerde yapıldığını düşünüyorum. Bunu arz etmek istedim.

JOHNDOWD- Katılıyorum.

JEFFREY APPERSON- Bunu şu an dile getiriyoruz, çünkü İlke 5 konulurken bahsetmişim, ama yazıya geçirilmemişti. Michael ve ben bunun komitenin dikkatine tekrar sunacak kadar önemli bir konu olduğunu ve İlke 5'in tekrar irdelenmesi gerektiğini düşündük.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Başkanın bu yorumu not almasını sağlayabilir miyiz?

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bence bu İlke 5'e dâhil edilebilir. İlke (13) tartışılırken dile getirilmesinin sebebi bana kalırsa büyük ihtimalle "ilk atama" gerektirdiği için, ama bu maddenin İlke (5) altına getirilmesinin daha uygun olacağına katılıyorum. Oraya eklenebilir.

JEFFREY APPERSON- Teşekkür ederim.

İlke 14

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Şimdi İlke (14)'e gelelim. *"Yargı, hâkimlerin etik dışı davranışlarına ilişkin şikâyetlere şeffaf biçimde karşılık vermelidir."*Bu ilke üzerinde herhangi bir değişiklik yapılması gerekli mi? Bana kalırsa ilk giriş maddesinde yoruma gerek yok.

JOHN DOWD- Girişe *"devlet veya mahkeme"* ifadesinin eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Tam olarak nereye eklenmesini istiyorsunuz?

JOHN DOWD- Girişte, ikinci satırın sonundaki virgülden sonra *"devlet veya mahkeme"* eklenmeli.

PROF. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Orada *"ilgili yetkililer"* diyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- "İlgili yetkililer" ifadesini de mi çıkarıyoruz?

JOHN DOWD- Evet onları çıkarıp *"devlet veya mahkeme"* denilmeli. Böylelikle geri kalanıyla uyum sağlanacak.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Şimdi Madde (1) ile devam edelim: *"...geliştirilmelidir ve duyurulmalıdır."* Burada bir şey eklemek isteyen var mı? Bangalor Yargı Etiği İlkelerinden bahsediliyor.

Yani burada olmak zorunda. Madde (2): “*Yargı etiği ilkeleri her hâkime duyurulmalıdır.*” –Bu noktaya itiraz edileceğini sanmıyorum çünkü hâkimlerimiz için bu çok önemli bir konu ve burada bu ifadenin kalması gerektiğini düşünüyorum. Madde (3): “*Yargı etiği ilkeleri topluma duyurulmalı veya kamuya açık olmalıdır.*” ve Madde (4) de bunları yürütecek mekanizma veya usul ile ilgilidir. Madde (1), (2), (3) ve (4) konusunda hemfikirsek Madde (5)’e geçebilir miyiz?

JOHN DOWD- Madde(4) hakkında, bence anlamı yeterince açık değil. Eğer bir öneride bulunacaksak elimizde hiç değilse bir öneri olmalı. Burada hâkimlerin başkalarından tavsiye almalarından çekiniyorum. Önerilen tam olarak nedir?Bence bu ilkeye dahil edilmemeli.

PROF. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Önerilen, Etik Danışma Komitesi yerine geçebilecek bir yapı.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hem özel olarak danışmanlık hizmeti alabilecekleri hem de resmi olarak başvuru yapabilecekleri bir yer.

JOHN DOWD- Özel olarak herkes herkesten bir konu hakkında öneri alabilir. Bunun için resmi bir prosedür gerektiğini düşünmüyorum, çünkü mahkeme içinde, istediğiniz yetkiliye gidip herhangi bir konudaki fikrini sorabilirsiniz. Tek bir yere gitmenizi gerektirecek resmi bir mekanizmanın olması gerektiğini düşünmüyorum.

PROF. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bunun yine Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ile ilgili olduğunu düşünüyorum. İlkeler, uygulamada, yargının iki organ oluşturmasını öngörmektedir. Biri, yargı etiği ilkelerini benimsemiş ve yaymış olup, hâkimlerin karşılaşılabilecek olası etik meseleler hakkında fikir alabilecekleri bir Danışma Komitesi kurmalı. Diğeri de etik ilke ihlalleri hakkında kamudan gelen şikâyetler ile ilgilenmeli. Etik Danışma Komitesi, yanılmıyorsam, çoğu yargıda, hatta neredeyse tüm yargı alanlarında, mevcut. Etik ilkelerin olduğu her yerde emekli veya henüz emekli olmamış hâkimlerden oluşan yerleşik bir etik danışma komitesi bulunmaktadır. Bu komitenin amacı da güvenilir gizlilikte ve ilgilerini gerektirecek meselelerde hâkimlere tavsiyede bulunmaktır.

JEFFREY APPERSON- Biz aslında Ohio eyaletinde ikili bir süreç izliyoruz. Bir hâkim mesleki ilkeler ile ilgilenen kurullarımıza hem resmi hem de gayriresmi şekilde fikir danışabiliyor. Resmi olduğu takdirde bunlar tüm hâkimlerin yararlanabilmesi için yayınlanıyor ki benzer problemler söz konusu olduğu zaman hâkimler, sürekli fikir sorma durumunda ve birden fazla yorum olduğu takdirde fikir karmaşası içinde olmasın. Tercih edilen yorumları tüm hâkimlere erişilebilir kılan bir mekanizma ile yayınlarak

bu şekilde hâkimler de yorum karmaşasından kurtulmuş oluyor. Böylelikle hâkimler arasında hangi ilkelerin hangi durumlarda nasıl yorumlanması gerektiğine dair ortak anlayış geliştiriliyor ve uygulanması gerektiğine dair tutarlılık kazanılmış oluyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Evet, Hâkim Zannah?

KASHIM ZANNAH- Evet, kesinlikle katılıyorum. Buna ihtiyaç var dediğiniz gibi ama söylemek istiyorum ki burada herhangi bir organdan bahsetmiyoruz, yargı tarafından bu amaçla kurulan bir organdan bahsediyoruz. Ve Madde (5)'in çıkarılmasını kesinlikle destekliyorum. Meslek mensubu olmayanların yargı etiğinde işi olmamalı.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hâkim Mustafa? Teşekkürler Zannah Bey.

Dr. MUSTAFASALDIRIM- Yargıtay olarak biz etik ilkeler taslağımızı hazırlarken bu işe epey kafa yorduk ve Yargıtay içerisinde bu tavsiyeleri yapacak bir danışma kurulu oluşturmaya çalıştık, oluşturduk. Elinize dağıtılan formda da şunu gösterebilir miyiz, orada şimdi bu danışma kurulu kurmamızın iki tane uluslararası standartta sebebi vardı. Birincisi, Bangalor'un uygulanmasına ilişkin UNODC 11 standart belirlemişti, bunlardan biri hâkimlere tavsiye verecek bir organ var mı? Bu sadece Birleşmiş Milletler sisteminde değil, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik 2010'a 12 Sayılı Tavsiye Kararı var. Burada diyor ki: "*Hâkimler yargı bünyesindeki bir organdan etik ilkeleri konusunda tavsiye isteyebilmelidir*" Şimdi Bangalor'un önsözünde ne diyor? Etiği niye düzenliyoruz? Sadece hâkimler mesleki davranışlarını bilsin diye değil, toplum bilsin, yasama, yürütme organı bilsin, avukatlar bilsin. Yani ortak bir etik anlayışı, herkesin aynı şeyi düşünmesi için bir danışma organına ihtiyaç olduğu gibi etik davranışları herkesin eşit şekilde anlayabilmesi için bunun yayınlanması da lazım. Biz zaten taslağımıza da bu anlayışla Etik Danışma Kurulu Kararları'nın Bangalor'daki anlayış ve Avrupa Konseyinin öngördüğü standartlara uygun olarak hem hukuk fakültelerine gönderilmesi hem de web sitesinde yayınlanmasını öngördük. O yüzden bu tavsiye organının olmasında fayda var. Ayrıca bu sadece yargı mensuplarından da oluşmamalı, çünkü şeffaflığı da sağlamalıyız. Bizim danışma kurulumuzda bir de etik konusunda çalışma yapmış akademisyenin de olmasını öngördük. Ben bunu paylaşmak istedim, teşekkür ediyorum.

PROF. DR. NİHAL JAYAWICKRAMA- Hâkim Zannah tarafından dile getirilen nokta üzerine İstanbul Bildirgesinin açıklamasını sesli okuyabilir miyim? Diyor ki bir yargı etiği icra edilemediği takdirde ne yargının performansını iyileştirebilir ne de kamu güvenini artırabilir.

Dolayısıyla güvenilir, bağımsız bir yargı etiği denetim komitesi, yargı mensuplarının etik ilkelere aykırı davranışları hakkında yöneltilen şikâyetleri alacak, soruşturacak, çözümleyecek ve gerekli yaptırımlarda bulunacak bir mekanizmanın yerini almalıdır. Bu şekilde kurulan komitelerin yargı tarafından kontrol edilmemesi, halkın güvenini kazanacak profesyonel temsile sahip olması gerekmektedir. Etik ilkelerin uygulanmasının izlenmesinden sorumlu, yargı dışından gelen ilgili kişiler, avukatlar, akademisyenler ve kamu temsilcileri, yargı hakkında oluşabilecek kişisel çıkar ve koruma algısının önüne geçerek şeffaflığı sağlayacaktır.

KASHIM ZANNAH- Bildirgeye bağlı kalmalıyız. Bu konuda sakıncalarım var.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- O zaman Madde (5) ile devam ediyoruz.

JEFFREY APPERSON- Bu noktada araya girebilirim, bence buradaki asıl soru – ki bu aynı zamanda İlke (15)’de de gündeme gelecektir – İlke 12’de Kamu Şikâyetleri Kurulundan bahsediliyor. Bunun yetkileri arasında hâkimler ve adliye çalışanları hakkındaki şikâyetlerin değerlendirilmesi söz konusu. Bu organ idari şikâyetlerle mi yoksa, etik şikâyetlerle mi ilgileniyor? Bu tarafların ve yetkilerin birbiriyle nasıl kesiştiği benim için pek anlaşılır değil.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- İlke (14) Madde (5) mi?

JEFFREY APPERSON- İlke (14)’te kurulan organ ile İlke (15)’te kurulan organ sadece yargı etiğiyle mi ilgileniyor?

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu konuyu İlke (15)’e geldiğimizde tartışmamızı önerebilir miyim?

JEFFREY APPERSON- Tabi.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Madde (6): “Hâkimlerin ilk eğitiminde, yargı etiği hakkında dersler veya modüller zorunlu olmalıdır”. Madde (7)- “beyan etmek”?

JOHN DOWD- Evet, daha önce de önerdiğim gibi, eğer hala hayatta olsaydı kayıinvalidemi varlıklarını beyan etmek zorunda bırakmak, kardeşimi, damadımı, torunlarımı... Neredeyse imkânsız gibi. Hem neden benim eşimin malvarlığı kamuya açık olmalı? Daha önce de dediğim gibi evimin 100 metre ötesinde kızımın ve torunumun yaşadığı evin sahibiyim. İnsanlar istediklerinde beni değil kızımı ve torunumu bulabilir. Telefon rehberinde veya seçmen kütüğünde değilim. Neden bu beyanlarla çocuklarımı veya torunlarımı riske atayım? Bence burada bu madde olmadan etik ilkelere

aykırı davranışları yeterince kapsamaktayız. Bu maddenin ancak (a) birçok hâkim için aile içi problem yaratacağını, (b) özelini açığa vuracağını ve (c) riske atacağını düşünüyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Güney Asya’da birçok ülkede bu uygulama benimsenmektedir, hem hâkimlerin hem de tüm ailelerinin mal varlığı beyanı sistemi var. Beyan kısmı belki... ama yayımlanmamaktadır, sadece her yıl beyanı göndermemiz gerekmektedir.

KASHIM ZANNAH- Benim endişem bunun pratikte uygulaması veya çıkarımları değildir. Eğer eşim bana derse ki “Senin hâkim olman beni ne ilgilendirir? Beyanda bulunmayacağım.” Ya da yetişkin çocuğumun işletmesi için varlık beyannamesi batma sebebi olabilir. Buna ne şekilde cevap verebilirim?

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- Burada etik kurallarıyla pek uygun olmamasına katılıyorum. Her koşulda, varlık ve yükümlülük beyannamesi tartışmalı bir konu ve hangi amaca hizmet etmektedir bilmiyorum? Sri Lanka’da hâkimlerin beyanda bulunması gerektiğini söylediniz. Başkanlara mı beyanda bulunmaktalar? Değilse kimse görmemekte. O zaman hangi amaca hizmet ediyor?

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Varlık beyanında bulunmadığınız takdirde hakkınızda cezai önlem alınacağına dair hüküm vardır.

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- Ama o hüküm beyan edilmemiş varlıklar için.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Açıklayayım. Eğer beyan etmediğiniz varlıklarınız ile ilgili hakkınızda şikâyet gelirse, eşinizin çalışmadığı halde nasıl Lamborghini aldığını açıklamanız gerekecektir, örnek veriyorum. Bu yöntem, yolsuzlukla mücadele etmek için, kuvvetler ayrılığı için önemli bir önlemdir.

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- O zaman ilgili yetkili için değil yolsuzlukla ilgilenen organ için bir metod. Emin değilim, etik davranış konusunda bildirge nasıl...

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bu maddeyi çıkarıyor muyuz o zaman?

Dr. MUSTAFASALDIRIM- Şimdi çıkarmayalım diye düşünüyorum. Şunun için: Politikacıları biliyoruz, yani üst düzeye gelenlerin hemen çocukları, eşleri birdenbire zengin oluyor, olabiliyor. Yani bunların örneklerini dünyanın birçok yerinde gazete haberlerinden görebiliyoruz ve aile üzerinden uygunsuz davranışlar yapılabiliyor ve bizim hukukumuza

göre sadece hâkimler değil, tüm kamu görevlilerinin eşleri ve 18 yaşından küçük çocukları yanılmıyorsa mal beyanlarını bildirmek zorundalar, ama bu gizli tutuluyor zaten, yani bunun bir riski yok.

PROF. DR. NIHAL JAYAWICKRAMA- Katılıyorum.

SERACETTİN GÖKTAŞ-Mustafa Bey'in görüşüne ben de katılıyorum. Aynı şeyi söylemek için söz almıştım. Evet, 18 yaşından küçük çocuklar için mal beyanında bulunulmalı, hâkimle birlikte yaşayan eş için de mal beyanında bulunulmalı, ama bütün bunların hepsi açık olmak zorunda değil. "Açık olmalı" tabirinin çıkartılması lazım, çıkarınca da amacına ulaşır zaten. İleride bir soruşturma geçirildiği zaman etik dışı davranış olup olmadığı araştırıldığı zaman o gizli yerden evraklar getirilir, mallarında ölçsüz artış olup olmadığı kontrol edilir. Onun için açık olmasına gerek yok, Zannah'ın endişesi doğru. Teşekkür ederim.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Onun dışında, hâkimlerin varlık beyanında buldukları gün tüm mallarından kurtulup zarar beyanında bulunduğu, üç gün sonra da tüm mallarının geri geldiği durumlarla karşılaştığımız oldu. Bu yolsuzluğa ve sahtekarlığa kanıt olarak disiplin prosedüründe önem teşkil etmektedir.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Kamu, yargı ve benzeri görevi olan herkes için varlık beyanının önemli olduğuna katılıyorum. Ama çoğu ülkede, varlık beyannamesi gerektiren kanunlar mevcuttur. Bunun takibini ve yaptırımını kanun tarafından belirlenen otoriteler yapmaktadır. Rüşvete karşı mücadele eden bir komite olabilir bu, inceleme ve yaptırım yetkisi de vardır. Bu noktada zaten varlık beyannamesinde bulunması istenen hâkimlerden etik davranış için tekrar beynamede bulunmalarını istemek ne kadar gerekli bilemiyorum çünkü etik davranış üzerine şikâyet geldiği takdirde inceleme yapan organ ilgili otoritelerden gerekli belgeleri talep edebiliyor olmalı.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ancak şöyle bir hüküm mevcut-bunun ne kadar evrensel olduğunu bilmiyorum – çoğu ülkede kamu görevlileri için olan kanunlar yargı mensuplarını kapsamayabiliyor. Yargı kamudan sayılmıyor. Bundan dolayı yargıyı kapsamıyor ve bu çok önemli. Evet, Hâkim Dowd?

JOHN DOWD- Bu konunun doğru yerde tartışıldığını düşünmüyorum. Bu hüküm yolsuzlukla ilgili, etik davranışlar hakkındaki bir başlığın altında tartışılmamalı. İkinci olarak da dile getirdiğim sebeplerden dolayı, neden hâkimlere ve ailelerine böyle bir sorunun yüklenmesi gerektiğini anlamıyorum. Bir yerde kayıt altına alınması kamunun haberdar olması anlamına gelmiyor ve beyanname olduğunda şeffaflık olmuyor.

Üçüncü hükümse...Yeni Güney Galler'de kurulmasında rol oynadığım geniş yetkileri olan, yolsuzluk karşıtı bağımsız bir komisyon Hong Kong modeline dayanıyordu, biz onu genişlettik ve şimdi kamuya açık duruşmalar bazen özel, bütün yolsuzluk ile o organ ilgileniyor. Yolsuzluk ile etik davranışlardan sorumlu olan organın değil başka bir organın ilgilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bence burada tartışılmamalı.

KASHIM ZANNAH- Ben etik davranış ile olan ilişkisini görebiliyorum. Az önce bir yetişkinin beyanda bulunmasının pratikte ne gibi zorlukları olabileceğine dikkati çektim. Bu 18 hüküm ile bu zorluklara değinilmeye çalışılmış. Hâkimlerin muaf tutulup tutulmaması sorusuna gelince, bana kalırsa muaf tutulmuyoruz. Bizim bir etik davranış büromuz var ve belirlenen tarihlerde düzenli aralıklarla varlık beyanında bulunmamız gerekiyor. Bu bize formlarla belirtiliyor. Bu ilgili bir konudur. Etik ile ilgilidir. Ancak pratik midir? O konuda şüphelerim var.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Evet, yorum mu vardı?

JEFFREY APPERSON- Üzerinde çalışma yaptığım her ülkede bu tartışmalı bir konu olmuştur. Bu bir ifşa sorunudur. Hâkim ve ailesinin gizlilik ihtiyaçları ile kamu için şeffaflığın menfaatleri arasındaki denge – benim sorum şu: İlke (7)'ye bakarken, biraz değiştirilebilir, ama soru şu, şeffaflığa olan yaklaşımımız üzerindeki kamu onayını ve güvenini iyileştirmeye çalışıyoruz. Hedef buysa, İlke 7'nin dâhil edilmesi şeffaflığı ve kamu güvenini gerçekten iyileştiriyor mu? Ben konuyu bu şekilde değerlendirirdim. Bu mecburiyete sizin gibi ben de tabi tutuluyorum ve bu gerçekten bir sıkıntı. Demek istiyorum ki, burada oylamaya dahil edilmemeliyim, ama bunun çok önemli bir sorun olduğunu düşünüyorum ve bu yüzden yaptığımız tartışmaları yapmaktayız.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Etikle bağlantısını kurmak bakımından Bangalor Yargı Etiği ilkelerinin 4.9 maddesinin ilk cümlesini okumak istiyorum. Burada açıkça şöyle diyor: "*Hâkim hâkimlik mesleğinin itibarını kendisine, aile üyelerinden birisine veya herhangi bir kimseye özel çıkar sağlayacak şekilde kullanmamalı ve kullandırtmamalıdır*" Yani bu şeffaflık sonuçta etiği güçlendiren, tamamlayan, birbirini tamamlayan kavramlar bunlar, dolayısıyla etikle bunun çok yakın bir ilişkisi var ve Bangalor'la da çok yakın ilişkisi var. Onu paylaşmak istemiştım.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sadece hâkimle sınırlı kalabilir mi? Çünkü eşler, çocuklar ve diğer yakın aile fertleri için çıkabilecek sorunları düşünebiliyorum. Eşler konusunda, çünkü farklı meslek dallarında olan eşler de söz konusu, buna karşı çıkardım. Geniş bir kitle tarafından da benimseneceğini düşünmüyorum. Eğer hâkimle sınırlı kalırsa o zaman

tamam, ama eşin ve diğer aile fertlerinin varlıklarını da sorarsanız sorun çıkabilir.

KASHIM ZANNAH- Benim demek istediğim de tam olarak bu. Burada toplumsal cinsiyet açısından da problem çıkabilir. Kadın hâkim eşine gidip varlıklarını beyan etmesini isteyebilir. Talep edilen bu olur. Bence önemli olan hâkimin varlıklarını ve yükümlülüklerini saklamamasıdır. İncelenmelidir, açığa çıkarılmalıdır ve kanıtlanmalıdır. Öbür türlü, bu yükümlülük karısı için bir sürü problem yaratabilir. O da bir vatandaş, onun da hakları var. Kocasını hâkim olmayı seçti diye bunun gereklilikleri ona yüklenmemelidir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Tersi de doğrudur!

KASHIM ZANNAH- Tersi de doğrudur. Tam olarak demek istediğim nokta budur.

JOHN DOWD- Bu konuda politik olabilmek için, biz ülkelere bu ilkeleri pazarlayarak yardımcı olmaya çalışıyoruz ve bu tam da bazı ülkeleri geri adım atmaya teşvik edecek cinsten bir hükümdür. Amerikalı meslektaşımızın da dediği gibi tüm dünyada tartışılan bir konu bu. Katılmasam bile, eğer bu ilke yer alacaksa, sadece hâkimin mal beyanını kapsaması gerektiğini düşünüyorum. Damadın mal varlığı gibi pratik sorunlar da başka yollardan halledilebilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence bu şekilde iki kutup fikir arasında buluşulabilir. O zaman diyoruz ki “yargı mensupları varlık ve yükümlülüklerini düzenli beyan etmelidir”

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Peki ya geri kalanı? “Bu beyanlar kamuya açık olmalı”?

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hayır, sanmıyorum... Bir sonraki ilkeye geçiyoruz, bu son ilke. Lütfen takip edelim.

İlke 15

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- İlke (15): *Hâkimlerin disiplin prosedürü şeffaf olmalıdır. Kapalı veya şeffaflıktan yoksun yargı disiplini işlemleri, hukukun üstünlüğüne, kamunun adil ve etkili adalet yönetimine olan güvenine, yargının hesap verilebilirliğine aykırı olduğundan, ilgili makamlar”*

JOHN DOWD- Lütfen cümlenin başına özne olarak başına “devletler ve mahkemeler...” getirin.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Teşekkürler. “(1) *Disiplin yaptırımlarına konu olabilecek davranışlar kanunda veya etik davranış ilkelerinde açıkça tanımlanmalıdır;*(2) *Hâkim aleyhine görevi nedeniyle şikâyetleri iletmek üzere usul oluşturulmalı, yargıya ve kamuya duyurulmalıdır;*(3) *Hâkim aleyhine görevi nedeniyle şikâyetleri almak ve savunma haklarını teminat altına alan bir usule ve tesis edilmiş yargı etiği standartlarına uygun olarak şikâyeti incelemek üzere bağımsız bir disiplin organı kurulmalıdır. Böyle bir organda sivil toplum temsil edilmelidir.*” Bu kurulun farkı sorulmuştu yanılmıyorsam. İlke (12) kontrol edilebilir mi? Bu hükmün tekrarlanıp tekrarlanmadığını görelim.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Belki de burayı açıklamalıyız, çünkü İlke (12) ile karşılaştırıldığında İlke 15’teki disiplin kurulu daha genel bir anlam taşıırken İlke (12)’deki daha spesifik bir mahkemeden bahsediyor ve o mahkeme için Kamu Şikâyetleri Kurulu oluşturuyor. Kamu Şikâyetleri Kurulu’nda mahkeme kullanıcılarının şikâyetlerini toplamak, incelemek ve üzerine yargı mensuplarına ve adliye görevlilerine karşı yaptırımda bulunmak için hâkimlere, avukatlara ve vatandaşlara gerek var mı bilmiyorum. Bilmiyorum, onu araştırmamız gerek. Sanırsam Nijerya’da mahkemelerin kamu şikâyet kurulları var. O zaman yetki sınırı nedir?

KASHIM ZANNAH- Onu ara verdiğimizde onlara açıklarım. Kamu Şikâyetleri Kurulu aslında Disiplin Kuruluna yardımcı oluyor. Orası şikâyetlerin geldiği yer. Oradaki idari yapı şikâyetlerin mahkeme başkanına sunulduğu açık kapı politikasına göre işliyor. O da bunu kamu şikâyetleri kuruluna iletebilir. Veya doğrudan şikâyet alabilirler. Yaptıkları şey genellikle şikâyeti dinlemek ve mahkeme usullerini açıklamak. Bu da dahili bir işlem. Ama bazen, disiplin yaptırımı gerektirecek şikâyetlere denk geliyorlar. O aşamada, onların işi bitiyor ve prosedüre disiplin kurulu devam ediyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- İlke (12)Madde (1)’in bu durumu daha iyi açıklayabilmesi ve hedefinin kısıtlanması için nasıl değiştirilmesini önerirsiniz?

KASHIM ZANNAH- Anlıyorum. Kapsamı oldukça geniş-(1) *Mahkeme kullanıcılarının adliye görevlileri hakkında şikâyetlerini alacak, inceleyecek ve duruma göre hareket edecek, her adliyede hâkimler, avukatlar ve vatandaşlardan oluşan bir Kamu Şikâyetleri Kurulu oluşturmalıdır*” Ben olsam görevlerine şikâyetleri almak, incelemek ve gerektiğinde disiplin kuruluna iletmek diye eklerim.

MICHAEL BUENGER- Bir şey sorabilir miyim? Nijerya’da bu kamu şikâyetleri kurullarında hâkimler tarafından disiplin yaptırımları da inceleniyor mu? Onlar tarafından mı inceleniyor yoksa başka bir yere

mi iletiliyor? Ben kapıdan içeri Hâkim Apperson'ı şikâyet etmek için girdiğimde ne oluyor?

KASHIM ZANNAH- Bu çok iyi bir soru. Size bu konuda Nijerya'daki toplumda işlerin nasıl yürüdüğü ile ilgili arkaplanı açıklayayım. Çoğu zaman hâkim şikâyeti duymayabilir. Diyelim ki biri kapıdan içeri girip “Şu hâkim bana davamda kötü muamele gösterdi ve şunları yaptı” dedi. Bu şikâyetleri girişteki bir masada oturan çalışan kaydeder, gelen kişi genellikle İslam hukukunda bilgilidir, ama mahkemeler devlet hukukuna bağlı olduğu için usul farklıdır. Ona açıklarlar, “Sana hâkim bunu yaptı ve başka şekilde yapması gerektiğini düşünüyorsun ama mahkemede usul böyle”, böylelikle olay çözülür. Şikâyeti yapan kişi, ona yapılanın adaletsizlik olmadığını, onun adalet algısının sebep olduğunu anlamaktan memnun kalır. Bir sürü şey olur. Ama, bazen etik davranış ile ilgili problemlerin olduğu durumlarda kurul hâkimin de ifadesini almak ister ve “Bu sizin hakkınızda bize gelen şikâyet, bu konuda ne diyorsunuz?” denilir sonra da hâkimin ifadesi dinlenir. Davacı ile tekrar konuşulduktan sonra ya şikâyet sonlandırılır ya da disiplin yaptırımı gerekir ve yaptırım için şikâyet, Yargı Hizmet Komitesine iletilir.

JOHN DOWD-Yeni Güney Galler'de, şikâyetlerle ilgilenmek üzere yargı komisyonunun kurulmasına yardımcı oldum. Usule göre, şikâyetler bu organ tarafından inceleniyor ve ciddi bir durum tespit edilirse Mesleki Etik Bölümüne iletiliyor. Burada hâkimin kimliği ile ilgili kanıt toplanıyor. Çoğu hâkim, şikâyetin bu bölüme iletilmesi kararı alındığında istifa ediyor. Aksi takdirde hâkimlerin görevden alınmasına parlamento karar veriyor. Böyle bir örnekte hâkimin aklanmasının sebebi akli dengesizliğinin olmasıydı, kısa süre sonra da istifa etti. Şikâyetlerin çoğu ayıklanabilir. Bu hüküm konusundaki endişem, bir hâkim hakkında yapılan şikâyet reddedildiğinde bunun kamunun ilgisini çekmemesi. Bir keresinde hakkımda şikâyet açılmıştı. Sonra bu kadınla bir etkinlikte karşı karşıya geldim. “Özür dilerim, konuşamam” dedim, o da nedenini sordu. Ben de “Siz şikâyette buldunuz!” dedim. O da açıklamaya başladı, şikâyet bana karşı değil avukatlara karşıymış, sonra da avukat değiştirmişler. 2 yıl sonra öğrendim ki şikâyet reddedilmiş. Şikâyetçinin bilmesi gerekiyor, hâkimin bilmesi gerekiyor ve burada bir organa ihtiyaç var. Hâkimleri görevden alacak bir organ nasıl kurulur? Bence bu çok ciddi bir problem ve parlamento bunun yapılabileceği yollardan sadece biri. Özel bir organ kurmak ciddi ilgi gerektirir. Ama en azından Yeni Güney Galler örnek alınabilir veya yargı komisyonu kurulabilir çoğu şikâyetten kurtulmak için. Görevden almayla nasıl başa çıkabilirsiniz? O kısmı sorgulamıyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- O zaman o kısmı olduğu gibi bırakıyoruz. Ama İlke (12)'de değişiklik yapıyoruz. Şimdi

Madde (4)'e geçiyoruz: (4) “*Şikâyet edenin, soruşturmanın gidişatı hakkında bilgilendirilmesini sağlayan usuller tesis etmelidir*”

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sivil toplumun katılımını ilgilendiren Madde (3) ile ilgili, başka bir ifade şekli olup olamayacağını merak ediyorum.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Kamu?

JOHN DOWD- Veya bizim gibi karma bir temsiliyet.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Onu uygun şekilde değiştirebilirim.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE-Madde (4)'e geldik; “*Şikâyet edenin, soruşturmanın gidişatı hakkında bilgilendirilmesini sağlayan usuller tesis etmelidir*”.Burada ilgilenilmesi gereken bir şey var. “Her soruşturmanın süratli sonuçlandırılması” ifadesini eklemek istiyorum çünkü bazen hâkim duruşmada yer almıyor, işe gitmiyor ve bu soruşturmalar uzun bir zaman alabiliyor. Burada en azından süratli sonuçlandırmayı hatırlatabilir miyiz? Sadece şikâyetçi için değil, tüm taraflar soruşturmanın gidişatından haberdar edilmeli, Hâkim Dowd’un da az önce dediği gibi. Bunu bilmiyordu. O zaman tüm tarafların bilgilendirilmesi adil mi? “Şikâyet soruşturmasının süratli sonuçlandırılması için prosedür oluşturulması” diyebilir miyiz? Onu lütfen ekleyebilir miyiz?

JOHN DOWD- Hakkında şikâyette bulunulan her hâkimin boş durmadığının bilinmesi şartıyla. Çalışmaya devam edecekler.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hangisi?

JOHN DOWD- Madde (4)

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- “(4) *Şikâyet edenin, soruşturmanın gidişatı hakkında bilgilendirilmesini sağlayan usuller tesis etmelidir*”.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ve “*süratli sonuçlandırmayı sağlamak ...*” da eklenmek üzere. “*Şikâyetçiye...*” ve hâkim, şikâyetçi ve her iki taraf da dahil olmak üzere tüm taraflar bilgilendirilmelidir.”

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Çoğu zaman şikâyetçi bilgilendirilmiyor, unutuluyor ve dışlanıyor. Hâkim için önemli çünkü onun çıkarıyla örtüşüyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bu sadece bir örnek. Diyelim Hâkim Dowd bilgilendirilmedi. Diğer taraflar da süreç hakkında bilgilendirilmeli.

JEFFREY APPERSON- Bir şey sorabilir miyim? Disiplin prosedürü ne demek? Diğer bir deyişle alınan tüm kararların kamuya bildirilmesinden söz ediyoruz. Bu her şikâyet dosyasının kabul edilse de edilmese de kamuya sunulacağı ve kararın kamu tarafından verileceği anlamına mı geliyor? Yoksa disiplin prosedüründen duruşma sırasında birleştirme yapılacağı mı kastediliyor? O terim ile ne anlatılmaya çalışıldığını anlamadım.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bir sonraki Maddeye geçtiniz. Madde (5).

JEFFREY APPERSON- Bir sonrakine mi geçmişim? Tamam.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Tamam. Madde (5) *“Hâkim aleyhine yaptırımla sonuçlanan kesinleşmiş disiplin kararı yayınlanmalı veya sair şekilde kamuya duyurulmalıdır”*.

JOHN DOWD- Bence, sorunuza yanıt olarak, sadece adres yayınlanmalıdır.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ben de aynı fikirdeyim.

JOHN DOWD- Eğer şikâyet veya soruşturma düşürülecekse kamuya duyurulmamalıdır. Hâkim şikâyet edildiği gerçeğiyle yaşamak zorundadır, ama kazanırsa zorunda bırakılmamalıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Sanırım Jeff o kısmı sildi. *“Yaptırımla sonuçlanan nihai disiplin kararı yayınlanmalı”* diyor.

JEFFREY APPERSON- Tamam.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- O kısmı tekrar ekleyeceğiz. *“Yaptırımla sonuçlanan nihai disiplin kararı yayınlanmalı”* sizin için de uygun mu?

JEFFREY APPERSON- Bu büyük ihtimal benim de düşündüğüm bağlandı.

JOHN DOWD- Yaptırım konusundaki sıkıntı, hâkim uyarılırsa yayınlanması gerekir. Ama eğer hâkim sadece genel bir şikâyete tabi tutulursa, eğer çeşitli sebeplerden dolayı geciktiriliyorsa, o zaman, sadece Başhâkim konseyi tarafından yapılan bir yaptırım varsa, yayınlanmasına gerek yok, hâkimin itibarı boş yere zedelenmesin diye. Eğer mesleki davranış organı tarafından olumsuz bir bulgu varsa o zaman yayınlanmalıdır.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Bu çok daha ciddi bir durum olduğunu varsaymaktadır, çünkü bir şikâyeti inceleyen bağımsız disiplin organı soruşturma açmaya karar veriyor, bu da durumun ciddiyetini gösteriyor. Bu soruşturma hâkim temsil edilerek ve yargı etiğine gönderme yapılarak oluşturulmalıdır. Durumun ciddiyetini gösterir. Eğer, sonunda, bir hâkime yaptırım kararı alınırsa, kamuya açıklanmalıdır. Kanımca bu yaptırımı gerektirecek durumlarda işlenen suç genellikle görevden alınmayı gerektirecek cinstendir.

JOHN DOWD- Bulgu kelimesini tercih ederim, örnek olarak hâkimin suç işlediğine dair bulgu. Bu benim için yeterli.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hâkimin aleyhinde bulgu.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Yargıda disiplini sağladığı için de ayrıca önemli olduğunu düşünüyorum. Gecikme söz konusu olduğunda bile, farkına varacaklardır ki, “Bundan dolayı disiplin soruşturmasına tabi tutulabilirim!”. Bu bile tek başına disiplin standartlarını iyileştirmektedir. Son olarak...

JEFFREY APPERSON- Kanuni temsil olması gerektiği kanaatindeyim.

SHIRANEEHESTATILAKAWARDANE- Madde (6): “*Süreci takiben, hâkimleri ofislerindeki görevden alma yetkisine sahip bağımsız bir mahkeme kurulmalıdır. Kamuya açık olarak görülecek davalarda, hâkim, savunma ve yasal temsil haklarına tam sahip olmalıdır. Görevden alma kararı verildiğinde ise, hâkim uygun mahkemeye temyiz etme hakkına sahip olmalıdır.*”

JEFFREY APPERSON- Evet, “yasal temsil”.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence bu hepimizin hâkimin görevden alınmasıyla ilgilenen mekanizmada bulduğumuz sorun. İyi tanımlanmamış görünüyor. Buna katılıyor musunuz? Madde (6)’dayız.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi aslında tabii burada çok kritik bir konu var. Yargıtaydaki sistemden ben örnek vereyim. Şimdi mahkeme denildi, ama mesela, bizim disiplin kurulumuz var. Bunlar Birinci Başkanlık Kurulu tarafından ad çekme suretiyle belirlenir, soruşturma yaparlar. Eğer bulgular ciddiye, üyeyi de dinlerler isteği üzerine ve kararlarını verirler. Buna itiraz daire başkanlarından oluşan kurul tarafından incelenir. Şimdi o kurul bir mahkeme mi? Değil, ama Yargıtayda olabilecek en güvenceli kurullardan biridir. Çünkü Daire Başkanları, Genel Kurul tarafından seçildiği için çok güçlü bir meşruiyeti vardır o kurulun, şimdi mahkeme dersek acaba bu tür daha güçlü mekanizmaları dışlar mıyız? Orada bir tereddüdüm oldu,

belki o mahkeme yerine bağımsız kurullar tarafından mı denilse? Mahkeme veya bağımsız kurullar tarafından da eklenebilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- “*bağımsız organ*”?

JEFFREY APPERSON- Organ ile ilgili olan tek şey, Madde (3)’ü okursanız, “*bağımsız bir disiplin organı kurulmalıdır*” ve Madde (6)’da diyor ki “*bağımsız bir organ kurulmalıdır*”. Kamu için bu iki organ arasındaki fark net bir şekilde belirtilmelidir.

JOHN DOWD- Ayrım olabilir. Aynı organda somutlaşan iki ayrı ilkededen söz ediyoruz.

JEFFREY APPERSON- Yani Madde (3)te bahsi geçen ve beni soruşturmakla sorumlu olan organ aynı zamanda soruşturdukları şeyi yapıp yapmadığına karar verecek.

JOHN DOWD- Normalde hâkim, duruşmayı yargı mensuplarıyla dinleyebilmesi için Mesleki Etik Bölümünde görevlendirilir. Komisyon şikâyeti inceler ve mahkemeye taşınmasına gerek olup olmadığına karar verir. Aynı veya iki farklı işlevi olabilir ama bağımsız olarak duruşmanın mesleki davranış bölümü tarafından dinlenmesi atanmış hâkim tarafından yapılır.

JEFFREY APPERSON- Bence ifade farkı söz konusudur, ama hâkim bağımsızdır. Önemlidir. Bağımsız olmalıdır...soruşturmaya yürüten organdan.

JOHN DOWD- Evet, mesleki davranış bölümü yargı komisyonunun içinde yer alan birinden değildir, dışardan gelen ve davayı dinlemek için atanmış biridir.

JEFFREY APPERSON- Doğru. Benim demek istediğim, eğer bu ilkeler kamuda paylaşılsa, benim için net olmayan soru bu iki organ arasındaki farkın ne olduğudur, çünkü bağımsız organ ifadesi aynı ilke içinde kullanılmaktadır ve bundan dolayı kafa karıştırıcı olabilir fikrimce. Burada savunmak istediğim nokta, karar almaktan sorumlu bu bağımsız organın soruşturmadan da bağımsız olmasıdır. Burada asıl soru bu organı, şikâyetleri alan ve soruşturma yapan ve şikâyetleri bağımsız bir komisyon ya da kurulun önünde savunmakla yükümlü organdan açıkça ayırarak şekilde nasıl ifade edeceğimizdir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence, Madde (3) bağımsız disiplin organından bahsederken burada bağımsız organ deniliyor.

JEFFREY APPERSON- Ama bunların hepsi hâkimlerin disiplin prosedürleriyle ilgili ilkenin altında yer almaktadır.

JOHN DOWD- Bu demektir ki, sayıca çok olan şikâyetlerin anlamı olmadığından, hâkimler her gün bu ya da şu davacıyı hayal kırıklığına uğrattığı için, soruşturma ve araştırma ihtiyaçlarını takip edecek güçleri olan bir organa ihtiyaç var. İkisi arasındaki farkı belirtmek için “hâkim tarafından atanacak bağımsız bir” diyebilirsiniz – şikâyetlerle ilgilenecek soruşturma organı. Duruşma sırasında mesleki davranış bölümü için bağımsız atanmış bir hâkim tarafından yapılmalıdır.

JEFFREY APPERSON-Madde (3)’te “*bağımsız soruşturma organı kurulmalı*” diyebilir miyiz ve Madde (6)’da “*hâkimleri görevden alma veya şikâyet üzerine karar alma yetkisine sahip bağımsız organ*”? Bana pek anlaşılır gibi görünmüyor. Bu işi 30 senedir yapıyorum ve yargının sınırlarının nasıl çizildiğini buradaki ifadeden bir türlü çıkaramıyorum.

JOHN DOWD- 30 senedir yapmadığım için üzgünüm, ama elimden gelenin en iyisini yaptım. İkincisine bakabiliriz ve “*bağımsız mahkemeler*” çünkü mesleki davranış bölümü denen şey budur. Disiplin konularıyla ilgilenen mahkemedir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bence oradaki “mahkeme” kelimesi...

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Madde (3)’ün altında, bağımsız soruşturma organı şeklinde ifade etmek daha uygun olabilir diye düşünüyorum. Aracı bağımsız bir organ. Eğer hâkimleri görevden alma yetkisine sahip organ yüzlerce şikâyeti incelemek durumunda olsaydı, dolayısıyla bu aracı bir organ.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Peki ya Madde (6)’daki? Bunu nasıl tanımlayabiliriz? “*Hâkimleri görevden alma yetkisine sahip bağımsız bir organ kurulmalıdır.*” Bunlar hakkında söyleyebileceğimiz her şey belli ve şöyle yazılmalı “*bağımsız bir organ kurulmalı*” ama.

JOHN DOWD- Mahkeme olabilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ama burada, her zaman kabul edilemez, çünkü bazı mahkemeler hiyerarşik olabiliyor. Görevden alma yetkisi olan yapılar sonuçta.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Öbürü görevden alma yetkisine sahip olan değildir. İncelemeden sorumludur.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Görevden alma demeden önce “konu üzerindeki kanun” denilmemeli midir?

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Hâkimleri görevden alma prosedürlerini tartışıyoruz.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Hâkimi görevden alma yetkisi olan.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- 3. fıkrada belirtilen organ her türlü disiplin kararını veriyor şikâyetlerle alakalı olarak, ama sonuçları çok ağır olduğu için 6’da görevden almayı çok ayrı düzenliyor. Yani dolayısıyla görevden almayı başka bir kuruma bırakıyor. Yani isimlere takılmamak lazım, yukarıdakine şikâyetleri soruşturma kurulu dersiniz, aşağıdakine disiplin kurulu veya kurul diyebilirsiniz. Çünkü sonucu çok ağır, yukarıdaki uyarabilir, kınayabilir, para cezası, bunlar örnek. Uyar veya uymaz para cezası olabilir, ama görevden alma, yani bir hâkime görevine son verdiriyorsunuz. Üstelik de yargı mensubu veya adliye görevi değil, münhasır olarak hâkimi düzenlemiş orada, hâkimi görevden alma sonuçları ağır olduğu için başka bir kurula gönderiyor. İsimler önemli değil, yukarıda şikâyetleri soruşturma kurulu, aşağıdaki kurul disiplin kurulu olabilir. Çünkü şikâyetle başlıyor.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE – Madde (3)’te hangi kelimeyi kullanmamız gerekiyor? Öneride bulunmak isteyen var mı? Burada hangi kelimeleri kullanmamız gerekiyor?

AHMET ER- Şimdi farklı farklı noktalara geldik. Madde 6’ya geldiğimizde, hani hâkimi görevden almaya yetkili kurul kararı verdi. Ona karşı bir itiraz merci öngörmemiş olacağız. Yani tamam, disiplin işlemleri yapıldı, 3. fıkraya göre yaptı ve 6. fıkradaki kurula gönderdi. O kurul bir karar verdi. Ona karşı bir itiraz mekanizması olmayacak.

AHMET ER- Pardon, Madde(6)’nın sonunda mahkemeye temyiz etme hakkı var diyor. Üstelik de oraya mahkeme diyor.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM Evet, şimdi orada, bu yüksek mahkemeler için bir kurul oluyor. Belki “tribunal” dersek orayı karşılıyor. Benim çekincem oydu, yani mahkemeyi de karşılayacak. Çünkü bunlar “Ad Hoc” niteliğindedir. Yani konu geldikçe toplanan kurullar, mesela Yargıtay açısından da soruşturma geldiği durumda disiplin kurulu oluşturuluyor. Yani sürekli çalışan bir disiplin kurulumuz yok, o çerçevede bir düzenleme yapılabilir diye düşünüyorum. Son cümleyi eğer mahkemeyi de kapsayacak şekilde, kurulları da içerecek şekilde düzenlersek, mesela “tribunal” dersek mesele çözülebilir.

JEFFREY APPERSON- Evet, öyle.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Öyle mi? “Mahkemeye temyiz etme”? Bir kurul tarafından yargılanacak, diğeri de bağımsız disiplin kurulu.

JEFFREY APPERSON- Evet.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Burada başka kurullardan gelen şikâyetleri işleyecek bir bağımsız kurul olduğunda düşünülen üç, hatta dört aşamalı bir süreçtir. Sonra, eğer şikâyetler ciddiye, bunlar görevden alma yetkisine sahip olan bağımsız kurula yönlendirilecektir. Eğer görevden alma kararı verilmişse, hâkimin mahkemeye itirazda bulunma hakkı olmalı.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Ama Hâkim Ahmet'in dediğine göre, bana ve burada dediğine göre, tüm karar aşaması Madde (3) içinde belirtilen kurul tarafından yürütülmekte ve hâkimlikten ayrılma cezası verildiğinde Madde (6)'da belirtilen duruma geçiyor. Bu doğru mu, Hâkim Ahmet?

AHMET ER- Çok doğru, yani diyelim ki küfretti, uyarma cezası verilebilir. Rüşvet aldı, hâkimliğine son verme kararı verilebilir. Dolayısıyla küfredip karşılığında uyarma cezasını 2/3'te ki kurul versin, ama rüşvet aldığı hâkimlikten ayrılmayı 6'da düzenlenen kurul versin. (3)'le (6) zaten iki kurul var. İkinci kurulun bir de temyizi var. Çünkü sonuçları çok ağır, hâkimi görevden alıyorsunuz. Artık öyle bir yere varıyorsunuz ki mahkemeye veriyorsunuz. Artık bir kurul falan değil.

FAHRİ AKÇİN- Ben bu metni okuduğum zaman benim de aklım karışıyor, gerçekten, neden iki kurul olsun? Yani evet, aynı kurul disiplin soruşturmasını, incelemesini yapsın. Hafif bir ceza gerekiyorsa versin, ona karşı o 6. maddede belirtilen itiraz yolları öngörülmesin, ama eğer görevden, aynı kurul görevden almaya karar veriyorsa, o zaman şu 6. maddedeki itiraz yolları geçerli olsun.

SERACETTİN GÖKTAŞ- Başkanım, katılıyorum.

AHMET ER- Benim önerim şu: Şu 6. maddedeki birinci cümleyi tamamen çıkarıp "*disiplin soruşturması sonucunda görevden alınması söz konusu olan hâkim*" diye başlamak lazım. Disiplin incelemesi sonucunda görevden alınması söz konusu olan hâkim anılan organ önünde tam savunma hakkına sahip olmalı, görevden alma kararı verildiğindeyse, uygun bir kurula temyiz etme, itiraz etme hakkına sahip olmalıdır. Dolayısıyla bu ikili yapıdan da kurtulmuş oluruz.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Uygun bir üst kurula ya da uygun bir temyiz kuruluna, temyiz kurulu, ya da üst kurul. Şimdi kurul tabiri aslında mahkemeyi de içeren, zaman zaman mahkemeden de daha geniş kapsamlı bir şeydir. Bakınız düşününüz, Hâkim ve Savcılar Kurulu, Hukuk Genel Kurulu, Ceza Genel Kurulu, bu kurul tabiri zaten bazen hâkim, mahkemeden de daha geniş kapsamlı bir şeydir. Onun için 6'ya üst kurul, itiraz kurulu ya da temyiz kurulu denildiği zaman 3. fıkradakinden hiyerarşik bakımından daha yukarıda olduğu kendiliğinden anlaşılıyor.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Burada yapmaya çalıştığımız şey genel olarak mevcut olacak veya başka ülkelere önerilebilecek prosedürleri tanımlamak. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi tarafından gelen önerilerle birlikte Bangalor Etik İlkelerini de dikkate aldık ve temelde şu anlatılıyor: Davacılar birçok konuda şikâyetçi olabilir ama ortaya çıkan bu yüzlerce şikâyeti işleyecek bir kurula ihtiyaç var. Böylelikle, incelenen şikâyetler arasında manasız olanlar işleme tabi tutulmayacak. Şikâyetlerin bazıları yaptırım gerektirebilir, bazılarıysa uzaklaştırma kararıyla sonuçlanabilir. Şikâyetleri işleyen bu kurul hangilerinin uzaklaştırma gibi ağır cezaları gerektireceğini belirler ve hâkimleri görevden almaya yetkisi olan kurula yönlendirir. Sonra, burada da söz edildiği gibi mahkemede olduğu gibi tam temsil ve tam savunma haklarını sağlar. Sonunda, eğer kurul hâkimin görevden alınmasına karar verirse hâkim görevden alınır. Üçüncü aşama olarak hâkimlere itiraz hakkı verilmektedir. Bazı bölgelerde bu görevlerden bazıları tek bir yetki altında birleştirilmiş olabilir. Bir ülkede üç yerine iki aşama olması tercih ediliyor olabilir. Prensipde üç aşama önerilmektedir. Böyle olmak zorunda değildir ama önerilen budur. İkiye de sıkıştırılabilir.

SHIRANEE HESTA TILAKAWARDANE- Bu doğru mu? Herkes memnun mu? Teşekkürler. Peki, Hâkim Dowd? Teşekkürler. Hâkim Buenger ve Apperson, son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

JEFFREY APPERSON- Katılmama fırsat verdiğiniz için teşekkür ediyorum. Buradaki deneyimim benim için gerçekten oldukça değerli, öğretici ve aydınlatıcı olmuştur. Devamında gelecek çalışmaları ve en sonunda ortaya çıkacak ürünü dört gözle bekliyorum.

MICHAELBUENGER- Keşke orada sizinle birlikte olabilseydik ama söylemek isterim ki, Anıtkabir’de, Atatürk’ün kütüphanesinde gördüğüm en dikkat çekici eserler arasında Montesquieu’nun Kanunların Ruhu Üzerine adlı kitabı yer almaktadır ve kuvvetler ayrılığı üzerine olan kısmı altı çizili şekilde açık durmaktadır. Atatürk’ün de burada konuştuğumuz konuları çalıştığımı düşünürsek bunun ne kadar önemli olduğunu anlarız. Son sözlerim bunlardır. Kapanış sözleri için sözü başkana iletiyorum.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Şimdi Nihal Bey programı düzenlerken beni eş başkan olarak yazdı. Ben itiraz ettim. Dedim ki ben sizin asistanınız olayım, yardımcınız olayım, hani uygun olmaz, ama o ısrarla o şekilde yazdı. O yüzden ben de şimdi yerimde kalacağım, oraya gelmeyeceğim. Kapanış oturumu için tabii. Programa göre son görüşlerin alınması ve kapanış oturumu var. Ben tabii haddim olmayarak çok yararlı bir görüşme olduğunu, tartışma ortamı olduğunu söyleyebilirim. Bu anlamda bir aşamayı daha kaydettik. 24-25 Ağustos’ta Viyana’daki toplantıda UNODC’den Sayın

Stolpe İstanbul Bildirgesinin biraz daha detaylandırılmasını talep etmişti. Sayın Dr. Nihal Jayawickrama'nın çok değerli uygulama kılavuzuyla o detaylandırma işini yaptık. Daha iyi bir adalet sistemine doğru bir adım daha yaklaştık, bir adım daha ilerledik. Ben sözü uzatmadan Nihal Beye vereyim. Burada belki şunu da düşünebiliriz: Gelecek yıl zirvemiz var. O zirveyi nasıl dizayn edeceği, o var. Bir de bundan sonraki süreç nasıl işleyecek, nasıl işleyebilir? Bu kadar değerli katılımcı varken onların da çok değerli deneyimlerinden faydalanmak istiyoruz ve ben sözü Sayın Nihal Jayawickrama'ya bırakıyorum, buyurun efendim.

Prof. Dr. NIHAL JAYAWICKRAMA- Teşekkürler. Fikrimce, ilk olarak, Amerika'dan katılan meslektaşlarımıza bir süredir elimizde bulundurduğumuz dokümanın yapısını değiştirmekteki başarılarından dolayı teşekkür etmeliyim. Size çalışmalarınızdan dolayı minnettarım, çünkü bu sabah masaya bırakılan dokümandan çok daha iyi olduğu şüphesiz. Üzülerek bildiriyorum ki Polonyalı meslektaşımız bugün aramıza katılmadı. Ancak bazı yorumlarını yazılı olarak gönderdi. Taslağın herhangi bir kısmının özellikle bahsi geçmiyor. Geçseydi göz atma fırsatınız olurdu. Paylaşabileceğimiz, genel nitelikte yorumlar. Bir sonraki adım bugün yaptığımız değişiklikleri ve tartıştığımız konuları içeren temiz bir kopya hazırlamak. En kısa zamanda bunu hazırlayıp gereğinin yapılması için Dr Mustafa'ya göndereceğim. Daha önce de belirttiğim gibi, şimdiki hedef bunu 2018'de yapılması planlanan yüksek mahkeme zirvesine sunmak. Hazır olduğunu düşündüğüm bir dokümanımız var. Uluslararası seyircilere sunmamız gerek. Bunun dışında, burada teşekkür etmesi gereken kişi ben değilim, ama yine de bugün burada bulunduğunuz için herkese teşekkür ederim. Seçkin Yargıtay hâkimleri, diğer katılımcılar ve uzmanlar, eklemek istediğiniz bir nokta var mı?

JOHN DOWD- İzin verirseniz söylemek isterim ki, özellikle Amerikalı arkadaşlarımızın katkıları ile oldukça faydalı bir egzersiz olmasının yanında, bu süreç içerisindeki çalışmalarınızdan gurur duymalısınız. Size çalışmalarınızdan dolayı duyduğumuz minnettarlığı dile getirmek isterim.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Bugün konuştuklarımız, Amerika Birleşik Devletlerinden çok değerli katkıda bulunanların görüşleri, hepsi Türkçe ve İngilizce olarak bir kitap şeklinde yayınlanacak. Bunlar hepsi kaydedildi, eğer izin verirseniz biz bunları zirvede de dağıtmak, hatta zirveden önce de sizlere göndermek istiyoruz. İleride aynı Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin yorumu gibi İstanbul Bildirgesinin nasıl anlaşılması gerektiği konusunda bugün burada yapılan tartışmalar son derece önemli olacaktır. Neyi neden yazdık, neyi neden çıkardık, bunlar gerçekten ileride yorumlanma aşamasında çok faydalı olacaktır. Ben Amerika Birleşik

Devletlerinden katılan çok değerli dostlarımıza çok teşekkür ediyorum. Nihal Bey zaten öteden beri çok değerli emekleriyle bize katkılar sağlıyor, Sayın John Dowd eşsiz deneyimlerini bizlerle paylaştı, Sayın Zannah'ı bu vesileyle tanımış olmaktan ve ekibimizin içerisinde misafirlerimiz arasında görmekten gerçekten çok büyük mutluluk duyuyoruz. Başkanlarımıza çok teşekkür ediyoruz. Eğer başka bir söz almak ve tabii ki Shiranee Hanım böyle kendini gizlediği için ben kendisini göremedim, ama o da bizim etik çalışmalarımızda uzmanlarımızdan biri ve etik kılavuzumuzun hazırlanmasında çok değerli dokümanlar gönderdi. Onları biz çevirdik, etik kılavuzumuz da çok yararlı olacaktır. Ayrıca kendisinin benzersiz eğitim deneyimlerini de bizimle paylaşacak olmasından dolayı da çok mutluyuz. Başkanlarımıza da çok teşekkür ediyoruz, onların da eşsiz bilgi ve deneyimlerini İstanbul Bildirgesinde göreceğiz. Uygun görürseniz bizim bugünün anısına yapılan, çalışmaların anısına birer plaketimiz var. Amerika'dan katılan dostlarımız da istedikleri zaman Türkiye'den gelip plaketlerini alabilirler, ama biz onları sanıyorum Gözde Hanım kargoyla gönderebileceğiz. Gözde Hanım da birkaç şey söylemek istiyor. Ben sözü size bırakayım.

GÖZDE ATA- Ben de Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı adına çok değerli uzmanlarımız Nihal Bey ve Shiranee Hanıma, çok değerli misafirlerimiz Sayın Dowd ve Sayın Zannah'a bugün bize sağlamış oldukları değerli katkıları için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Amerika Birleşik Devletlerinden uzmanlarımız Sayın Buenger ve Sayın Apperson da neredeyse tüm programa katılım sağladılar, minnettarlığımızı sunarım kendilerine. Tüm davetlilerimize aslında biraz kısa süre bırakarak iletebildik, ama bu kadar kısa sürede bize cevap vererek bu kadar etkin girdiler sağladığınız için de ayrıca teşekkür ederim. Son olarak da Yargıtay Başkanlığımızın değerli temsilcileri her zaman tüm çalışmalarımızda bize çok büyük destek sağlıyorlar, tekrar çok teşekkür ederim sahiplenicilikleri için.

Dr. MUSTAFA SALDIRIM- Ayrıca tabii tercümanlarımızı da unutmayalım. Onlar da çok zorlu bir işi büyük bir başarıyla tamamladılar. Bu sinevizyon bağlantısını sağlayan ekibe de çok teşekkürler. Bütün gece uyumadılar bizim için, ayrıca tabii proje ekibimize de çok teşekkür ediyorum. Bu küçük toplantının aslında binlerce detayı vardı, onları da yüzlerinin akıyla tamamladılar.

GÖZDE ATA- Ben de Birleşmiş Milletler Kalkınma Programında proje asistanımız Nazlı Hanım ve stajyerimiz Eda Hanıma da sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

